

Uvodnik

P. Ivan Bresciani d. j.

Luč, ki nas vznemiri

Ko so modri zagledali zvezdo, so se razveselili, piše Matej v drugem poglavju svojega evangelija. Modri z Vzhoda so prišli, da bi se priklonili detetu Jezusu, a prav tedaj se je Herod vznemiril in ves Jeruzalem z njim. Matej še posebej izpostavi ti dve nasprotni si drži: nekateri se tega rojstva veselijo, drugi pa so vznemirjeni. Kako nas lahko vznemiri majhno nebojčeno dete? Kar nas resnično vznemiri, je pravzaprav Božja ljubezen, če je ne sprejmemo in ne pustimo, da bi bili po njej odrešeni. Božja ljubezen nas vedno vznemirja, ko mislimo, da lahko same sebe rešimo, ko zaupamo le sebi in svojim potrebam in ne gremo ven iz sebe k Drugemu in drugemu (beri bližnjemu). Vznemirja nas, ko se krčevito držimo svojih načrtov, stolčkov, gotovosti in "varnega" življenja.

Prava radost se razodeva v preprostem in malem. Modri z Vzhoda, resnični iskalci luči, so se razveselili, ko so zagledali dete Jezusa. To malo dete je razodevalo odrešenika. Za nas je to prava skrivnost, za te tri Modre pa je to bilo razodetje tiste notranje luči, ki so jo v sebi nosili, ko so sledili zunanji svetlobi zvezde. Origen, eden od prvih cerkvenih očetov, pravi, da je človek imago mundi, kar pomeni svet v malem, in da se v njem prav tako nahajajo zvezde, sonce, luna... skratka celo vesolje. In res, v nas je luč, ki smo jo prejeli s krstom, ko je duhovnik rekel: "Prejmite Kristusovo luč". Stari človek pa še vedno išče luč zunaj sebe. Skušnjava ga vedno prepriča, da je prava luč v materialnosti, ideologijah, konceptih, celo v kodeksih... in v kratkem, bežnem uživanju tega sveta.

Herod in pismouki so ostali v Jeruzalemu s knjigami v rokah, misleč, da je dovolj poznati prerokbe. Ni dovolj poznati, kaj piše v Svetem pismu, potrebno je slediti luči. Resnično živi, le kdor zapusti svoje varno zavetje in odgovori na Božji klic, ki je v tem, da daruje svoje življenje za druge.

Advent je čas, ko se pripravljamo na Božič, praznik Božjega učlovečenja, Boga z nami. Vendar vprašati se moramo, ali praznujemo le zaradi zunanjega blišča ali pa se v prvi vrsti s hvaležnostjo veselimo Božje luči, ki razodeva slehernega človeka, odrešenega kot Božjega otroka. Za nas danes je advent lahko pravzaprav tudi izraz pričakovanja drugega Jezusovega prihoda, ki pa ga ne smemo razumeti le kot neke ponovne vrnitve po daljši odsotnosti. Jezus nas namreč ni nikoli zapustil, nikamor ni odšel. Njegov drugi prihod pomeni, da se nam bo razodel na globlji način in da ga bomo prepoznali prav tam, kjer smo mislili, da ga ni. Nekateri se bodo tega drugega prihoda razveselili, drugi pa vznemirili, ker ne bodo prepoznali odrešenja. V Matejevem evangeliju, ki smo ga pred kratkim brali, piše namreč, da sta dva skupaj delala na polju, eden je bil sprejet, drugi pa puščen. Tisti, ki je bil puščen, je bil tako zatopljen v delo, da ni prepoznal Božjega prihoda kot odrešujočega. Oni drugi pa, ki je bil sprejet, je dvignil pogled gor in se srečal z Božjim pogledom kot iz obličja v obličje. Sprejet je bil, ker je sebe prepoznal v Bogu. Adventni čas nas vabi, da se ne pustimo prevzeti od logike tega sveta, ampak da obrnemo pogled k tistemu, ki prihaja. Prihaja zato, da se nam razodene v najmanjši vsakdanjosti našega življenja.

Neznani slikar, Sv. Družina, Lecce - Škofješki muzej, foto F. P.

KCLB-ZCPZ / Koncertna sezona Slovenski Božič na goriškem odru

Kulturni center Lojze Bratuž v sodelovanju z Zdrženjem cerkvenih pevskih zborov Gorica že nekaj let podarja v programu koncertne sezone v predbožičnem času glasbeni večer, ki vabi poslušalce h globljemu razmišljanju o skrivnosti božične noči. Vsakič ti koncerti vzbujajo veliko zanimanje in navdušenje pri občinstvu, tudi zato ker te nepozabne pevke in glasbene trenutke stkejo pevci in pevke naših zborov, ki svojo ljubezen do petja in glasbenega poustvarjanja radi prelivajo tudi v take širokopotezne dogodke. Kar pa kakovostnega vzklje v ljubiteljskih krogih, posreduje publiko posebno pristen žar in tankočutno podživljanje daljnih betlehemskih dni, ki ju včasih zaman iščemo pri delih v sicer brezhilni izvedbi poklicnih izvajalcev.

Letos so prireditelji, tudi po brskanju v ljubljanski Narodni in univerzitetni knjižnici, segli po kantati Matije Tomca (1899-1986), *Slovenski Božič* za soliste, zbor in orkester. Delo je Matija Tomc napisal po narodnih napevih. Ti pa tako preprosto in domače ter privlačno opevajo svetopisemsko zgodbo o dogajanju v božičnem času. Kot že v prejšnjih letih so organizatorji glasbeni del zaupali dirigentu Hilariju Lavrenčiču, ki ima veliko izkušenj s takimi glasbeno-gledališkimi uprizoritvami.

/ str. 2
IK

Naj vam božična noč s prihodom Božjega Deteta prinese miru in tihe notranje sreče.

Blagoslovljene božične praznike in uspešno leto 2020 vam želimo vsi iz uredništva in uprave Novega glasa.

Prva številka v novem letu bo izšla v četrtek, 9. januarja. Uredništvo bo zaprto do vključno 1. januarja 2020.

Vesel in blagoslovljen Božič!

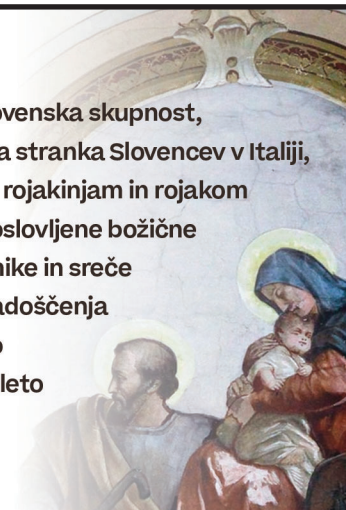
STUDIO ASSOCIATO DI CONSULENZA DEL LAVORO
POKLICNO ZDRUŽENJE SVETOVALCEV ZA DELO
PERIC DRUFOVKA SIMEONI

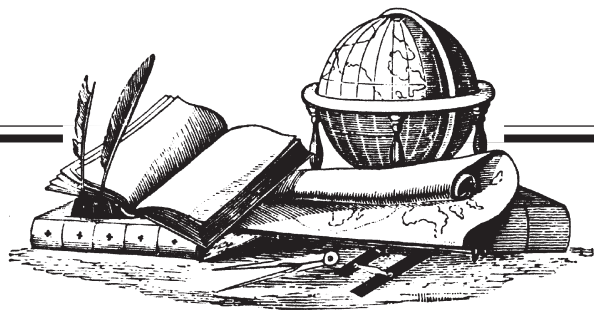
*Želimo Vam vesel Božič
in naj bo leto 2020 polno veselja,
zdravja, uspehov in nadaljnega
uresničevanja Vaših želja!*

consulenzelavoro.it

Slovenska skupnost,
zbirna stranka Slovencev v Italiji,
vošči rojakinjam in rojakom
blagoslovljene božične
praznike in sreče
ter zadoščenja
polno
novo leto
2020

Svet slovenskih organizacij Božična voščilnica z nagrajeno risbico

Svet slovenskih organizacij je za letošnje božično in novoletno voščilnico izbral poseben motiv. V sodelovanju z revijo Pastirček in z veroučitelji, ki poučujejo na slovenskih šolah, je bil v novembru izveden likovni natečaj za učence slovenskih osnovnih šol o temi Svete Družine. Najlepša risba je tako postala motiv božične in novoletne voščilnice, ki jo SSO v teh dneh pošilja najvišjim predstavnikom Republike Italije, Republike Slovenije ter Evropskega parlamenta, pa tudi raznim mednarodnim manjšinskim organizacijam in drugim predstavnikom deželne in krajevne javne uprave, civilne družbe in katoliške Cerkve. Pri Svetu slovenskih organizacij so namreč prepričani, da spadajo voščila v kontekst ohranjanja stalnih odnosov z institucijami, sorodnimi organizacijami, članicami in prijatelji. Z letošnjo božično voščilnico SSO želi, da bi v sodelovanju z revijo Pastirček na po-

seben način predstavil slovensko narodno skupnost ter njen odnos do krščanstva in še posebej do družine, ki sta tesno povezana. Odziv učencev in učenk, ki obiskujejo verouk, je presegel pričakovanja, saj so prejeli kar 367 risb iz 11 šol iz Goriške in Tržaške. SSO se zahvaljuje uredniku revije Pastirček Marijanu Markežiču ter vsem veroučiteljem in učiteljem, ki so učence in učenke spodbudili k sodelovanju ter jim pri tem tudi pomagali. Izbira najlepše slike je bila zelo zahtevna in tudi nevhvaležna naloga, ker so se otroci potrudili, da bi bil njihov likovni izdelek čim lepši. Na koncu je bila izbrana risba učenke Ade Fonda, ki obiskuje Celodnevno osnovno šolo Fran Venturini v Borštu. Adi Fonda SSO iz srca čestita in se ji zahvaljuje za trud. Svet slovenskih organizacij in revija Pastirček bosta v prihodnjih dneh poskrbela, da se najlepše slike primerno nagradijo.

S 1. strani Tomčev Slovenski Božič bo zazvenel na goriškem odru

Sam je Tomčevo delo uredil in ga dopolnil, mladi skladatelj Patrick Quaggiato, ki vselej preseneča s svojimi vsečinimi, spevnimi uglasbitvami, je poskrbel za priredbo in orkestracijo. V živo bo kantato spremljalo

26 članov Orkestra ArsAtelier, ki združuje slovenske in italijanske glasbenike. Približno 80 pevcev in pevk, pa še 25 otrok iz zborov MePZ Hrast iz Doberdoba (zborovodja Hilarij Lavrenčič), MIMePZ Emil Komel (zborovodja

David Bandelj), Fantovska skupina Devin Nabrežina (zborovodja Mirko

Ferlan), DVS Bodeča Neža (zborovodkinja Mateja Černic), OPZ Veseljaki (zborovodkinja Lucija Lavrenčič), MIPZ Emil Komel (zborovodkinja Mateja Černic) bo prepevalo znane Tomčeve melodije, ki se bodo oglašale tudi iz grl solistov. Te pomembne vloge so zaupali Nadi Tavčar (Marija), Nikolaju Pintarju (Jožef), Martini Kocina (krčmarica), Manuelu Pintarju (krčmar), Andreju Rustji (prvi pastir) in Dariu Bertinazziju (drugi pastir). Že omenjena Fantovska skupina Devin Nabrežina bo odpekla vlogo pastirjev. Korepetitorsko delo opravlja Beatrice Zonta. Da bo celota dramaturško čim bolj homogena, skrbi režiser Franko Žerjal, ki je do zdaj naštel kar nekaj režij raznolikih dramskih del. Pri tej novi uprizoritveni

dogodivščini ga spremlja mlada asistentka Sanja Vogrič. Še dve mladi moči sta pristopili k uresničitvi tega glasbeno-gledališkega dogodka: Carlotta Nanut, ki je izbrala primerne kostume, in Ivan Persoglia, ki si je z režiserjem zamislil scensko podobo z videoprojekcijami, usklajenimi z vsebinskim dogajanjem. Gotovo se nam obeta veliko umetniškega užitka ob domačem podoživljanju noči, v kateri se je rodilo Božje Dete.

Premiera kantate bo v nedeljo, 22. decembra 2019, ob 19. uri na velikem odru Kulturnega centra Lojze Bratuž, ponovitev prav tam v ponedeljek, 23. decembra 2019, ob 20.30.

Ponedeljkova uprizoritev Slovenskega Božiča spada tudi v abonmajski program Slovenskega stalnega gledališča za Gorico. V zadnjih letih je namreč glasbena ponudba KCLB v prazničnih decembrskih dneh postala stalnica v goriški gledališki sezoni.

Sveta družina - naslikala učenka Ada Fonda, 5. razred osnovne šole s slovenskim učnim jezikom Fran Venturini v Borštu v sodelovanju z otroško revijo Pastirček

*Blagoslovljen Božič
in srečno Novo leto 2020*

*Ta je moj
ljubljeni sin,
nad katerim
imam veselje.*
Mt 3, 17

ARS Združenje ARS,
ki Vas bo
tudi v prihodnje
osrečilo z odličnimi
razstavami naših umetnikov,
Vam vošči vesele božične
praznike, miru in dobrega
v novem letu!

KATOLIŠKA KNJIGARNA
želi vsem zvestim odjemalcem
vesel Božič in srečno Novo leto!
Pri nas najdete veliko izbiro
jaslic, božičnih okrasov,
nabožnih predmetov in
priložnostnih daril!
Obiščite nas!

Gorica, Travnik 25, tel. 0481 531407

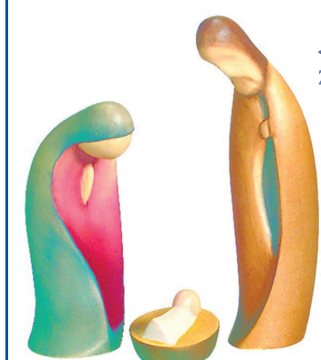
SLOVENSKA PROSVETA in ZALOŽBA MLADIKA

Vsem svojim članicam,
sodelavcem in prijateljem
voščita srečen Božič
in zdravja polno
novo leto 2020

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

želi vsem svojim
članom, sodelavcem
in prijateljem
blagoslovljene
božične praznike
in uspešno
novo leto 2020

*Slava Bogu na višavah
in na zemlji mir ljudem!*

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

želi članom,
društvom, pevskim
zborom,
organizacijam
in vsem, ki njeno
delo podpirajo
in spremljajo,
duhovno bogat praznik
Gospodovega
rojstva in
Božji blagoslov
v novem letu 2020

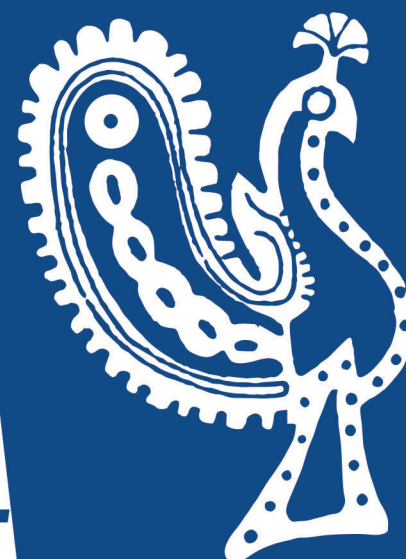
Povejmo na glas

Zvezda miru naj nam sveti

Da bi bili vse bolj deležni miru v sebi, miru v svojih dušah, ki edini lahko odgovori na vsa vprašanja in reši vse težave znotraj in zunaj nas. Da bi v svoje dobro prepoznali, kako bremena sveta v mnogočem izvirajo prav iz nas, se pravi iz milijonov in milijonov ljudi, in bi jih zato lahko zmanjšali in celo odpravili. In ta bremena niso majhna in zdi se, da jih ne bomo mogli odstraniti - dovolj se je spomniti ranjene narave, ki se na prizadejane bolečine odziva z uničevalnimi sunki. Pa tudi druge stiske nas pestijo, zato ni presenetljivo, da naše počutje ni vedno ugodno in pogosto ma spodkopava našo umirjenost ter nas potiska v doživljanje brezizhodnosti, da ne vidimo več svetlega obzorja pred sabo. Svetlega obzorja, ki bi nas opogumljalo in navdajalo s trdnim upanjem in načrti, polnimi navdušenja in prepričanja o lepšem jutri. Ugotovljeno je bilo, da se je v tem času v vse nas močno vtisnila negotovost, negotovost pred prihodnostjo, negotovost zaradi verige problemov, ki nas želijo prerasti. Negotovost pred občutkom nemoči, ki nam prišepetava, da ne zmoremo več kot toliko in da naj že priznamo svojo majhnost ob razrasli tesnobi. In ta negotovost vzbuja nemir, nenehno delujoč, zdaj pritajeno drseč, drugič udarjajoč, in več je tega nemira, manj spodbudno je naše počutje, manj pronicljiv je naš pogled, manj je odgovorov na nerešena vprašanja, manj je možnosti, da bi se nad nami razjasnilo. Nemir nam namreč predlaga rešitve, ki nas ne osrečujejo in tudi ne

morejo osrečiti, vztrajno nam vsiljuje misel, da je v teh sedanjih razmerah najboljše, če ne že sploh najbolj smotno, se brez zadržkov boriti za svojo korist in se še odločneje spopadati z drugimi, da ne bodo posegali po našem prostoru pod soncem. Tako nas hoče nemir potopiti v zaostrovanje odnosov na vseh ravneh, od najbolj osebne pa do tiste med narodi, državami, civilizacijami, in nenehno rojevati vse več drvenja, vse več samega sebe, da bi vsakega posebej povlekel v vrtinec svojih zahrbtnih zavajanj. Zato se velja enkrat za vselej z vso, ampak res vso odločnostjo obrniti v smer miru in ga doseči za vsako ceno, v smer miru, ki je blagor vseh blagrov in za katerega je vredno storiti vse, nepreklicno prav vse. Mir je tisti, ki nam daje pravo presojo, mir nam predlaga, kar je v bistvu on sam, in to je le dobro in samo dobro: da se odmaknemo od vsake sile kot moči, da njegovo blago sozvočje prenesemo v odnose z bližnjim in sploh z vsemi ljudmi, da skušamo druge zares sprejeti in jih vzljubiti, da se odrečemo vsakršni samovolji, da druge pomirjamo in opozarjamo vsakogar, ki bi videl v trdem urejanju našega skupnega življenja rešitev, kako je v velikanski zablodi. Ker vse, kar je dobro, izhaja iz miru in nič ni dobrega, kar iz miru ne izhaja, saj le mir vodi v razumevanje sočloveka, v spoštovanje, v prijateljstvo z njim, le mir je nebeški dar, ki nam odpira pot v srečno sobivanje, v srečno prihodnost z vsemi, druge srečne prihodnosti ni in je nikoli ne bo.

Janez Povše

NOVI GLAS. TVOJ GLAS!

NOVI
GLAS

TEDNIK

Uredništvo

www.noviglas.eu

gorica@noviglas.eu

+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com

+39 0481 533177

Srečanje s Pierluigijem Di Piazzom v Podturnu

Odgovornost človeka do Zemlje

V četrtek, 5. decembra, je bilo v dvorani Incontro v Podturnu srečanje v italijanskem jeziku o temi Antropocen, odgovornost človeka in zemlja. Glavni govornik je bil Pierluigi Di Piazza, koordinatorja pa sta bila Marco Balzano in Daniele Tibaldi, člana mladinske Demokratske stranke. Duhovnik Di Piazza je znan po svojem prizadevanju za mir in po tem, da je v Zuglianu pri Vidmu ustanovil sprejemno in kulturno središče Ernesto Balducci. To je združenje, ki nudi streho priseljencem in političnim beguncem in

nem srečanju o podnebnju. Po drugi strani je žalosten, ker vidi, da so odsotni prav tisti, ki so neposredno odgovorni za onesnaženje, to so npr. velike multinacionalne družbe za nafto, plin, premog. Prišel je čas, ko se mora svet odločiti

večkrat vabi tudi znane predavatelje, politike, kulturnike, kot so Luigi Ciotti, Anselm Gruen, Massimo Cacciari, in druge. Po uvodu, ki ga je pripravil Franco Perazza, tajnik Demokratske stranke, je Di Piazza povedal, da ni prišel učiti, ampak le deliti z drugimi to, kar vsak čuti, vidi, sliši. Povedal je, da stoji vedno ob strani ljudem, predvsem revnejšim, ki si ne morejo pomagati sami. Nihče bi se ne smel otepati pomoči bližnjemu. Kdor ne čuti tega, pomeni, da je strahopeten, neodgovoren. Tudi ko se govori o onesnaževanju planeta, bi morali biti vsi soodgovorni. Povedal je, da je zaskrbljen in z zanimanjem spremlja to, kar se dogaja v Madridu na svetov-

med upanjem ali predajo. Ali se želimo zapisati v zgodovino kot narod novej, ki skriva glavo v pesek, medtem ko zemlja "gori"? Samo na Grenlandiji se je v zadnjih letih stopilo približno 160 milijard ton ledu. Od začetka dvajsetega stoletja se je gladina morja dvignila. Do konca tega stoletja lahko pričakujemo, da bo še za nekaj metrov višja, če ne bomo kaj ukrepali. Mednarodni urad za podnebne spremembe (IPCC) je preučil, ali je povečanje globalnega segrevanja našega planeta še vedno mogoče omejiti na manj kot 1,5°C in kakšne posledice bi bile, če nam to ne bi uspelo. Rezultati so skrb vzbujajoči. Poročila kažejo, da je prejšnje segrevanje ene

stopinje že povzročilo resne posledice svetovnemu podnebnju. Marco Balzano, ki je pred kratkim končal univerzo in se poklicno ukvarja z ekologijo, je povedal, da bodo podnebne spremembe močno vplivale na ekosistem Zemlje. Velikemu delu današnjih še živečih živali grozi izumrtje, ko podnebne spremembe dosežejo nenadzorovane ravni. Koralni grebeni že izumirajo. Segrevanje, manj kisika v vodi in zakisanje oceanov škodijo življenju v vodi. Celo povprečno svetovno zvišanje temperature za

2°C pomeni popolno uničenje korálnih grebenov. Podnebne spremembe bodo tudi vzrok selitve ljudi. Posebno iz Afrike se bo okrepil val beguncev proti Evropi. Prebivalstvo, ki ima malo migracijskih izkušenj in se ne seli, bo izpostavljeno ekstremnejšim dogodkom. Klimatske spremembe posredno prispevajo k množičnim bojem in pri našajo nesreče, kot so revščina in gospodarske krize. Di Piazza je še poudaril, da se politika in gospodarstvo ne moreta odločiti sama za zdravo življenje, če ju kultura ne prisili k temu; ta lahko spremeni nastalo stanje, le če se bodo spremenili tudi odnosi med ljudmi. Zemljo ne moremo rešiti s staro miselnostjo, ki je vzrok te katastrofe. Rešitev lahko pride le iz nekega novega, zdravega mišljenja. Politika lahko veliko pripomore k temu, vendar pritisk mora priti od "zunaj", od ljudi, ki so se res odločili za to.

Karlo Nanut

Misel za 4. adventno nedeljo Družina kot Sveta dežela

Na 4. adventno nedeljo spremljamo pri apostolu in evangelistu Mateju čas pred Jezusovim rojstvom po Jožefu. Zdi se pomembno se nekoliko ozreti na samo besedilo in njegovo tradicionalno razlago, da ne bi imeli kakšnih čudnih "sodobnih" razlag, tokrat pa bomo tudi na kratko povedali zadeve glede na katoliški moralni nauk. Poznati moramo najprej tedanje judovske navade, po katerih je nevesta vselej živela pri svojih, dokler ni bila slovesno, "z vsem pompom", sprejeta na ženinov dom, ženin pa je lahko svobodno hodil k njej. Zato se ob Marijini nosečnosti ni čudil prav nihče, razen Jožefa. Pri njem pa je izjemnega pomena podatek, da je bil "pravičen", saj to pomeni, da je natančno izpolnjeval Postavo (jud. Torah), torej Mojzesove zakone. Zatorej ne bi mogel vzeti za ženo Marije v njenem položaju, ker je pač vedel, da on ni detetov oče, ker pa po drugi strani niti najmanj ni dvomil o njeni zvestobi, spet ni mogel Marije javno odsloviti, ker bi bila sicer kamenjana, dete pa bi umrlo z njo, temveč jo je sklenil skrivaj odsloviti, da bi jo obvaroval takšne smrti. Cerkveni očetje to razlagajo, da se Jožef ni imel za vrednega biti mož tako čudoviti nevesti, ker se je zavedal, da ni mogla zanositi drugače, kakor le po Božjem posegu, ker pa je zaupal v Boga, je bil prepričan, da bi že Bog poskrbel, da se Mariji in de-

tetu ne bi nič zgodilo. To pa je bilo za Boga, ki je vse zakone postavil v naravo, premalo. Evangelij nam namreč sporoča nekaj izjemno pomembnih reči, ki jih dandanes že povsem preziramo. Sporoča nam namreč, da je treba skleniti zakon v čistosti, da bi obdržali vse potrebne milosti, že tako je namreč to težak boj. To pomeni, da je treba biti do tedaj zdržni in lepo živeti vsak na svojem domu, ne pa vse to, kar imamo danes splošno razširjeno, da fantje in dekleta najprej začnejo živeti skupaj, potem pa se morda poročijo, a navadno niti ne več. Že res, da otroci lahko pridejo vseeno, vendar pa to ni človeški način, temveč živalski. Tu se ne upošteva dvojnih pravic – Božjih in otrokovih. Pravično do Boga je, da fant in dekle skleneta zakonsko zvezo pred njim, če je vsaj eden od njiju krščen, tudi zaradi tega, da je njuna zveza prava in resnična družina, ker sicer to seveda ni, pa tudi zato, da je zveza moža in žene še duhovno rodovitna, ne le biološko. Kaj pa otrokove pravice? Tudi to nam sporoča evangelij, da ima otrok pravico do tega, da se rodi v pravi družini, da ima lepo zakonitega očeta in mater. Bog je hotel, da ima tudi Božji otrok svojega zemeljskega očeta, ne samo nebeškega. Tako šele imamo polnost zakona. Tako imamo torej najprej izpolnjenе vse združiteljske vidike zakona med moškim in žensko, ko se torej moški in ženska, ki sta

pred Bogom in v njem združena, v zakonskem dejanju (kar je spolnost v okviru zakona) ljubita, ker je sicer vse le erotizem. Takšna spolnost je zares človeška, sicer je pač, kot smo dejali, podobna živalski in ni proti naravi samo zato, ker se biološko pravilno združita možko in žensko bitje, pa nič več od tega. Imamo tudi pravni vidik zakona, ko mož dobi pravico do telesa žene, žena pa do telesa moža – da se ne združita, kadar eden od njiju to želi (seveda najbolje, če oba), morajo biti resnično težki razlogi, ki jih je dokončno določil papež Pij XII. v govoru katoliškim babicam. Toliko o tem, kako katoliška Cerkev ovira – vidimo, da v okviru svetega zakona zakonske odnose močno spodbuja. Vse skupaj pa je seveda usmerjeno v prvi cilj zakona, ki je roditev in vzgoja otrok, kjer se ponovno da razumeti, kako je roditev podrejena vzgoji, o čemer smo že imeli priložnost spregovoriti. Če oče in mati nista najprej cerkveno poročena, potem prave vzgoje niti ne more biti. Potem pa je seveda zelo odvisno, kako svojo vero prakticirata. Tokratni evangelij daje zgled tega, kako mora svojo vero živeti oče. Kot rečeno, pa nam sporoča še, kako pomembna je vloga očeta pri vzgoji otroka. Prav zato je bilo pri Judih bolj pomembno legalno očetovstvo, ne pa samo biološko. Da je torej imeti družino in biti starši neprestan boj, popolnoma drži. To pa je svetel boj, ki nudi veliko zadovoljenje in veliko nagrado, če ga bijemo z Božjo pomočjo. Kako lepo bi bilo, če bi lahko vsi vzklili kot sv. Mala Terezija, da smo se rodili v Sveti deželi.

Andrej Vončina

ZAKAJ PRAV JEZUS? (96)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezus obraz Očetovega usmiljenja

Sodobna teologija in duhovnost sta usmerjeni v odkrivanje Jezusove usmiljene ljubezni. Že učlovečenje moremo razumeti kot sklanjanje Božjega usmiljenja v svet. Jezus je razumel svoje poslanstvo kot odkrivanje Božjega usmiljenja v svetu. V shodnici v Nazaretu je rekel s prerokom Izaijem, da je maziljen za poslanstvo usmiljenja med ljudstvom. (Lk 4, 18-19). O tem je spregovoril Janezovim poslancem, ko so ga prišli vprašati, ali je on res Mesija. (Mt 11, 4-6) Že prvi blagor nekako povzema ta Jezusova programska izhodišča: 'Blagor ubogim v duhu'. (Mt 5, 3; Lk 6, 20) **Ubogi so vsi, ki so odprti za sprejem Božjega usmiljenja.**

Jezus ni govoril le o Očetovem usmiljenju do človeštva, ampak ga je tudi sam živel. Zavzemal se je za uboge, ranjene, zavrnjene, obsedene. O sebi je rekel, da je krotak in iz srca ponižen. (Mt 11, 29) **Bil je sočuten do bolečin in trpljenja med ljudstvom.** Ljudje so prihajali k njemu in ga prosili: 'usmili se me!' (Mt 9, 27; Mr 10, 47) Še na križu je odpustil skesanemu grešniku in molil za tiste, ki so ga pribili na križ. Tako se je v njem Božje usmiljenje konkretno dotaknilo vsakega človeka. Kasper poudarja, da je njegovo usmiljenje dokončno in za vse. Wilckens pravi, da je pri tem Bog dokončno umaknil svojo jezo nad človeštvom in dal prostor ljubezni ter usmiljenju. Bog je popoln v ljubezni in ga moramo v tem posnemati, pravi evangelist Matej. (Mt 5, 48) Luka pa govori o Božjem usmiljenju (Lk 6, 36), ki je prava popolnost Boga. Jezus je naklonjenost do ubogih in grešnikov še posebej izpostavil v priliki o farizeju in cestinarju, kjer se je farizej hvalil pred Bogom in zaničeval cestinarja, ta pa je iskreno prosil: 'Bodi milostljiv meni grešniku'. (Lk 18, 9-14) Najbolj izdelana podoba Jezusovega usmiljenja je v priliki o usmiljenem Samarijanu. (Lk 10, 25-37) S to prilikom je pokazal, da je bližnji vsak, ki potrebuje pomoči in usmiljenja. V priliki o usmilje-

nem očetu je usmeril pozornost k višji pravičnosti, kot so jo poznali farizeji in pismouki. (Lk 15) Oče ni le sprejel izgubljenega sina in mu omogočil varnosti, ampak mu je tudi podaril izgubljeno dostojanstvo. S tega vidika je dar usmiljenja usmerjen k spreobrnjenju, da se človek reši slabega, ampak se odpre dobremu. Kljub temu je Jezus moral stopiti na pot križa. Nihče mu ni pomagal in se zavzel zanj, vse je tako potekalo. Toda prerok je jasno napovedal, da bomo ozdraveli po njegovih ranah. **V njegovi smrti se je razkrila globina Božje usmiljene ljubezni.** Ta ljubezen, ki je močnejša od smrti in hudobije, se dotika vsega, kar boli, in tudi tistega, kar je nasprotno. **Usmiljenje je sklanjanje h grešniku in njegovi rani.**

Tako se je Jezus sklonil s križa in objel Bernarda iz Clervauxa in ga objel. Na križu sta končno zmagali Božje usmiljenje in življenje. **Po Jezusovem usmiljenju smo bili rešeni iz smrti.** (2 Kor 5, 18) In znova rojeni za upanje. (1 Pt 1, 3) Jezusov mesijanski program ima v svojem središču usmiljenje.

Križani Jezus je usmiljenje in rešitev za vse življenjske okoliščine. Liturgija more slaviti njegovo velikonočno zmago in na veke opevati Gospodovo usmiljenje. Cerkev je prepoznala v usmiljenju svojo prednostno izbiro in pot. Papež Janez XXIII. je videl v Božjem usmiljenju **najlepše ime za nagovor Boga.** Janez Pavel II. je ob zgodovinskih okoliščinah poglobil to temo in jo izrazil v okrožnici O Božjem usmiljenju (1980). Pri tem je našel močno spodbudo pri poljski **mistikinji Faustini Kowalski** (+1938). Papež Benedikt XVI. je poudaril, da je Božje usmiljenje meja, preko katere ne more stopiti zlo. Jezus Kristus je Božje usmiljenje v osebi. Papež Francisek je postavil **Božje usmiljenje v središče pastoralne prakse in razmišljanja v Cerkvi.** Od napovedi izrednega svetega leta Božjega usmiljenja in bule Obličje usmiljenja (2015) tudi po njegovi zaslugi postaja bolj vidno znamenje Božjega usmiljenja za svet.

— Majda Artač Sturman

Advent

Adventno jutro
vstaja iz sivih rjuh.

Ščebetajoče grmičevje odzvanja
od tihega pričakovanja.

So mirna zavetja
šop ptičjega petja
v toplini decembra?

Pred mano grmade živil.

Vadim potrpljenje na blagajni,
ko se zlagajo grmade živil.

Končno! Bliskovito opravi
s svojo peščico živil.

»Šest evrov, enajst.

Imate drobiž?«

Ranjene smreke

Solze
na drevesih,
spremenjene v bisere.
Smrečice srebrne ranil je vihar,
oplazil žled, uničil led.
Snežinke ne bodo nanje naletavale.
Smrečice srebrne na trgih se ponujajo.

Ranjene, brez vejic, brez vrhov
drugačne so.

Eno kupi, vzemi si domov,
polepšal

ji boš
božični čas.

Božična poslanica slovenskih škofov

"Mir Gospodov naj bo vedno z vami!"

Modri Salomon v Knjigi modrosti piše: "Ko je spokojen molk ovijal vse stvari in je noč v svojem teku bila na pol poti, je tvoja vsemogočna beseda z nebes, s kraljevega prestola, kot srdit bojevniki priletela v sredo pogubi izročene dežele" (Mdr 18,14-15). Naziv "vsemogočna beseda" se sicer nanaša najprej na angela pokončevalca (2 Mz 12,23; Heb 11,28), ki je udaril egiptovske prvorojence in dosegl, da je faraon osvojobil in odpustil Izraelove sinove. Potem pa se naziv "vsemogočna beseda" lepo nanaša tudi na Besedo, "ki je meso postala", na učlovečenje Božjega Sina, ki ga vsako leto slavimo za Božič.

Naj bo torej tudi prihod učlovečenje Božje Besede v našo deželo in med nas tako

uspešen, kot piše o Božji besedi prerok Izaija: "Kakor pride dež in sneg izpod neba in se ne vrača tja, ne da bi napojil zemljo, jo naredil rodovitno in brstečo, dal sejalcu seme in uživalcu kruh, tako je z mojo besedo, ki prihaja iz mojih ust: ne vrne se k meni brez uspeha, ne da bi sto-

V imenu Slovenske škofovske konference iskreno voščim vsem vernim blagoslovljeno in milosti polno Gospodovo rojstvo. Pristrčno pozdravljam vse oslabele in bolne, vse sodelavce in prostovoljce Slovenske karitas, vse zamejce in izseljence, vse urejene družine in vsa razdrta družinska ognjišča, vse iskalce in vse iz družbe odrinjene osamljenice. Iskreno voščim tudi vsem pravoslavim in evangeličanom; pozdravljam vse, ki imamo očaka Abrahama za skupnega očeta: naše starejše brate Jude in mlajše brate muslimane.

Naj nas navdihuje skupna pisana Božja beseda in naj nas blagoslavlja naša učlovečena Božja Beseda! Mir Gospodov naj bo vedno z vami!

Msrgr. dr. Jurij Bizjak
Koprski škof

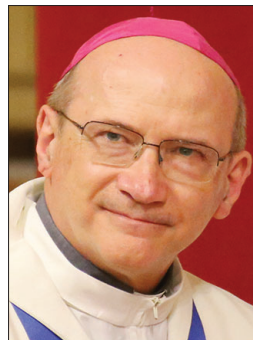
rila, kar sem hotel, in izpolnila, za kar sem jo poslal" (Iz 55,10-11). Naj torej Novorojeni bojevniki prevettri in prezračijo našega duha, naj razvedri in na široko odpre naša srca.

Tržaški škof msgr. Crepaldi
Odprite svoja
srca upanju!

Bog je prišel na zemljo, da bi nas rešil, in to je storil z Jezusom, z rahlim in ranljivim otrokom, ki je prišel na svet v največji revščini, v mrzlem in neprijetnem hlevu. To je božično sporočilo ljubezni: Bog je prišel, da bi z milostjo, mirom, upanjem in to-

lažbo napolnil naše življenje, ki je večkrat ranjeno in brez smernic, je v božičnem sporočilu tržaškemu vernikom zapisal nadškof msgr. Giam-paolo Crepaldi.

Ko se sprehajamo po Velikem trgu, med božičnimi drevesi in veliko zvezdo repatico, ki spominja na čudežno in sveto rojstvo Jezusa, se nam srce, ki je občasno utrujeno tesnobe in samote, ponovno napolni z upanjem; upanje za naše otroke in mlade, ki so vsak dan pod udarom in vplivom družbe, ki jih postavlja pred težke preizkušnje. Upanje za naše bolnike, ki so potrebni zdravljenja in ljubezni. Upanje za tiste, ki so brez dela in v veliki življenjski stiski. Upanje za naše mesto Trst, da bi gojilo prijateljstvo, bratstvo in razvoj v dejavni solidarnosti. In ne nazadnje upanje za našo Cerkev, da bi bil evangelij vedno bistvo njenega nauka in poslanstva ter upanje za tiste, ki odprejo svoja srca Bogu. Vesel Božič vsem! / MČ

Goriški nadškof msgr. Redaelli
Naučimo se vsaj
"jecljati evangelij"

Goriški nadškof msgr. Carlo Redaelli se v svojem božičnem voščilu najprej sprašuje, katere so bile prve Jezusove besede, morda *ema'* (mama) in *abba'* (tata). Tudi On, "Božja beseda", je kot otročiček začel govoriti z zlogi, brbljati kot vsi otroci. Z leti se je naučil besed svojih ljudi, tudi on je postavil staršem "zakaje", preden je kot judovski mladenič spoznal Postavo v Jožefovem naročju in v sinagogi. "Tisti, ki je Beseda, se je utelesil v človeških besedah", Beseda "se je zmanjšala". Italijanska Cerkev v tem trenutku odkriva pomembnost Božje Besede, kako je utelešena v naši družbi v tem trenutku. Klicani smo, da Besedo "osvajamo" in dopuščamo, da nas preobraža. To je "dolgo delo, ki traja celo življenje, a rodi sad". Tudi sami pred evangelijem imamo včasih občutek, da samo jecljamo. Življenje samo, tudi kristjanstvo, je pogosto eno samo brbljanje; prav tako jecljamo, ko molimo *abba'*. Samo Sv. Duh lahko v nas uresničuje čudež utelešenja Besede v nas. "Nismo Beseda, imamo pa vse življenje, da Beseda postanemo. Ne sami, a pod vodstvom Duha. In z Marijino pomočjo". Ob tem Božiču pred jasicami prosimo, da bi se tudi sami naučili "jecljati evangelij", da bi vedno bolj postal Beseda naših besed in dejanj. / DD

RUPA Adventni koncert in blagoslov orgel

Tudi Rupenci imajo novo
"kraljico glasbil"

Na praznik sv. Lucije, druge farne zavetnice v Rupi, sta župnija in PD Rupa-Peč v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica 13. decembra zvečer v vaški cerkvi sv. Marka evangelista organizirala res lep in domiselni koncert adventnih pesmi, ki ga je kronal odlični dogodek, blagoslov novih orgel.

V uvodnem pozdravu je g. Mirko Butkovič povedal, da je instrument izdelal Maximilian Offner okrog leta 1980 v Kissingu v Nemčiji. To so prave, mehanske orgle, je dejal g. Mirko, "izdelane po starih načelih in so torej zelo dolgotrajne". Prejšnji instrument je bil elektrofon, ki je samo posnemal zvoke pravih orgel. Nove orgle na koro so sicer majhne, vendar s svojima dvema registroma so dovolj za spremljavo ljudskega in zborovskega petja v cerkvi. G. Mirko je nato spregovoril na splošno o orglah, o njihovem izvoru in pomenu skozi zgodovino: o predhodniku ("hydraulos") iz 3. st. pred

Kristusom, o tem, da prvotna latinska Cerkev ni uporabljala instrumentov, o mlademu duhovniku Giorgiu iz Benetk, ki je v 8. stol. izumil "pneumatikos", nov instrument, ki bi bil resnično navdihnjen od Boga. Orgle so počasi začeli uporabljati pri sveti liturgiji najprej za podvajanje glasov gregorijanskega polifoničnega zbora, nato so orgle zamenjale tudi glasove v primeru odsotnosti zbora. "Rodile so se in rastle kot cerkveni instrument, namenjen božji slavi in zveličanju kristjanov". Orgle

so torej postale "zakramental, orodje, ki nam pomaga peti, moliti in dvigniti srca k Bogu". Že 1200 let torej spremljajo zahodno krščanstvo in so postale eden izmed simbolov evropske civilizacije. T. i. "kraljica instrumentov" je glasbilo, ki najbolje predstavlja Evropo, njeno kulturo in vrednote. "S svojo zgodovino ter s svojimi neskončnimi razlikami nam govorijo o veliki kreativnosti evropskega človeka", "simbolizirajo harmonijo stvarstva, ki hvali Gospoda. S svojo velikostjo ali sladkostjo dosega naša srca in nam pomagajo v premišljevanju o skrivnostih življenja. S svojimi skoraj neskončnimi zvoki, z razliko od drugih glasbil, nas spominjajo na večne stvari".

Sam blagoslov orgel je opravil župnik, msgr. Renato Podberšič, ki je orisal duhovni pomen orgel. Med drugim je podčrtal, da smo v cerkvi vsi poklicani, da prepevamo in prepevamo Božjo slavo, da bi bilo naše življenje hvalnica dobremu Bogu. O orglah je povedal, da so med instrumenti v cerkvi na prvem mestu. To "odlično in komplicirano glasbilo" je dra-

goceno in drago, zaradi česar lahko vsi prispevamo. Sestavljajo jih številne piščali, ki skupaj zvenijo usklajeno: "V cerkvi ni samohodcev, individualistov. Smo posamezniki v skupnosti". Na orgle igra cel človek, "s telesom, srcem in dušo": celo občestvo je poklicano, da daje svoj delež. "Ena piščal niso orgle, en vernik še ni Cerkev". Orgle so čudovit instrument, ker spremljajo, podpirajo petje, ne preglašujejo, zato služijo: "Služiti pomeni kraljevati, je rekel Jezus". Dober orgelski koncert je lahko "odlična molitev".

Na nove orgle je na petkovem koncertu g. Butkovič zaigral najprej skladbo *Nova Cyclopeias Harmonica* baročnega skladatelja Georga Muffata, kasneje tri stavke iz Diabellijeve zbirke *Differente pieces* in na koncu še tri stavke iz Guilaingovega *Magnificata-Suite du premier Ton*.

Orgle res niso velike in močnejše, mojster organist pa je znal iz njih izvabiti briljantne zvoke različnih barv, tako da so očarani poslušalci lahko zaznali veličino zlahtnega instrumenta in liturgičnih skladb. Posebno mesto je imela ženska vokalna skupina Rupa-Peč, ki se pod vodstvom Zulejke Devetak vedno bolj izkazuje kot ubran in soliden sestav; dekleta so najprej zapela - sv. Luciji v čast - Kimovčev *Farna zavetnica*, nato *Vso zemljo tema krije* istega avtorja in Vodopivčev *Ni cvetja na tratah zelenih*. Mezzosopranistka Mirjam Pahor je ob orgelski spremljavi zapela znano *Panis angelicus* Cesarja Francka, mlada altistka Petra Feri pa ob kitarski spremljavi Martine Gereon *Veni, veni Emmanuel*, ki na čudovit način v adventnem duhu vabi k veselju v pričakovanju na Boga-z-nami, ki se rojeva za nas.

Po koncertu se je domačinka Betty Maraž s cvetjem zahvalila vsem nastopajočim, vse navzoče v mrzlem zimskem večeru pa gostoljubno povabila v društvene prostore na topel čaj.

DD

Kratke

Bogato božično dogajanje v Idrski dolini

V Idrski dolini bo letos za praznike veliko dogodkov, ki so namenjeni tako domačinom kot obiskovalcem iz zamejstva, Slovenije in Furlanije. V Seucu (Cladrecis) ter v Tiejah (San Pietro di Chiazacc) bodo na ogled ročno izdelane jaslce. Kdor si jih želi ogledati, se lahko pripelje v našo prelepo Idrsko dolino, ob vasi sta na poti na Staro Goro. Vsako nedeljo od 22. decembra do 5. januarja, in sicer od 16.00 do 18.00, če smo slučajno doma, pa tudi ob drugih urnikih, lahko pokličete za Teje na št. 0039 3249579827, za Seuce pa na št. 0039 3923852350. Obe cerkvi sta zanimivi za ogled, tista v Seucu ima še lesen oltar, cerkva v Tiejah pa slovi po čudovitih freskah, ki spominjajo na tiste v Hrastovljah. Za obe je značilna škofjeloška sakralna arhitektura.

V Seucu in Tiejah bosta tudi praznični maši. V Seucu v nedeljo, 22. decembra, ob 18.30; pri maši bodo pela Liška dekleta, ki bodo imela na koncu tudi krajši nastop. V Tiejah se bomo pri bogoslužju zbrali 26. decembra ob 18.30, na orgle bo igrala Beatrice Bertossi, po maši bomo lahko prisluhnili njenemu dovršenemu umetniškemu izvajanju. Obakrat bodo prisotni lahko skupaj nazdravili in si voščili. Božična maša za zgornjo Idrsko dolino bo 24. decembra v Čubcih, in sicer ob 22. uri. / S. P.

Razstava jasic v Nabrežini

Tudi letos bodo v Nabrežini na ogled jaslce kot vsako leto doslej. Kot po tradiciji jih ji tudi tokrat v cerkvi sv. Roka pripravlja Sergio Gerli. Ogled razstave bo možen ob sobotah, nedeljah in praznikih v popoldanskih urah.

18. razstava jasic na Sveti Gori

Odprtje že 18. razstave jasic na Sv. Gori bo v nedeljo, 22. decembra, ob 14.30 v baziliki Kraljice Svetogorske. Priložnostne nagovore bodo imeli p. Bogdan Knavs, gvardijan in rektor bazilike, Jana Herega, predsednica KS Solkan, in Lovrenc Peršolja, predsednik Združenja KS Pevma-Štmaver-Oslavje. Pel bo Mladinski pevski zbor iz župnije Šempas pod vodstvom Ane Zalar. Ogled razstave bo možen ob nedeljah in praznikih med 9. in 19. uro; ob sobotah in med tednom (od 27. 12. do 4. 1.) med 10. in 18. uro; 23. in 24. 12. ter od 6. 1. do 10. 1. med 14. in 18. uro. Toplo vabljeni!

Jaslce tudi v Vipavskem Križu

Postavljanje jasic je v Vipavski dolini močno zakoreninjena družinska navada, a lepe jaslce ne krasijo le domov. Skrbno zasnovane in lično izdelane jaslce postavijo v vseh cerkvah, pogosto pa jih najdemo tudi na povsem nepričakovanih krajih, kot so, denimo, skalne vdolbine ob priljubljenih pohodniških poteh. Razstavo jasic v Vipavskem Križu, tako v vasi kot v vaških dvorinah in seveda obeh cerkvah, so odprli minulo nedeljo, 15. decembra. Razstava jasic je odprta vsak dan med 14.00 in 20.00 do 5. 1. 2020.

POGOVOR David Bandelj

“Moji najboljši mentorji so vedno bili moji pevci in pevke”

Tudi David Bandelj je eden izmed dirigentov mlajše generacije, ki v zadnjih letih korenito preobražajo našo zborovsko stvarnost. Pogovori s tako poliedrično osebnostjo - ni namreč le glasbenik, temveč tudi profesor, literarni zgodovinar, pesnik, oče štirih otrok in še kaj - so vedno izjemno zanimivi!

Kateri so tvoji prvi “glasbeni” spomini? Kdaj in kako si stopil v svet glasbe?

Uh, to je pa že dolgo od tega ... Kot pri večini teh otroških zadev, so odgovorni starši. Čeprav se pri nas doma glasbe ni veliko poslušalo, kaj šele izvajalo, se spominjam, da smo rasli ob mleku, kruhu in radiu Trst A ... No, brez heca ... Nekega dne sem pač po odločitvi hišnega sveta začel s študijem klavirja. In tako nadaljeval, bolj ali manj uspešno, saj nisem bil preveč navdušen pianist, da bi bil tudi marljiv, pa je bilo sploh preveč. Bolj kot reden program mi je bilo všeč raziskovati zvočne možnosti instrumenta, igrati tiste skladbe, ki so me nagovarjale, teh pa je praviloma na izobraževalni glasbeni poti na začetku manj ... Pa v veliko radost me je spravljal skupno muziciranje, komorna glasba. To je bil dragocen moment rasti, o katerem mislim, da je za slehernega glasbenika izjemno pomemben. Že takrat sem v sebi slutil, da me veseli timsko glasbeno delo bolj kot solistična pot. V svojem glasbenem študiju sem nekaj let ob klavirju študiral tudi violo, ker sem želel spoznati svet godal. O violistih kroži veliko vcev. Takrat sem spoznal, zakaj ...

Katere glasbene študije si opraviš?

Uradnih pravzprav nobenih, kajti nimam dokončne nobene izobrazbe. Klavir me v resnici kot solistični instrument ni nikoli pretirano zanimal, je pa popolno orodje za partiturno branje in študij. V ključnem trenutku izbire po maturi sem kolebal med Akademijo za glasbo in študijem književnosti, vendar je prevladal slednji. Takrat se je notranje nihanje, ki mu je vsak človek podvržen, še posebno, če deluje na različnih področjih, gibalo v smeri besede. Obljubil sem si, da bom študij glasbe nadaljeval po univerzi, vendar sem po diplomski takoj vpisal še doktorat in službeno pot me je najprej zanesla za nekaj časa v pedagoške vode, nato v univerzitetne, slednjič pa sem se vrnil v šolske in pravega časa in motivacije za doštudiranje nisem nikdar imel, tudi ker sem si med tem ustvaril družino. Ko sem se pred vsem tem pri svojih šestnajstih letih usmeril v zborovstvo, sem iskal druge poti do znanja prek mojstrskih tečajev, opravil sem jih kar nekaj z odličnimi dirigenti, kakor so Hilarij Lavrenčič, Walter Lo Nigro, Stojan Kuret, Ambrož Čopi, Werner Pfaff, Marcus Detterbeck, Alessandro Kirschner, predvsem pa sem iskal kvalitetne možnosti konkretnega dela v zboru, kajti najboljša metode se naučiš, ko jo sam preizkusiš. Že od otroških let sem prepeval najprej v otroškem zboru SCGV Emil Komel, nato v mladinskem zboru srednje šole Ivana Trinka, takrat je pel pod vodstvom Stanka Jericija, ki je na

področju mladinskega petja opravil pionirsko delo in me prvi navdušil za ta tip glasbe. Življenjski premik se je pa zgodil ob študiju harmonije s Hilarijem Lavrenčičem. Ko sem spoznal zakonitosti gibanja akordov, sem ugotovil, da je to področje, v katerem bi se rad premikal, saj je bilo sila podobno zborovskemu delu, za katerega sem se takrat začel zanimati. Hilarij me je takrat tudi povabil v MePZ Hrast, ki je kmalu postal prepoznavno zborovsko telo, ker je dirigent prinašal novosti na področju vokalne tehnike ter repertoarja. Imel je prefinjen uvid in upam si reči, da je vplival na celo generacijo zborovodij, ki smo rojeni tam med koncem 70. in začetkom 80. let prejšnjega stoletja. Njemu se moram zahvaliti, ker je bil prvi, ki je prisluhnil mojemu zanimanju za zborovsko poustvarjanje.

Kateri pedagogi (glasbeni in ne) so te še najbolj zaznamovali na tej poti?

Na mladega človeka v obdobju formacije ima vsak pedagog lahko neverjeten vpliv. Sam sem bil deležen znanja in pristopov različnih pedagogov na različnih področjih, od šolskega, kjer me je v licejskih letih poučevalo veliko dobrih profesorjev, Karlo Černic je v meni zapustil ogromen kritični čut do zgodovine, še zdaj imam lep spomin nanj; pa vse do univerzitetnega, glasbenega in zborovskega. Največ žara pa sem dobil od svojih voditeljev pri skavtih, ki so močno zaznamovali moje življenjske izbire. Tu bi med vsemi omenil Matjaža Terčiča, Iva Cotiča, Maurica Lešana, drugih pedagogov je bilo tudi veliko; pravzaprav vsak,

MeMIPZ Emil Komel je “izjemna kombinacija čustvene inteligence in široke izobrazbe pevcev, ki je kulturna, humanistična in glasbena (...) Njihova meja je nebo in dejstvo, da smem delati z njimi, mi je v veliko čast.”

ki je interakcijo z mano sprožil na pozitiven ali tudi na negativen način, mi je nekaj pustil. Če gledam na področje zborovske glasbe, o katerem se pogovarjamo, štejem Hilarija Lavrenčiča za svojega prvega mentorja, ki je tudi spoznal mojo strast in željo, da bi se preizkusil kot zborovodja, in vodil moje prve korake v to smer. Veliko sem odnesel s srečanj s Stankom Jericijem kot skladateljem, ključen človek za mojo formacijo pa je bil in je še danes Stojan Kuret. Z njim sem spoznal najgloblje skrivnosti zborovske glasbe in še danes me spremlja tako njegovi dragoceni nasveti kot način dela, ki me ga je naučil. Pravzaprav ostaja moj zborovski “guru” in pogovori z njim so ved-

no moment rasti. Ob tem moram omeniti vizionarstvo Silvana Kerševana, ki je za goriški prostor videl zelo daleč, ne morem pa mimo kolegov, s katerimi sem delil formativne izkušnje, ker so navdihovali moje delo, od

drznosti Mateje Černic, tenkočutnosti Mirka Ferlana, energije Petre Grassi, moči Nede Sancin in pedagoškega žara Barbare Kovačič do poliedričnosti Patricke Quaggiata in metodičnosti Damijane Čevdek ter globine Aleksandra Sluge. Z vsemi temi zborovodji, pa še s tistimi, s katerimi smo skupaj “grel” glasbene klopi in nekako predstavljajo našo generacijo (tu imam v mislih Daria Bertinazzija in Zulejko Devetak), sodelujemo še danes. Najboljši mentorji pa so vedno bili moji pevci in pevke. Ob njih sem stalno prisluhljen, da ne mirujem, da se stalno učim in rastem skupaj z njimi ter poskušam iz vaje v vajo in iz koncerta v koncert biti boljši in učinkovitejši.

Na katere naše, krajevne skladatelje si (bil) najbolj navezan? Znano je, da ti je od nekdanj drag prof. Stanko Jericijo ...

Na Stanka Jericija me veže dejstvo, da sem že ob maturi raziskoval njegovo delo. Zdelo se mi je fascinantno, kako je ta človek, ki je bil duhovnik, svoje glasbeno poslanstvo opravljal izjemno tiho, istočasno pa so njegove stvaritve drzne in morda še vedno premalo cenjene, ob tem, da so tudi za povprečne zборе precej zahtevne. Pred leti, ko sva s prof. Ivanom Florjancem v okviru projekta, ki ga je zasnovalo ZCPZ, raziskovala in javnosti predstavila Jericijeva zbrana dela, se mi je toliko bolj izjasnila slika, da je to skladatelj, ki ima še kaj povedati, če bo dobil vredne posrednike. Zadnje čase precej spoznavam ličniost Pavleta Merkuja, pa tudi izjemne skladateljske ideje Ubalda Vrabca. Tudi naš vrhunski Emil Komel bi bil vreden globlje raziskave tehtnejših partitur, čeprav je tu zgovorna njegova zavestna odločitev, da bo pisal glasbo, ki bo liturgično in tudi drugače uporabna. Ko se je njegova kompozicijska žilica sprostil, pa je ustvaril čudovite skladbe, ki še čakajo na pogumne izvajalce. Po glasbenem jeziku mi je sicer zelo blizu Andrej Makor, ki ga rad izvajam; zelo tehtne skladbe ima Tadeja Vulc, oba sta pevcem tudi zelo pri srcu. Patrick Quaggiato

pa z vsako novo skladbo preseneti z originalnimi zamislimi, kar ga dela definicijsko izmuzljivo, ampak prav zato zanimivega. Med italijanskimi skladatelji iz naše dežele pa se mi zdi zelo globok Roberto Brisotto, pravi neod-

kriti biser pa je goriški skladatelj Marco Colella, organist goriške stolne cerkve. Pri izbiri glasbe iščem globljo sporočilnost skladb, poleg seveda afinitete v stilnem pristopu. Vsi ustvarjalci, ki sem jih omenil, zelo dobro poznajo zbor in njegove zakonitosti in so zato njihove skladbe zborom pevne, kljub temu da so včasih zahtevne.

V katerih zborih in skupinah si doslej pel?
V veliko skupinah sem prepeval, ker mi je petje preprosto všeč, po prej omenjenih otroškem in mladinskem zboru sem začel peti pri prof. Jericiju, v zboru Bratuž, eno sezono sem bil tudi član zbora Mirko Filej, nato pa sem precej časa prepeval v MePZ Hrast, ki je bil takrat izjemno prikladen za mlade, ki smo iskali kvalitetnejši način petja. Ko smo kasneje osnovali Pevsko skupino Musicum, sem vztrajal vseh dvanaest let njenega obstoja, nato pa bil tri sezone član Vokalne akademije Ljubljana, kar je bila najbolj formativna pevska izkušnja doslej. Tu sem imel možnost sodelovati z izjemnimi pevci iz celotnega slovenskega prostora, seči po repertoarjih, ki bi jih drugače ne pel, ponovno ovrednotiti moško zborovsko petje in delati pod vodstvom Stojana Kureta. Včasih v šali povem, da sem se več naučil v treh letih pri VAL-u, kot če bi hodil na glasbeno akademijo ... Obenem sem večkrat prepeval v projektnih zborih pod vodstvom različnih dirigentov, ki so mi omogočili tudi spoznavanje večjih vokalno-instrumentalnih partitur.

Edinstvena izkušnja je bila Pevska skupina Musicum, katere umetniški vodja si bil ti.
To je bil izraz generacijske želje pevcev, ki smo iskali možnost prepevanja različnega, manj običajnega programa. Tako smo segli po renesančnih skladbah, veliko smo izvajali sodobne avtorje, med drugim posneli tudi dve plošči, počasi se spogledovali tudi s pop vokalno glasbo. Bolj kot umetniški vodja sem bil skupaj z Bogdanom Podveršičem ideator tega projekta. Nekaj časa smo vadili pod mentorstvom

Matjaža Ščeka in dobili svojo nišo v zborovski konstelaciji Goriške, ki je že zgodovinsko bogata. Zgodba pa se je končala, potem ko je bilo treba - kot pri vseh malih skupinah - veliko delati na individualnem vokalu. Ko pa smo vsi dobili svoje družine, je to postalo težje in smo zaprli to poglavje, ki je prispevalo nekaj svežine h glasbeni podobi Goriče.

Kako si “postal” dirigent? Iz želje ali potrebe?

Iz velike želje, notranjega vzgiba, že v času študija se mi je zdela figura zborovskega dirigenta izjemno fascinantna. Poleg glasbe moraš obvladati elemente literature, poetike, liturgije, zgodovine, vodenja skupine, psihologije in pedagogike. Pa še kaj bi se našlo ... Skratka gre za figuro, ki mora imeti izjemno karizmo, odlikovati se mora po človečnosti, razumevanju, potrpežljivosti. In izjemni širini, tako glasbeni kot kulturni. Da to soobstaja v eni sami osebi, je izziv, ki mu še danes skušam biti kos, ker uteleša moje želje po širokem zajemanju v bazenu kulture. Zborovstvo je umetnost, ki to širino zagotavlja, je dinamična, živa in v stalnem razvoju.

Kateri je bil prvi zbor, ki si ga vodil?

MePZ Štandrev, na katerega me vežejo čudoviti spomini. V devetih letih smo opravili lep razvoj in izvedli lepe podvige. Prve ljubezni ne pozabiš, pravijo ...

Katere pevske zборе si vodil v preteklosti?

Tri leta sem vodil Goriški stolni zbor, ki ima eminentno zgodovino, z njim smo oblikovali nadškofove liturgije; nato sem za tri sezone vodil Čezmejni goriški mešani mladinski zbor Primož Trubar, pet sezon pa sem bil zborovodja MePZ Lojze Bratuž. To je zbor, ki ima fantastično organizacijo, srčne ljudi in vesel sem, da ga je prevzela Mira Fabjan, ki mu lahko omogoča še dodaten razvoj.

Katere pa vodiš v tem trenutku?

Trenutno moj glasbeni čas zasedata MeMIPZ Emil Komel, s katerim smo stopili v sedmo sezono, in letos tudi OPZ Emil Komel, začasno, dokler se ne vrne dirigentka Damijana Čevdek, ki si je vzela sobotno leto. Z oboji imam možnost slediti pevski rasti otrok in mladostnikov, kar je to, po čemer sem verjetno hrepenel vse od trenutka, ko sem razumel, da je zborovstvo tisti del glasbe, v katerem se počutim najbolj doma. Z mladimi pevci MeMIPZ lahko poustvarjam glasbo na vrhunski ravni in ti pevci so odraz Goriške v najširšem pomenu besede. Pri tem pa se držim reka, na katerega me je svojčas opozoril šolski kolega Niko Kojanec: pot do odličnosti nima cilja.

Po bleščečem uspehu v Arezzu kakšne načrte imaš z MeMIPZ Emil Komel?

Letos bomo posvetili sezono osvežitvi repertoarja, obenem bi radi obiskali tudi kako “močnejše” tekmovanje, to bomo sproti določali. Dolgoročno je želja ustvariti tehten koncertni program, ki bi omogočal zboru kvalitetno rast. V kolikor bodo pevci in pevke pripravljeni žrtvovati svoj čas in energijo, se obetajo zelo lepe možnosti. Zbor se je na svetovni sceni izkazal kot obetavno glasbeno telo in pri-

hodnost je v njihovih rokah. Ta zasedba je namreč izjemna kombinacija čustvene inteligence in široke izobrazbe pevcev, ki je kulturna, humanistična in glasbena. S tem so ustvarili najboljše pogoje za lastno pevsko prihodnost. Njihova meja je nebo in dejstvo, da smem delati z njimi, mi je v veliko čast.

Kaj lahko poveš na splošno o t. i. zborovski piramidi Emil Komel?

Ideja zborovske piramide je izjemen uvid, ki se je začel verjetno v mislih Silvana Kerševana in Damijane Čevdek pred približno dvajsetimi leti. Kot pri vsaki daljnoročni investiciji, so njeni rezultati vidni šele zdaj. Zborovska glasba je namreč popolnoma spremenila smer: če je bilo nekoč prepevanje v zboru stvar socialnega druženja, se mladi danes v glasbo podajajo z večjimi ambicijami. Presegli so generacijske razlike in iščejo večje izzive. Zato je ideja zborovske piramide zmagovita. Treba bi bilo vpeljevati tak tip zborovske razvoja v vsako glasbeno institucijo, začeti s šolo. Dejstvo, da je Slovenija ena izmed svetovnih veselil na zborovskem področju, gre pripisati tudi temu, da ima vsaka šola možnost imeti svoj pevski zbor. Kultura zborovskega petja pomaga namreč mladim, da se naučijo poslušanja, estetike, timskega dela, žrtvovanja in kulture medsebojnih odnosov v skupnosti. Večkrat pravim, da za petje v zboru ni potreben samo glas. In ko to spoznaš, takrat nehaš ali pa ne nehaš nikoli več.

Če mladim nudiš možnost kvalitetnega zborovskega poustvarjanja, jim omogočaš, da napolnijo svojo notranjost. Z njo bodo napolnili tudi notranjost tistih, ki jih poslušajo. In to je tisto nei-

Kultura zborovskega petja pomaga mladim, da se naučijo poslušanja, estetike, timskega dela, žrtvovanja in kulture medsebojnih odnosov v skupnosti.

zrekljivo občutje, ki nastane na odru, ko je vezna nit med izvajalci, dirigentom in poslušalci otpljiva. Solze sreče, ki si jih s pevci delimo po močnejših izkušnjah, mi govorijo, da to zanje ni le preprost hobi ali “le” ena izmed dejavnosti, temveč eminenten način izražanja, ki jim pomaga rasti in polni dušo. Dostojevskij se ni motil, ko je rekel, da bo lepota odrešila svet. Sam v to globoko verjamem, ker mislim, da je zborovska glasba najprimernejši vektor te misli. In lepo mi je, ko vidim in zasluhim pri kolegih po svetu podobna občutja. Zbor je vzgoja k lepoti. In z vzgojo je treba začeti v rosnih letih. Ko se bodo tega dejstva zavedale tudi akademije in konservatoriji, bo tudi formacija zborovodij potekala v tej smeri. Ko sem na nekem predavanju za zborovodje šolskih zborov izizvalno vprašal, koliko zborovodij je na akademiji imelo možnost delati z otroškimi ali mladinskimi zbori, se seveda nobena roka ni dvignila. To je sistemski napaka, ki jo bo treba odpraviti. Več formiranih dirigentov se bo namreč v svoji prihodnosti ukvarjalo z otroki in mladino kot z odraslimi ali celo koncertnimi zbori.

/str. 10
Danijel Devetak

POGOVOR Betty Maraž in Valentina Milocco

“Izložbe so okno v trgovino, hkrati pa tudi del podobe Katoliške knjigarne”

Na Travniki smo navezani. To je poseben kraj v Gorici, ki ima za Slovence velik simbolni in zgodovinski pomen. Ta je vezan tudi na stavbo, ki stoji na Travniku št. 25, v kateri ima sedež naše uredništvo in kjer vsak dan poteka tudi živahna trgovinska dejavnost. V pritličju namreč deluje Katoliška knjigarne, v njej pa sta zaposleni čudoviti prodajalki Betty Maraž in Valentina Milocco. Posvetili sta nam nekaj svojega dragocenega časa in pristali na krajši pogovor, spregovorili sta o svojem delu med božičnim časom in načrtih za leto 2020.

Kako ste se v Katoliški knjigarni pripravili na bližajočo se božične praznike?

B. M. Letos sva prve dni oktobra obiskali sejem v Neaplju, kjer sva nabavili veliko čudovitih, ročno izdelanih predmetov na božično tematiko. V glavnem sva kupili jaslice, nabožne predmete in vse, kar je v zvezi z Božičem. Tudi veliko okrasov, pastircev, lesenih in keramičnih kipcev Svete Družine. Med drugim imamo letos v trgovini na razpolago pojoče šatulje z nabožnimi in posvetnimi motivi, albume za fotografije, okvirje, priložnostna darila, različne vrste okrasov za vhodna vrata, okna in za na mizo.

V. M. Pastirce sva naročili že meseca maja, tako da so nam jih dobavitelji pravočasno dostavili že oktobra. Pripravili in prodali sva tudi veliko adventnih venčkov.

Vsakdo lahko opazi vaše božične izložbe. Mislita, da z njimi privabljate priložnostne kupce?

V. M. Izložbe so na neki način okno v našo trgovino, hkrati pa tudi del podobe Katoliške knjigarne. Naše stranke so že konec novembra prihajale mimo in spraševale, kdaj bodo pripravljene božične izložbe.

B. M. Veliko ljudi prihaja do nas tudi samo z namenom, da si ogleda izložbe: na pločniku se ustavijo, zrejo v naša okna in občudujejo. Naše notranje izložbe so zelo velike, zato sva jih pripravljali dobrih 14 dni, saj sva se morali obenem posvečati strankam in rednemu delu v

knjigarni. Že samo za opremljanje in okrasitev ene “glavne” izložbe sva zamudili štiri ure!

Po čem največkrat sprašujejo odjemalci okoli Božiča? Kaj

Foto Kat

kupujejo stranke Katoliške knjigarne v tem času?

B. M. V glavnem kupujejo vse predmete za postavljanje jaslic, torej pastirce, hlevčke in hišice. Letos prodajamo veliko manjših, miniaturnih umetnih božičnih drevesc, lani smo prodajali večje.

V. M. Na zalogi imamo različne papirje za ozadja, hribovje, mah.

Skratka vse, kar je potrebno za postavitev lepih jaslic.

Morda izbirajo tudi med knjižno ponudbo? Gotovo imate tudi veliko otroških knjig z božičnimi vsebinami...

B. M. Na voljo imamo veliko otroških knjig z božičnimi vsebinami. Že pred sv. Miklavžem smo jih prodali veliko. Tudi knjižna zbirka Goriške Mohorjeve družbe in stenski koledar sta šla zelo dobro v prodajo.

V. M. Starši in nonoti kupujejo knjižice za manjše otroke, ki obiskujejo vrtec in prva dva razreda osnovne šole. To so kratke zgodbe, knjižice o Božiču in pobarvanke. Odrasli radi kupujejo tudi Pratikto 2020 Mohorjeve Celovec in Družinsko pratiko 2020 Celjske Mohorjeve družbe.

Imate kakšne novosti v letošnji ponudbi?

V. M. Letošnja glavna novost je vse to, kar sva nabavili na sejmu v Neaplju. Vzpostavili sva stike z enajstimi podjetji in obrtniki, z novimi sodelovanji sva zelo za-

dovoljni.

B. M. Ponosno lahko poveva, da imamo v Katoliški knjigarni tudi letos na razpolago predmete za vse žepe - od najdražjih do zelo

poceni predmetov.

Kaj ste največ prodali do zdaj? Morda kak kupec sega tudi po dražjih predmetih?

B. M. Več kupcev je pri nas kupilo dragocene jaslice in druge nabožne predmete iz Val Gardene. To so čudovite, ročno barvane lesene jaslice. Omeniti morava, da sva zelo zadovoljni tudi z velikim uspehom, ki ga je imela priraditev lo leggo perche' - Berem, ker... , ki jo organizirajo šole in knjigarne z namenom, da bi najmlajše približale knjigi - v enem samem tednu sva prodali več kot 300 knjig.

V. M. Upamo, da bo naslednje leto priraditev še bolj uspešna in da bo sodelovanje z učitelji in drugimi predstavniki šol še boljše. Kar se tiče prodaj, moram omeniti, da smo v času pred sv. Miklavžem lepo sodelovali z raznimi kulturnimi društvi in šolami, ki so pri nas nabavili darilca, knjige in šolske potrebščine za otroke, poleg teh pa smo župnijam nabavile tudi velike, 45 centimetrove visoke kipe za cerkvene jaslice.

So jaslice še zmeraj aktualne? Kaj pa umetne jelke?

V. M. Prebivalstvo se na splošno stara, tudi med našimi strankami je več starejših oseb in nekatere med njimi živijo same. Verjetno je tudi to razlog, da smo letos prodale kar nekaj manjših umet-

nih božičnih drevesc in manjših jaslic: vsi imamo še vedno radi jaslice, čeprav manjše, take, s katerimi ni veliko dela za spravljanje in postavljanje. V vsakem domu lahko majhen “božični kotiček” ustvari prijetno, praznično vzdušje.

Kako se pripravljate na leto 2020?

V. M. Januarja nas že čaka veliko delo - letna inventura, to se pravi popisovanje vsega blaga, ki ga imamo na zalogi, poleg tega pa že načrtujemo tudi novo, pomladansko sezono. Konec januarja se bova udeležili sejma v Milanu, v začetku februarja pa tistega v Bologni. Tudi v Vicenzi je konec aprila pomemben sejem, žal pa ga ne bova obiskali, ker morava tedaj v trgovini že imeti na razpolago vse predmete in darila za obdobje prvih svetih obhajil. K sreči lahko veliko predmetov naročiva tudi na spletnih trgovinah naših dobaviteljev, ki nas pravočasno obveščajo o vseh novostih in nam posredujejo nove kataloge s pomladnimi kolekcijami.

B. M. Za delovanje knjigarne je zelo pomembna prodaja različnih priložnostnih daril, albumov, kipcev, okvirjev za fotografije, zato se trudiva, da nabaviva lepe, unikatne predmete, ki jih stranke druge ne najdejo. Delo se je v zadnjih letih zelo povečalo tudi z vedno večjo ponudbo “bombonier”, saj stranke lahko pri nas nabavijo material, s katerim si jih same sestavijo ali pa jim jih mi ponudimo že izdelane.

V. M. Pripravljamo se že na naslednje šolsko leto, saj nam dobavitelji že prinašajo nove kataloge z zvezki, platnicami in drugimi šolskimi potrebščinami - do februarja moramo te predmete naročiti, da jih bomo imeli septembra na razpolago.

Kaj bi voščili svojim kupcem za Božič in novo leto?

V. M. Najbolj pomembno je zdravje - brez tega človek ne more ničesar, niti priti do naše knjigarne!

B. M. Vsem svojim strankam voščimo blagoslovljene božične praznike in veliko lepega v novem letu 2020!

Katja Ferletič

Obvestila

Učenci SCGV Emil Komel in društva Arsatelier bodo v petek, 20. decembra, ob 17.30 v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu izoblikovali dobrodelni koncert Dobrota je ljubezen, namenjen dekaniji Karitas. Kdor bi želel sodelovati pri nabirki, lahko prinese v Štandrež mleko z dolgoročno zapadlostjo, moko, konzerve, tuno in piškote (ne testenin in riža) ali pa na SCGV Komel, na Drevored 20. septembra 85 v Gorici do petka, 20. decembra, od 9. do 13. in od 15. do 19. uri.

SPDG obvešča, da bodo 23. decembra (od 18. do 20. ure) ter 7. (od 18. do 20. ure) in 9. januarja (od 16. do 18. ure), na sedežu društva, Verdijev Korzo 51/int., vpisovali na tečaje alpskega smučanja.

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško prireja v soboto, 28. decembra, tradicionalno silvestrovanje z družabnim srečanjem v restavraciji Belvedere v Tricesimu (Videm). Vpisujejo do 19. decembra po tel. 0481-884156, 328-6360744 (Andrej F.), 346-1206031 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.). Prvi avtobus bo odpeljal ob 16.30 iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu pevmškega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus bo odpeljal ob 16.30 iz Doberdoba, s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in pri “Zlatki”, do Pilošča, od koder bosta oba nadaljevala pot v Tricesimo.

Skupnost družin Sončnica vabi na DAN DRUŽINE, ki bo v nedeljo, 29. decembra 2019, v Štandrežu v organizaciji SD Sončnica, dekanije Štandrež in Mladinskega doma. Ob 10. uri bo sv. maša v cerkvi sv. Andreja ap. z blagoslovom družin; ob 11. uri v župnijski dvorani pričevanje Melite in Gregorja Čušina: Še vedno sva... (za otroke bodo poskrbeli animatorji); ob 13. uri kosilo (vsaka družina naj prinese kaj za na skupno mizo). V akciji Otroci otrokom tokrat priraditelji vabijo družine, naj prinesejo različno hrano z dolgim rokom trajanja, predvsem olje, sladkor,

mleko in riž. Nabrano bodo podarili manj srečnim od nas.

Javni razpis - 16. Priznanje Kazimir Humar: Zveza slovenske katoliške posvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica podeljujejo priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljitve predlagateljev in po presoji organizacij, ki priznanje podeljujejo. Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške posvete na podlagi javnega razpisa. Priznanje se praviloma podeli za ustvarjalne dosežke, za pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju. Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru. Predloge za priznanje je treba oddati do 31. decembra 2019 na naslov: Zveza slovenske katoliške posvete - 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra 85, s pripisom na ovojnic: “Predlog za priznanje”. “Male oglase” najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Cestitke

V soboto, 14. decembra 2019, je lep okrogel življenjski jubilej v krogu svojih ljubljenih domačih in znancev praznovala Zvonka Koršič. Da bi bila zdrava, zadovoljna in pogumna kot doslej in da bi uživala še veliko sončnih dni v Gradeški laguni, ji iz srca voščijo prijateljice in nekdane kolegice telovadke v Močnikovem domu v Gorici s svojo vaditeljico Majo Leban.

Draga Karin in Elija, ob začetku vajine skupne življenjske poti vama iz srca želimo polno sreče, zdravja in razumevanja. Naj vama bo življenjska pot obsijana z ljubeznijo in smehom. Člani SKPD F. B. Sedej

Sožalje

Prosvetno društvo Štandrež izreka globoko sožalje Ivanu ob tragični smrti drage mame Jožice Brisko. Pokojnico bomo ohranili v lepem in hvaležnem spominu, saj je bila več let vzorna pevka pri štandreškem mladinskem in odraslem zboru. Sodelovala je tudi pri dramski skupini.

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 20. 12. 2019 do 26. 12. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 20. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 21. decembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo:

oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 22. decembra, ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 23. decembra (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.

Torek, 24. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 25. decembra (v studiu Danilo Čotar): Izbor božičnih pesmi.

Četrtek, 26. decembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 22. decembra, ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 23. decembra (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.

Torek, 24. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 25. decembra (v studiu Danilo Čotar): Izbor božičnih pesmi.

Četrtek, 26. decembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Sv. Miklavž je obiskal tudi vrtec Ringaraja

Otroci so zbrali darila za potrebne vrstnike

Mislam, da je otrokom najbolj priljubljen svetnik prav sv. Miklavž. Le malo ljudi pa ve, katera zgodovinska osebnost se skriva za tem dobrotnikom. To je Nikolaj Myra, nekdanji škof iz današnjega Demreja v Turčiji, ki se je domnevno rodil med letoma 270 in 286 in je že od 6. stoletja ovit v legendo. Po izročilu naj bi pobožni mož razdelil svoje bogastvo med najrevnejše in še danes velja za svetnika in zavetnika mornarjev, trgovcev, lekarnarjev, mesarjev in krojačev. Celo romarji

in popotniki častijo sv. Nikolaja kot svojega zavetnika. V legendi o svetem Nikolaju je še en zgodovinski lik, opat Nikolaj Sionski, škof v Pinori. Obe figuri sta se združili v izmišljeno osebo. Legenda o svetem Nikolaju pravi, da se je neki revež zaradi pomanjkanja denarja odločil prodati svoje tri hčere. Ko je škof Nicholas to slišal, je ponoči vrgel skozi okno zlato v čevlj vsaki od teh deklet. Zato je danes v navadi, da obesimo čevlje ali nogavice pred kamin na predvečer praznika sv. Miklavža, to je 5. de-

cembra. Legenda se ponavlja vsako leto, a otroci ne najdejo v čevljih zlata, ampak čokolade, piškote, igrače ali druga darila.

Tudi letos je sv. Miklavž obiskal razne vrtece na Goriškem in jih obdaril. Otroci so mu zapeli nekaj pesmic, izrazili želje, tudi zaplesali. V vrtcu Ringaraja v

ulici Brolo so mu celo podarili risbice ter rabljena otroška zim-ska oblačila in igrače, ki so jih pridno prinašali v vrtec, tako da bi sv. Miklavž lahko obdaril tudi socialno ogrožene otroke. Zbiralna akcija je potekala za Humanitarno društvo KID iz Nove Gorice.

Karlo Nanut

Gorica / Miklavževanje v Domu Franc Močnik

Angelčki so tudi tokrat premagali hudičke!

Sv. Miklavž je ob svojem godovnem dnevu imel polno dela. Obhodil je nešteto naših domov in kar nekaj dvoran, kjer so ga otroci lepo sprejeli z gledališkim prizorčkom ali petjem ter se veselili njegovih darov. Tako je obiskal tudi otroke, ki zahajajo v cerkev sv. Ivana v Gorici, kjer ima sedež Slovensko pastoralno središče. Po praznični nedeljski sv. maši, 8. decembra 2019, so se verniki preselili v bližnji Močnikov dom in ga do kraja napolnili. Tja so jih zvalili zelo mladi člani gledališke skupine O'Klapice, ki je kot podmladek O'Klape vzkli- la l. 2016 pod okriljem Skupnosti družin Sončnica, da bi se udeležili njihovega miklavževanja. Tokratno je bilo že deseto po vrsti, kakor je

pred igrico v nagovoru pojasnila Katerina Ferletič, od vsega začetka duša in zagnana gonilna sila te edine slovenske gledališke skupine v goriškem mestu. Ob tem lepem jubileju, pomembnem mejniku v uspešnem gledališkem delovanju, je v strnjenih besedah obudila gledališko pot O'Klape, ki se je začela l. 2010, ko je skupina birmancev (letnik 1998), ki si je sama nadela ime O'Klape, pripravila prvo miklavževanje. Na njem so prikazali igrico *Pokaži, kaj znaš*. Nato so si sledile druge kratke enodejanke, nekatere so večkrat ponovili, kot npr. *Božič očka Martina* ali *Trije dobri možje in ljubezen*. Velik uspeh je l. 2011 doživela lutkovna predstava *Štirje fantje muzikantje*, na besedilo Miro-

slava Košute; ponovili so jo 27-krat! Leta 2016 pa so res prese- gli same sebe z izvedbo družinskega muzikla *Obuti maček*, Andreja Rozmana Roze. Muzikal je doživel 22 ponovitev in prejel kar nekaj priznanj in nagrad. V režijske vode se je z njim drzno podala Sanja Vogrič, ki je sicer ob sebi imela pomoč Franka Žerjale. Žerjal je kot režiser spremljal že prve gledališke korake O'Klape. Gledališkim navdušencem sta vselej pomagala župnik g. Marijan Markežič, tudi pri izdelavi in prevozu kulis, in tehnik luči in zvoka Niko Klanjšček. V letošnji sezoni O'Klape pripravlja spet gledališko presenečenje: nov muzikal *Lak za sanje*. Ferletičeva je v nagovoru poudarila tudi to, da se mladi o'klapovci zelo radi zbirajo ob sobotah in nedeljah v domu Franc Močnik in da so med njimi nastale trdne prijateljske vezi. Gledališka dejavnost jim omogoča razvijanje talentov in zanimanj. Prav za letošnje deseto miklavževanje je član O'Klapice Matej Corsi napisal besedilo za igrico, ki nosi naslov *Miklavžev trening*. Matej je po- moč pri pisanju našel pri sestri Maji in prijatelju Amadeju Bandlju. Igrico so v vlogah hudičkov, Miklavževih an- gelčkov-spremljevalcev, an- gelov varuhov ter nadangela pa še otrok, ki pišejo sv. Miklavžu, pod režijskim vodstvom poštvovalnih deklet Sanje Vo- grič, Katje Terčič, Kee Vogrič in Noemi Iacono, uprizorili sam avtor Matej Corsi, Amadej Bandelj, Nikolaj Iacono, Ga- briele Fusto, Ana Čavdek, Ma- nuel Leonzini, Benedetta Sa- badin, Natalia Sabadin, Matej

Onesti, Maja Corsi, Lucija Ban- delj, Marta Čavdek, Giorgia Bonetti. Igrica ima močno in odlično razumljivo poučno poanto. Otroke, ki pišejo pi- semca Miklavžu z željo po knjigi, kotalkah, telovadnih copatah..., zavedejo hudički, ki jih prepričajo, da so boljši od zaželenega, tablet, DVD, iPhone x... Ko otroci prejmejo ta "peklenska" darila, se ne po- govarjajo več, samo buljijo v ekrane, se prerekajo..., dokler se po spodbudi angelov ne za- vejo, da so prijatelji mnogo boljši kot tiste potrošniške va- be... Nastopajoče, ki so jasno in glasno brez obotavljanja ali negotovosti podajali besedilo, je s prisrčnim ploskanjem na- gradila vsa dvorana. Zelo jih je pohvalil tudi sv. Miklavž, ki je še sam opozoril na to, da poleg vseh teh igric imajo zdaj otroci tudi telefončke nenehno v ro- kah. Svetoval jim je, naj jih večkrat odložijo in naj se raje gredo igrati z vrstniki. Starše pa je poučil, naj dajo dober zgled, saj so tudi oni prevečkrat od- visni od telefončkov... Belo- bradi dobrotnik je razdelil da- rila najprej vsem zaslužnim igralcem in drugim izobliko- valcem drobne, a pomenljive uprizoritve. Nato so prišli na vrsto vsi prisotni otroci, raz- deljeni na starostne skupine. Sv. Miklavž je k sebi poklical tudi vse, ki se v duhovnjiki sv. Ivana ukvarjajo in trudijo z otroki in mladimi, Ano, Ani, Katerino, Eriko in Nika, ter tu- di nje obdaril, potem ko so mu zapeli pesem o adventnih svečah. Tudi otroci so mu kaj zapeli, zmolili, večji so mu gladko povedali vse Božje za- povedi...

Iva Koršič

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA
SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL

vključno vabita na

Božični koncert

ČETRTEK, 26. DECEMBER 2019, OB 16. URI
STOLNA CERKEV V GORICI

V sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete

Skupnost družin Sončnica - 20 let

Ko se družina z drugimi družinami poveže
izstopi iz doma svojega osame
skrbí prijatelj vzame si na rame
s tem reši se lastnega življenja teže

Tako bogato vsi so obdarjeni
ker vsak se drugemu odpira
da vse hitreje misel nase odмира
od katere zakleti smo in oslepljeni

Vi pa nasvet nebeški ste sprejeli
naj gremo z ljubeznijo si vsem naproti
vse bolj zavzeti na tej svetli poti
ker le na njej smo v duši srečni in veseli

Zato predragocena vaša je naveza
kot vzgled naj dolgo še deluje
za isti smisel mnoge navdihuje
in prek sorodnih src se dlje in dlje razteza

Janez Povše

GORICA
Drevored
XX. septembra, 134

GOSTILNA 1971 GOSTILNA
V. PRIMOŽIČ
DOMAČA KUHINJA

Tel. 0481.82117
Faks 0481.548864

grafica goriziana
tiskarna

Ulica Gregorčič, 18 • Gorica • tel. 0481 22116 • fax 0481 22079
E-mail: info@graficagoriziana.com • www.graficagoriziana.com

Lokanda
"Deveta" 1870

Lokanda Devetak
želi vsem strankam
in prijateljem
vesele božične praznike

Vrh Sv. Mihaela
Tel. 0481 882498
info@devetak.com
www.devetak.com

JESTVINE PETER POVŠIČ

Maxi FAMILY

tel. 0481 21193
Ulica Trieste, 261 - Gorica

TABAJ
Tabaj Barbara & C.

Štandrež — Gorica
Ul. A. Gregorčič, 24
tel. 0481 21514
tabajsn@outlook.it

kovinsko tesarstvo

PROIZVODNJA IN INŠTALACIJA KLEPARSTVA

MARIC MUCCI

Kleparstvo Mario Mucci & c.
Ul. Anton Gregorčič 20/2 - Gorica
Tel. 0481.21828 - faks 0481.524657
info@muccilattonerie.com
www.muccilattonerie.com

TISKARNA
hudin
85 let

Vesel Božič

Gorica - Tel. 0481 786084

RESTAVRACIJA IN PRENOČIŠČE

Vogrič

Vošči vesele božične praznike
ŠTEVERJAN - Klanec 23
T. 0481.884095

Koršič
ost'eria + gostilna

vošči vesel božični čas in polno dobroga v novem letu!

Sovenca 7, Števerjan
tel. 0481 884248

Zlatarna Šuligoj
Gorica - ulica Carducci, 49
tel. 0039.0481.535657
www.suligoj.com

Polello

♥ Zlatarna Šuligoj vošči vesele praznike
♥ Platina: najbolj redka, večna in čista plemenita kovina.

PRODAJA IN POPRAVILA KOLES

E. ČUK

GORICA - Trg Cavour 9
Tel. 0481 535019

Gostilna Al Ponte del Calvario
Ul. Vallone delle Acque 2
Gorica - Gorica
tel. 0481 534428

Kmetija Graunar David
Ščedno 26 - Števerjan
tel./faks 0481 884115

Gostilna PODVERŠIČ

Od leta 1953

Ul. Brigata Pavia, 61
Tel. 0481 530518

Gostilna «FRANC»

Pri Francetu

Domača kuhinja
Zaprto ob nedeljah in ponedeljkih

SOVODNJE OB SOCI (GO)
Prvomajska 86, tel. (0481) 882038

Pogovor / Devan Jagodic, ravnatelj SLORI-ja

Trudimo se, da prenašamo spoznanja raziskovalnega dela v prakso

Na prehodu iz starega v novo leto navadno opravljamo obračune in si postavljamo nove cilje, ki jih nameravamo v prihodnjem letu uresničiti. To velja za ljudi, družine, organizacije in podjetja. Tokrat smo se pogovorili z ravnateljem Slovenskega raziskovalnega inštituta, Devanom Jagodicem, ki z mnogimi raziskavami vsakodnevno spremlja življenjski utrip naše narodne skupnosti.

Slovenski raziskovalni inštitut deluje že 45 let. Ali so se njegove naloge in dejavnosti v času spreminjale?

Osnovno poslanstvo SLORI-ja je vedno bilo pridobivanje znanja za analizo stanja in razvoj slovenske narodne skupnosti v Italiji v povezavi s širšim družbenim prostorom. Z razliko od univerzitetnih okolij SLORI ne podpira izključno bazičnih raziskav, ampak tudi raziskave bolj aplikativnega značaja, ki ponujajo določene praktične rešitve. Raziskovalno delo, večkrat kombiniramo z drugimi dejavnostmi, prvenstveno na področju izobraževanja, priprave učnega gradiva in jezikovnih storitev. Zadnja leta izvajamo čedalje več projektov ciljnega značaja, ki nam omogočajo, da smo se precej približali naši referenčni skupnosti, ki nas je v preteklosti včasih dojemala iz daljave.

V preteklosti je SLORI deloval tudi v Gorici, Beneški Sloveniji in Kanalski dolini, danes pa le v Trstu. Ali ni to znak manjše neposredne povezave z navedenimi območji?

Naše raziskave imajo danes v večji meri kot v preteklosti deželno razsežnost. V vseh obravnavanih resorjih skušamo vedno upoštevati potrebe vseh treh pokrajin, v katerih živimo Slovenci. Takratni upravni odbor SLORI-ja se je odločil strateško. Prednost je dal ohranitvi deželne razsežnosti raziskav in razvoju mlajšega strokovnega kadra z istočasno odpravo stroškov za najemnine treh sedežev, vsak od katerih je imel svoj tajniški oddelek.

Verjetno ni samoumevno, da neka narodna manjšina ima svoj raziskovalni inštitut. Ali z njim razpolagajo tudi druge manjšine?

Večina manjšin nima raziskovalnega inštituta, bolj razvite skupnosti pa ga imajo. Mislim, da gre za potencial, ki bi ga morala naša narodna skupnost še boljje izkoristiti.

Kako?

Naša skupnost bi morala s pomočjo stroke in znanosti določiti temelje, ki naj predstavljajo osnovo za načrtovanje razvojne vizije skupnosti. Zadnje čase skuša SLORI okrepiti stike s številnimi, ne nazadnje s političnimi odločevalci, z namenom, da bi v širšo zavest prodrlo prepričanje, da mora stroka postati nosilni steber pri prevzemanju strateških odločitev. Žal se o strategijah v naši skupnosti večkrat ne pogovarjamo. Posamezniki morda že imajo svojo razvojno vizijo, vendar kot inštitut precej pogrešamo celovit program za razvoj skupnosti. Predvsem pri-

manjkuje pristop strateškega načrtovanja. Večkrat se mi zdi, da improviziramo. Nedvomno se manjšinsko vodstvo veliko trudi pri iskanju ustreznih rešitev na številna odprta vprašanja, včasih pa ni nujno, da smo vsi specialisti za vse. Dobro bi bilo, da bi vodstvo manjšine razpolagalo s širšo skupino nekakšnih "ministrov", ki bi bili podkovani na določenih strokovnih področjih. Tu bi morda omenil, da deželni zaščitni zakon predvideva, da se kot skupnost lahko s svojimi referenti udeležujemo zasedanj raznih deželnih resorskih komisij. Kar je meni znano, tega ne počenjamo. Mislim, da zaradi tega, ker nimamo neke ustrezne organizacije, ki bi poskrbela za mrežo strokovnjakov, ki bi lahko zastopali in zagovarjali interese manjšine v določenih telesih. Zdi se mi velika škoda, da se ne poslužujemo te pravice, ki jo imamo.

V Furlaniji Julijski krajini deluje več raziskovalnih inštitutov. Kakšno mesto zaseda med njimi SLORI?

Če izvajamo obe univerzi, je naš inštitut precej primerljiv z ostalimi raziskovalnimi organizacijami zasebnega značaja. Tako po velikosti kot po obsegu dela in po sredstvih, ki jih prejemo. Glede na to, da z nekaterimi od teh tudi tesno sodelujemo, si drznem reči, da smo dobro integrirani v deželni prostor.

Večkrat beremo, da procesi globalizacije šibijo razne manjšinske skupnosti. Ali to velja vedno in povsod?

Ni nujno. Rekel bi, da globalizacija vodi v homogenizacijo načinov življenja in ima to značilnost, da zmanjšuje družbene in kulturno-jezikovne razdalje med različnimi skupnostmi, ki si delijo določen prostor. To ugotavljamo tudi v našem kontekstu, kjer se nekdaj ostre ločnice med skupnostima polagoma rahljajo. V primerjavi s preteklostjo so danes medetnični stiki bistveno bolj intenzivni, kar vodi v širjenje mešanih, hibridnih ali večplastnih identitet. Te so sicer obstajale tudi v preteklosti, vendar danes postajajo vse bolj pomemben del našega družbenega tkiva. Dovolj je, da pogledamo populacijo šol s slovenskim učnim jezikom, v katerih je razvidna čedalje večja jezikovna in nacionalna heterogenost. Naša skupnost se spreminja. Bistveno bolj fluidna je in vsebuje različne oblike istovetenja.

Kaj ugotavljate v raziskavah glede stikov med Slovenci v zamejstvu in matični državi? Ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo smo pričakovali, da bo prišlo do okrepitve teh odnosov, do česar pa žal ni prišlo. Po pravici povedano, opažamo neko postopno oddaljevanje. V osrednji Sloveniji je poudarjanje zamejskega prostora vse manj prisotno. Po drugi strani pri raziskovalnem spremljanju narodnostne istovetenosti mlajših generacij v našem kontekstu opažamo, da te zelo rade izpostavljajo svojo zamejsko pripadnost. Kljub dejstvu, da meje ni več in da je potencialno veliko

več manevrskega prostora za določeno kulturno izmenjavo.

Res pa je, da veliko mladih iz zamejstva obiskuje slovenske univerze...

Velja. Naša zadnja raziskava kaže, da se dobra polovica maturantov šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji odloči za vpis na univerzo v Sloveniji; največ jih študira v Ljubljani,

pristop razširjen.

Veliko se trudite, da bi z evropskim projektom EDU-KA seznanili šolsko populacijo z zgodovinskim razvojem in sodobnim položajem slovenske narodne skupnosti v Italiji. Kakšen je odziv italijanske mladine?

Pozitiven. Med našimi predavanji in razpravo naletimo tudi

precej pa tudi v Kopru in Izoli. Zanimivo je, da se za študij v Sloveniji odločajo v znatno večji meri dekleta. Na pojav nedvomno vpliva izbira študijske smeri, morda pa je to odvisno tudi od njihove večje samozavesti in želje po preizkušanju lastnih zmoglosti.

Ali se da na osnovi obstoječih podatkov in poznavanja dinamik obmejnega prostora napovedati smer razvoja le-tega oz. slovenske skupnosti, ki v njem živi?

Na začetku leta sem se udeležil okrogle mize, na kateri so razpravljali o tem, kakšna bo naša skupnost čez 25 let. Upoštevali je treba več stvari, glede katerih nisem velik optimist. Če se omejim na demografijo, določeni kazalci prikazujejo, da smo kot skupnost s številčnega vidika čedalje šibkejši. Upoštevati je treba tudi pojave asimilacije, bega možganov, skromnega vključevanja mladih v slovensko organizirano skupnost itd. Vse to daje misliti, da bi bilo treba naš prihodnji razvoj smiselno načrtovati, česar pa ne delamo. Pustimo namreč, da se določeni procesi in težnje razvijajo spontano, samodejno in mimo nas. Strokovna literatura pa pravi, da so manjšine, katerim uspeva dolgoročno se ohraniti in razvijati, tiste, ki so znale svoj razvoj načrtovati, ga prijeti v roke, si postaviti določene cilje, opredeliti načine, kako te doseči, oceniti učinkovitost ukrepov, ki so si jih domislile, in na tej poti razvijati svojo politiko. Tega je žal pri nas malo. So sicer nekateri občasni tudi zelo učinkoviti in uspešni poizkusi. SLORI skuša te pristope uvajati v različnih projektih in okoljih, v katerih sodeluje. Opažamo pa, da ni ta

veriti učinkovitost svojega delovanja, kar pomeni, da nas sprašujejo za ankete med naročniki, obiskovalci, uporabniki itd. Zelo smo ponosni na to, da nam zadnja leta Dežela FJK, v prvi vrsti odborništvo, ki je pristojno za manjšinske skupnosti, naroča raziskave ali pa strokovno pomoč pri organizaciji občasnih deželnih konferenc o zaščiti slovenske manjšine. Zelo pomembno je za nas tudi pred nedavnim vzpostavljeno sodelovanje z novim deželnim Centralnim uradom za slovenski jezik. Sploh pa je naša raziskovalna dejavnost zelo pozorna do spremljanja stanja, razvojnih teženj in izžvov slovenskega šolstva v Italiji.

SLORI se nasploh veliko ukvarja z izobraževanjem in jezikovnimi vprašanji... Tako je. Aprila letos je pri nas začela delovati Delovna skupina za slovenski jezik. Povpraševanje po teh storitvah strmo narašča, tako da se že ukvarjmo z izzivi novih kadrovskih potreb. Marsikdo se v našem okolju zelo zanima za slovenski jezik. Potreb je na tem področju precej. Vzpostavili smo širši program dela, ki predvideva različne dejavnosti. Posebno strokovno podporo pa nudimo tistim organizacijam, ki želijo izdelati neko svojo jezikovno politiko. Ponujamo celo vrsto storitev: jezikovno podporo slovenskim medijem, brezplačno lektoriranje krajših besedil, izobraževalne programe za uslužbenice v javni upravi, učitelje slovenščine na slovenskih šolah, novinarje, radijske in televizijske urednike itd.

Manj pozornosti namenjate pa gospodarskim vprašanjem...

Res je, a to velja za preteklost. Pred časom smo v upravnem odboru odločili, da bomo razvili neko širšo raziskavo na gospodarskem področju, saj tega kar precej let nismo preučevali. V sodelovanju s Skladom Libero in Zora Polojaz smo razvili raziskovalni projekt o stanju in perspektivah slovenskega gospodarstva v Italiji. Pred kratkim smo na Opčinah predstavili anketo, ki je preverila stanje slovenskih podjetij na Tržaškem in Goriškem. Pri delu sta nam bila v pomoč Slovensko deželno gospodarsko združenje in Kmečka zveza.

Kaj izhaja iz te ankete?

Predvsem velika raznolikost podjetij, ki so si med sabo zelo različna (glede na področje, obseg delovanja, število zaposlenih, kadrovska politiko, izobrazbo) in tudi določena majhnost. Ta je dejansko značilna za celoten prostor Furlanije Julijske krajine. Po drugi strani je marsikatero anketirano podjetje močno zasidrano v slovenskem družbenem okolju, kar se da na primer sklepati od zaposlovanja osebja z znanjem slovenskega jezika ter široke podpore slovenskim organizacijam in društvom.

Kako ocenjujete odnose med furlansko in slovensko narodno skupnostjo?

Mislim, da so precej šibki, ker ne ugotavljam nekih večjih povezovanj, sodelovanj in skupnih nastopov, kar je pravzaprav velika škoda. Ker sta si skupnosti med sabo precej različni, je včasih verjetno težko najti skupne točke. Ugotavljam tudi,

da je zaznavanje konkurence med skupnostima včasih večja od iskanja skupnih interesov.

V zvezi s tem lahko povem pozitivno izkušnjo našega inštituta, ki že vrsto let zgledno sodeluje s Furlanskim filološkim društvom. To sodelovanje je po eni strani načelnega, po drugi pa zelo pragmatičnega značaja. Povsod tam, kjer skupaj nastopamo, smo močnejši in prodornejši, kot če bi sami nastopali.

Naša narodna skupnost je dolgo časa o sebi pravila, da je most med slovenskim, jugoslovanskim in italijanskim svetom. Kaj pa danes?

Če želimo Slovenci v Italiji pridobiti vlogo protagonistov v obmejnem prostoru, moramo nujno ciljati na obuditev naše posredniško-posvetovalne vloge med dvema različnima kontekstoma, ki smo jo podedovali še iz časa Jugoslavije. Morali bi ovrednotiti svojo vlogo mostu med slovanskim in romanskim svetom, ki nam nekako naravno pripada, saj smo tisti, ki najbolj poznamo in obvladamo oba konteksta. Zdi se mi, da se pa s tem premalo ukvarjamo. Žal ugotavljam, da se oba konteksta že zelo dobro premikata tudi brez in torej mimo naše skupnosti.

V primerjavi s preteklostjo naša narodna skupnost danes precej manj izpostavlja vprašanja ozemlja. SLORI je pred več leti izdal pomenljivo raziskavo urbanista Igorja Joganca z naslovom Territorio e etnia. Ali lahko manjšina, kot je naša, ne daje poudarka ozemlju?

Mislim, da manjšina mora izpostavljati vprašanja ozemlja. Določeni interesni krogi, denimo Kmečka zveza, močno doživljajo vse z ozemljem povezane problematike, ki so pomembne in aktualne. Mi nasploh najlažje delamo, če nam kdo določeno raziskavo naroči. Za nas je na primer optimalno, ko zbiramo podatke po naročilu dežele ali kake druge javne oz. zasebne ustanove.

SLORI se navadno odloča za klasične oblike predstavitev raziskovalnih rezultatov, ki predvidevajo organizacijo posvetov ali predavanj. Ali ne menite, da bi bilo koristno, če bi raziskovalci inštituta v večji meri po medijih seznanjali našo javnost s strokovnimi mnenji?

Večkrat samokritično ugotavljam, da se premalo vključujemo v kulturno in medijsko razpravo o aktualnih vprašanjih Slovencev v Italiji, ker nam včasih za to dejansko zmanjkuje časa. Če upoštevamo dejstvo, da je tovrstna strokovna razprava v tem zgodovinskem trenutku precej šibka, bi jo pravzaprav morali spodbujati tako novinarji kot raziskovalci. Res je, da se odločamo za klasične predstavitvene oblike, skušamo si pa tudi delno pomagati z novimi tehnologijami. Novice redno pošiljamo tako medijem kot posameznikom, poročila o raziskavah in drugih projektih pa so po večini prosto dostopna na naši spletni strani. Trudimo se torej, da prenašamo rezultate in spoznanja raziskovalnega dela v prakso.

Bi se torej želeli pogostejše pojavljati v medijih?

Seveda. Ne moremo sicer biti specialisti za čisto vsako vprašanje, vendar imamo v svojem delokrogu širši spekter zunanjih sodelavcev, ki nas lahko zastopajo v določenih tribunah in forumih.

Matej Caharija

S 6. strani / Pogovor: David Bandelj

“Moji najboljši mentorji ...”

Po poklicu si profesor. Kaj ti pomeni imeti “v rokah” mlade, njihovo rast? Je tvoj pristop do njih v šolskih učilnicah ali v sobi za pevske vaje podoben?

Gotovo je pri delu v zboru nekoliko drugače. V šoli se dijaki po petih letih poslovijo in gredo svojo pot, v tem času jim moraš dati primerno orodja, da bodo nato v svojih življenjskih izbirah dosledni in kompetentni. Pri zboru delaš v glavnem z istimi pevci, ki rastejo s tabo, in pozorno lahko slediš njihovemu pevskega razvoju. Moj pristop je pa enak, kar se tiče odnosa do njih. Zame so vsi ljudje, ki so vredni moje pozornosti in pristnosti. Sem to, kar sem, v svojih prednostih in slabostih. Taki so lahko tudi oni. In v tem lahko zgradimo nekaj velikega skupaj. Zaupanje je bistven pogoj. In še občutek, da so sprejeti v tem, kar so, in da prav v tem, kar so, lahko dosežejo svoje cilje in izpolnjujejo svoja hrepenenja.

Kakšne so po tvojem bistvene razlike med mladinskim in odraslim zborom?

Za dirigenta jih ni. Vedno mora biti bolj trmast od lastnih pevcev. Drugače pa so ogromne razlike ne le med mladinskim in odraslim zborom, ampak celo med tem, če je zbor moški, mešani ali ženski, pravzaprav je razlika že v psihologiji posameznega glasu, najsi bo sopran, alt, tenor ali bas. To niso le barve in razponi, ampak so to dejanske psihofizične entitete, kar je za dirigenta poseben sociološki in psihološki izziv. Morda največji ...

Opažam, da je zborovsko petje v občem razmišljanju ljudi še zelo spolno zaznamovana vloga, kjer

je ženski delež neverjetno v prednosti. V tem ni nič slabega, problem je, da je zelo malo fantkov, ki pristopajo v otroške zборе, kar pa gotovo ni v redu. Za fante predstavlja poseben izziv, ker so bolj nagnjeni k dinamičnosti kot dekleta, naša tradicionalna - tudi šolska - vzgoja pa ima rada “pridne, mirne in ubogljive” otroke. Sam sem mnenja, da je čar vzgoje prav v upoštevanju edinstvenosti vsakega človeka, tudi ko je otrok. So otroci, ki imajo zelo razvito samospoštovanje in iščejo izzive, ko jih postavljajo vzgojiteljcem, naš pristop do njih pa jim mora biti možnost rasti. Pri fantih vidim npr. večjo ambicioznost, ki je včasih brezglava, pri dekletih večjo marljivost in previdnost. Lani smo v okviru piramide eksperimentirali deško-fantovski zbor, ki je zelo uporabna zadeva, kajti predvsem mlajši fantje so naenkrat spoznali, kaj jih bo čakalo, ko bodo zrasli, ko so za sabo zaslišali basovske in tenorske frekvence in harmonije. To jim je odprlo nov svet in posebnost zborovskega zvoka fantov od 8. do 20. leta je morda eden od izzivov prihodnosti, tudi zaradi kritičnega obdobja mutacije, ki pa ni nikakršen bav-bav, ampak le poseben trenutek v življenju fanta, ki mu gre dati posebno pozornost. To moč fantovskega petja smo zgodovinsko že nekoliko pozabili. Daleč od tega, da bi želel renesanso, neko novo ovrednotenje pa bi bilo lepa spodbuda. Skratka: več fantov v zборе!

Med drugim si tudi organizist. Vsako nedeljo pri sv. Ivanu presenečaš tudi s svojimi “improvizacijami” ...

K orglam sem sedel kot čist sa-

mouk, ker so me od nekdaj pritegovali kot instrument neštetih možnosti. Praktično združujejo ves orkester barv in efektov. Kot liturgični instrument pa lahko oplemenitijo obred in pomagajo dvigniti človekovo notranjost do višin, po katerih hrepeni. Glasba je najčistejša oblika umetnosti, ki v svoji eterični obliki dviga človeka do neslutnih duhovnih razsežnosti. Ob poslušanju Bacha je natančno videti, kdaj je v svojih partiturah pustil, da skozi spretegovori Bog. Orgelska improvizacija je tisti moment, ko je glasbenik lahko s svojo umetnostjo povezovalni člen med tem, kar se dogaja na oltarju, in občutji vernikov v klopih. Dogaja se v več momentih, pred mašo, ko skušaš ob glasbi zbrati in pripraviti ljudi k dogajanju, med mašo, v trenutkih, ko je to potrebno, da omogočiš lažje sodelovanje, ob spoštovanju tudi liturgične tišine, in po maši, ko lahko glasbeno zajameš sporočilnost liturgije. Ob tem je seveda sproščena moja fantazija in je improviziranje čudovit moment, posebno po maši, ko nisi vezan na časovno limbo, ko svoje misli preličeš v glasbo, ki nikdar ne bo več ista, saj je trenutek enkratni, nepovrnljiv, edinstven in se ne povrne nikoli več. Kot naše življenje.

Kaj pa David Bandelj kot skladatelj?

Ne rečem, da ni bilo poskusov v tej smeri. Redke, zelo redke stvari so tudi uspele in smo jih izvedli, ampak to je tako neznatno, da niti ni omembe vredno. Da bi se imel za skladatelja, pa... Pravzaprav ... no, ja, enkrat na leto pa res. Takrat, ko skladam drva za zimo...

Koledar Goriške Mohorjeve družbe za leto 2020

Zajetna publikacija z zelo zanimivimi zapisi

Na polih imate nov Koledar 2020, publikacijo, ki jo Goriška Mohorjeva družba že 95 let izdaja in prinaša v hiše slovenskih bralcev. Letošnjo izdajo, katere urednica je Erika Jazbar, so v minulih tednih predstavili v Gorici, Trstu in Ljubljani. Kot so na predstavah poudarili uredniki, obsega letošnji Koledar kar 350 strani. V njem je več kot 60 člankov, ki jih je napisalo približno 60 avtorjev brez prejema honorarja, kar še enkrat potrjuje, kako ta publikacija že od vsega začetka sloni na prostovoljnem delu.

Letošnji zbornik gradi na tradiciji, ki se vije skozi eno stoletje, z avtorji, vsebinami in pristopi, ki so vedno zaznamovali Koledar, in mu dodaja nekaj tematik in poudarkov, ki so za nekatere verjetno manj znani in v širšem slovenskem prostoru tudi manj priljubljeni, kot npr. problematike družbenega gospodarstva, nadgradnja nekaterih definicij naše polpretekle zgodovine, politične analize ipd.

Predidmo na vsebine. Letos se zbornik spominja na pomemben dogodek, ki se je globoko zarezal v naš širši slovenski prostor, in sicer na koroški plebiscit. Za strokovni članek je poskrbel slovenski zgodovinar dr. Stane Granda, ki je v svojem zapisu zaoberel obe obletnici, tako 100-letnico Koroškega plebiscita kot Rapalske pogodbe. Naslednje leto pa bomo obeležili še eno zelo pomembno 100-letnico za našo narodno skupnost, in sicer požig Narodnega doma, o kateri je prispeval zelo zanimiv zapis Ivo Jevnikar.

Vsebinski sklopi v Koledarju so vsekakor ostali nespremenjeni. Tako imamo prispevke o cerkvenih in verskih vprašanjih, za katere sta letos po-

skrbela vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji Karel Bolčina s prispevkom Izzivi goriške Cerkve in vikar za Slovence v Trstu Tone Bedenčič z zapisom Slovenski verniki na Tržaškem. V tem sklopu imamo še zapis o težkem življenju, ki ga ima Papež Frančišek, ki je od vsega začetka žrtev hudih nasprotovanj in kritik, ter prispevek o Cerkvi in mladih in kako stopiti do ljudi. Sledi sklop o politiki in manjšinski tematiki, kjer je govor o vedno perečih temah, kot so naša politika, evropska politika, dvojezične table na Videmskem, Slovenci

na avstrijskem Štajerskem, višja srednja šola in nova matura. V ta sklop je urednica zavestno vključila tudi našo zborovsko dejavnost, ker je to vsebina, ki nima samo kulturne in prosvetne vrednosti, ampak je vedno imela za našo narodno skupnost širši družbeni pomen.

Zanimivi so zelo aktualni zapisi o neskončni zgodbi družbenega gospodarstva in njegova sumljiva prepletenja v sedanjosti ter o okoljski tematiki, ko se avtorja sprašujeta, kdaj bomo končali vojno z naravo, in opazujeta podnebne spremembe in rekordne temperature prav na Goriškem.

Tudi letos so zgodovinske teme zelo dobro zastopane, imamo zapise o žalostni zgodbi povojnih grobišč na Primorskem, TIGR-u, Čedaškem kapitlju, Kobaridu in “češkem Prešernu” (Karel Hynek Macha).

Letos je prisoten kar zajeten sklop o naši kulturni dediščini in sklop o naših osebnostih in dogodkih.

/ str. 20
MČ

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (92)

Dimitri Tabaj

Škof Anton Mahnič in Gabriele D'Annunzio (12)

V ustavi D'Annunzijeve države (napisal jo je socialistični poslanec in legionar Alceste de Ambris) najdemo veliko norm, ki se bolj ali manj neposredno sklicujejo na revolucionarni sindikalizem, kar je povzročilo določeno zanimanje celo s strani najbolj znanega italijanskega komunista (albanskega rodu) Antonia Gramscija, ki je ostro kritiziral predsednika italijanske vlade Giolittija in branil D'Annunzijeve legionarje, ko jih je decembra 1920 - pod prisilo mednarodne skupnosti in zaradi bojazni jugoslovanske vojaške intervencije - napadla redna italijanska vojska. Čeprav na začetku Gramsci ni podpiral reškega vojaškega pohoda, je potem branil legionarje, češ da sploh ni šlo za tolpo banditov. Gre tukaj dodati, da je D'Annunzio načrtoval prevzem oblasti v Italiji z državnim udarom, kar je zelo fasciniralo revolucionarje vseh barv - seveda tudi, ali morda predvsem, levičarje (medtem ko so se nekateri desničarji, menda celo Mussolini, bali D'Annunzijeve konkurence).

Reški avtonomist Riccardo Zanella - tudi on nekdani legionar - je po propadu D'Annunzijeve države prevzel oblast v mestu, s pomočjo socialistov. Trajalo je do 3. marca 1922, ko so nacionalisti prevzeli oblast z nasiljem in s pomočjo fašistov, ki jih vodil Francesco Giunta, kasnejši tajnik fašistične stranke, podtajnik pri predsedstvu vlade in poslanec, “Conte di Fiume”, ki ga Slovenci dobro poznamo, saj je leta 1920 vodil fašistične tolpe, ki so požgale tržaški Narodni dom. Že leta 1923 je redna italijanska vojska, pod pretvezo, da želi jamčiti javni red, prevzela oblast na Reki. Leto kasneje je Italija anektirala mesto, ki ga je potem šele leta 1945 osvobodila Jugoslovanska armada (več sreče je imel Mahničev otok Krk, ki je že po Rapalski pogodbi pripadal Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, čeprav tudi Krk je po letu 1941 ponovno, prav tako neusmiljeno in brutalno

italijansko okupacijo, nato pa še nemško). Da se je nekaj hudega pripravljalo na relaciji levice-desnice in da so bile prej omenjene besede škofa Mahniča o “socialno-politični revoluciji” še kako preroške, priča tudi poročanje časopisa Slovenec z dne 25. aprila 1920, torej v trenutku, ko je potekala D'Annunzijeva pustolovščina na Reki: “Slovenski komunisti imajo tesne zveze s slovenskimi komunisti v zasedenem ozemlju in s komunisti v Italiji. Vemo, da so se mudili razni vodje zadnje mesece v Trstu in Milanu. Sklenili so, da vpostavimo v Italiji z revolucijo sovjetsko republiko, v Jugoslaviji se izvrši preobrat, po katerem bi priklopili celo Slovenijo sovjetski republiki Italiji. Vse okoliščine sedanega štrajka in razni pojavi v posameznih krajih dokazujejo zločinske namene vodilnih komunističnih krogov, katere so naperili proti mladi Jugoslaviji kot plačani agenti najhujših naših državnih sovražnikov Nemcev, Mažarov in Lahov”. Ozračje je bilo še posebej naelektreno zaradi volilne kampanje za koroški plebiscit, ki je določal mejo med Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev ter Republiko Avstrijo. Italijani so povsem odkrito navijali za nemško-avstrijsko stran (“Iz raznih občin prihajajo poročila, da italijanski častniki kot nadzorniki kažejo simpatije za Nemce”, je poročal Slovenec 10. oktobra 1920), sam general Rudolf Maister pa ni užival posebnih simpatij med ponemčenimi Slovenci in med “internacionalno” usmerjenimi domačini. Čeprav moramo dopuščati možnost, da v teh člankih gre vsaj delno za ostro politično konfrontacijo med nasprotnima političnima taboroma - z vsem posledičnim pretiravanjem - ne smemo niti pozabiti, da so se podobne grozovite in navidezno “atiptične” povezave pojavile tudi tik pred začetkom druge svetovne vojne, in to na zelo konkreten način, s paktom Ribbentrop-Molotov in s skupnim nacistično-sovjetskim napadom na Poljsko in na Baltske države, nedolžne in junaske žrtve dveh sodelujočih totalitarizmov.

Socialistični poslanec in legionar Alceste de Ambris, pisec ustave D'Annunzijeve države. V tej ustavi najdemo veliko norm, ki se bolj ali manj neposredno sklicujejo na revolucionarni sindikalizem, kar je povzročilo določeno zanimanje celo s strani najbolj znanega italijanskega komunista, Antonia Gramscija.

Znani italijanski komunist Antonio Gramsci je ostro kritiziral predsednika italijanske vlade Giolittija in branil D'Annunzijeve legionarje, ko jih je decembra 1920 - pod prisilo mednarodne skupnosti in zaradi bojazni jugoslovanske vojaške intervencije - napadla redna italijanska vojska. Čeprav na začetku Gramsci ni podpiral reškega vojaškega pohoda, je potem branil legionarje, češ da sploh ni šlo za tolpo banditov.

Spominska plošča in portret škofa Mahniča v notranjosti cerkve sv. Danijela v Štanjelu. Na plošči najdemo zelo pomenljiv napis: “Kjer je resnica, tam je končna zmaga, tako gotovo, kot je Bog v nebesih”.

3. marca 1922 so nacionalisti prevzeli oblast z nasiljem in s pomočjo fašistov, ki jih je vodil Francesco Giunta, kasnejši tajnik fašistične stranke, podtajnik pri predsedstvu vlade in poslanec, ki ga Slovenci dobro poznamo, saj je leta 1920 vodil fašistične tolpe, ki so požgale tržaški Narodni dom. Na sliki: Francesco Giunta v ospredju s klobukom v rokah, skrajno levo s klobukom na glavi Benito Mussolini (vir slike: Istituto Luce), Sin Francesco Giuntes, Alessandro, se je kasneje poročil z vnukinjo Benita Mussolinija.

Francesco Giunta (skrajno levo). Z momarškim klobukom: levo Benito Mussolini, desno italijanski izumitelj in elektroinženir Guglielmo Marconi, znan tudi kot podpornik fašizma in prijatelj D'Annunzija (vir slike: Istituto Luce).

BODI ČLOVEK!

Stražar pravi: “Prišlo bo jutro, četudi je noč!” (Iz 21,12)

Pomen Božiča za človeštvo Zakaj je učlovečenje Boga tako pomembno

V časih, ko spremljamo namesto adventnega časa le še neko obdobje zabave v decembru, ki ga navadno imenujejo “veseli december”, je dobro premišljevati o vsebini božičnega praznika. Pomaga nam ameriški katoliški raziskovalec in pisec, ki je sicer kratek čas tudi učil na katoliški univerzi, a le dokler ni nastopil zoper splav, to pa je precej znani dr. E. Michael Jones. “Pomen Božiča je najprej v tem, da Bog ni zapustil človeštva”. Pravi nam, naj beremo Homerja, da bi razumeli zadeve: “Homer govori ne samo o tem, da se ti ljudje vseskozi bojujejo, temveč tudi o tem, da samo o tem govorijo. Zato je 'logos', razum in govor, postala zelo pomembna tematika za Grke. Oni so iznajditelji filozofije in iznajditelji praktično prvega razumevanja Boga kot Logosa, kot “Uma”, kot Stvarnika vesoljstva. To naredijo na način, ki na tej točki še ni bil preveč jasen. Ko sta dva od največjih mislecev, Platon in Aristotel, predlagala tovrstno miselnost, so se Grki le-teji uprli in jo zavrgli, kar nam sporoča že usmrtevec Sokrata. Na tej točki vidimo, zakaj je bil potreben človeštvu odrešenik. Zaradi tega, ker ljudje vedno stvari zamočijo. Si lahko zamislimo, da so umorili Sokrata, enega od največjih

mislecev? In vendar so to storili. Ena od največjih civilizacij, ki je proizvedla tri od največjih mislecev, je umorila možakarja. Zato človeštvo potrebuje odrešenika, ker tu vidimo tragedijo človeške zgodovine. Tako se kakih tristo let kasneje zgodi nekaj, o čemer Grki niso niti vedeli, v Betlehemu se rodi majhno dete. Nihče tega ni vedel, pa vendarle se je prav od tam razvila cvetoča civilizacija, ki je Evropa s svojimi kolonijami, kar so tudi ZDA, ta civilizacija pa traja že več kot dva tisoč let, kljub vsem trudom in naporom, da bi jo ljudje uničili, kar je trud, da bi uničili sami sebe”.
Poganske korenine?
Dandanes mnogi govorijo o poganskih vplivih na krščanstvo, sploh v povezavi z Božičem. Jones pravi, da je gotovo največji poganski vpliv prevzetje grške in latinske kulture: “Krščanstvo je prevzelo grščino in latinščino, ne govori recimo “krščansko”, temveč grško in latinsko. To, da je krščanstvo prevzelo grščino, je imelo globok vpliv na človeško zgodovino. Govorimo namreč o 'Logosu', o razumu, Bog je Logos. To je tretji stavek Janezovega Prologa, da je namreč Logos Bog... Jezus Kristus je učlovečeni Logos. Nihče, niti Ariji niti Grki si tega niso mogli predstavljati niti v svojih najbolj divjih sanjah. Judje so sicer res pričakovali Mesija, vendar pa druga ljudstva

te zadeve nikakor niso mogli razumeti. Ko je sv. Pavel, recimo, šel v Grčijo in je govoril na Areopagu, so si morali misliti, da je nor. Zato so mu dejali, da bodo z njim govorili kdaj drugič. Čudno se jim je namreč zdelo, da je Bog umrl, ko pa Bog ne more umreti. Razumem, kaj so hoteli reči, kajti Bog zares ne more umreti. Zato Grki tam Pavla niso hoteli poslušati, ker je to bila tako nova miselnost, ki je zasenčila vse ostalo, kar je bilo prej. Sveti Janez je zato, ko je enkrat govoril grško (kar pomeni, da je vstopil v to miselnost, to kulturo, op. A. V.), sklenil, da napiše evangelij zares v grščini, a na način, da vse popelje na višjo raven, to se je zgodilo z Božičem”. Vidimo torej, zakaj ljudje poslušamo vsak Božič ta uvod v Janezov evangelij – v njem je namreč ves naš smisel.
Sprememba paradigme
Upokojena italijanska kirurginja, ki je zdaj postala precej znana pisateljica fantazijskega žanra, Silvana De Mari, nam lepo pojasnjuje, kako se je s krščanstvom spremenila človeška logika. Pravi, da se je spremenila človeška etika zato, ker se je spremenila najprej človeška epika. Če se vrnemo k prej omenjenemu Homerju, zares vidimo, kako se je spremenila paradigma, kakor se temu pravi. V Iliadi je žena z detetom zavržena – dete je vrženo čez obzidje, žena pa si močnejši pač vzame kot sužnjo, vendar ne v smislu, da bi mu kuhala in ribala pod, temveč praktično kot seks-lutko, če tako rečemo. Ne moremo torej resnično govoriti ne o spoštovanju ženske niti o spoštovanju človeškega deteta. V krščanstvu pa osrednje mesto

prevzame prav žena z detetom in spoštovanje do le-te. Spet nam torej apostol Janez spregovori, tokrat najdemo zapis v knjigi Razodetja, o tem, kako sile zla pravzaprav delujejo proti temelju prave človeške civilizacije, če kot temelj le-te vzamemo ženo z detetom. Na tem temelju se zgradi krščanska civilizacija, potem pa pride do upora prav temu temelju naše civilizacije. Človeštvo namreč ponovno zavrača spoštovanje do žene z njenim zarodom. Uresničujejo se, znova in znova, besede iz prve Mojzesove knjige, o sovraštvu do žene in njenega zaroda. Če človeštvo ne sprejema učlovečene Božje logike, ki je Kristus, potem služi tistemu, ki zavrača ženo z njenim zarodom, ne zavedajoč se, da si tako žaga samo sebi vejo, na kateri stoji.
Kulturne vojne
Prej omenjeni dr. Jones je tako sčasoma prišel do precej logičnega spoznanja, da smo spet v času, ko je človeštvo obsedeno z vojskovanjem, le da se danes večina človeštva vojnih časov, v katerih smo, sploh ne zaveda. Svojo revijo Fidelity je zato sčasoma spremenil v revijo Culture Wars, vidimo, da si je besedo izposodil na našem prostoru, saj je bil “kulturni boj” precej znana zadeva v 19. stoletju, nato pa je vse preraslo, s pogubnimi posledicami, na vse tisto, kar se je zgodilo v 20. stoletju, kar pa se rado pozabi tudi na “drugi strani”. Skratka, človeštvo bije zdaj drugačne boje, ki so kulturne narave, vedno pa gre prav za spopad med Bogom in njegovo logiko ter njegovim sovražnikom, ki je tudi sovražnik človeštva, in njegovo miselnostjo. V svojem Prologu nam zato sv. Janez na kratko pove ti-

NOCOJ.

*Na breg valov japonskega življenja
nov zlati glas nocoj bo zadonel:
iz večno novih viž, ki jih ne jenja
veselje, da se Bog je razodel!*

*Iz nič je ljubi Bog cel svet ustvaril,
celo meglenosvilno pot v Nebo.
In Svojega nam Sina je podaril:
izbral je Zanj človeško Mamico!*

*Ne bomo spet začeli Ga ljubiti,
Ki ljubi nas, saj ves Ljubezen je!
Morda le v ovčjo kožo smo oviti -
ne moti Ga, če nas drhti srce.*

*Pojdimo k Detecu na hlevski slami:
vesel nas bo, čeprav kot Dete spi...
Mar ni prav vsak še dete v svoji mami?
Pojdimo še k Njegovi Mamici!*

Vladimir Kos

sto, kar najdemo praktično skozi ves Evangelij (kar pomeni celotna Nova zaveza), ko smo povabljeni k temu, da se spreobrne-mo in prevzamemo povsem drugo miselnost. Ko Janez pravi, da se je ta večni Um učlovečil, nam sporoča, da je to nekaj, kar je za človeštvo mogoče in za kar se

splača potruditi. V istem besedilu pa nam tudi sporoča, da je to težak boj, ker sile teme te iste logike ne sprejemajo in delajo vse, da bi se ji odpovedalo tudi človeštvo. Tako bi se namreč odpovedalo sami svoji istovetnosti oz. identiteti.

Andrej Vončina

Le Bog more biti naša trdna prihodnost in varna sedanost

Pričakovanje in upanje v mračnem času

Adventni in božični čas vabita, da se **srečamo s seboj in se približamo Kristusu, ki se bliža**, v betlehemske hlevu. Iz najdaljše teme prihaja želja po resnični svetlobi, ki ne bo zašla. Zato nam Cerkev predlaga pot adventnega pričakovanja. Toda v današnji družbi je to pričakovanje zelo zamagljeno in oteženo. Potrošniška civilizacija je iz adventa in Božiča odpravila tistega, ki ga pričakujemo in je prišel. Namesto tega pa so lučke, prireditve in sejmi.

Potopljeni v minljivo in praznino
V ospredju decembrskega zanimanja ljudi so **minljive dobrine in površinskost. Za mnoge je Bog mrtev ali nepomemben. Njegovo mesto so zavzeli denar, dobiček in užitek. Življenje se odvija v hitrici**, ki ne izpolni notranjih hrepenenj in pušča za sabo praznino. Iščejo darila za svoje najdražje in se zabavajo. Le redki stopijo v svet duhovnosti in resnično pričakovanje Odrašenika. Tudi kristjani padamo v to pozunanjeno kulturo veselega decembra in premalo naredimo, da bi se v njem srečali z Jezusom, ki prihaja. Praznik ima smisel, če nas vodi h koreninam človeškosti in nas povezuje z ljudmi. Zato je čas adventa priložnost za letno osebno inventuro, molitev in medsebojne odnose, zlasti za ustvarjanje stikov z ubogimi. V adventu nam prihaja **naproti Marija, ki je z odgovorom polnim vere sprejela** povabilo za Božje materinstvo. Še posebno v molitvi smo zazrti v njeno ljubeče pričakovanje rojstva Jezusa, ki ga je nosila pod svojim srcem. Marija nas želi tudi danes privedi k Jezusu, ki se je rodil za nas, da bi nas osvobodil in odrešil. Povabljeni smo, da v tem času obudimo pristno krščansko pričakovanje in se že vnaprej veselimo tega, kar bo prišlo in je že navzoče v Jezusovem daru. On nas osvobaja od različnih ujetosti in strahov in nam prinaša moč za pristno življenje. Zato naj bi se v tem času umaknili stran od površinskega življenja, od privlačnosti puhlih reklam in svetlobe ter se stvarno srečali z Gospodom, ki prihaja. Adventno in božično srečanje ima svoje mesto zlasti **v družini**. V njenem zavetju in toplini moremo odpreti svoje notranje bogastvo in se veseliti daru življenja, da je med nami Gospod in nas preveva njegov Duh. Potrošniška praznina in nasilje hočeta izropati prav družino, vlečeta otroke in odrasle, da nastopajo na prireditvah in zapravljajo svoj mir ter družinsko toplino.

Težko je pričakovati
Začuden moremo ugotoviti, da v današnji družbi težko najdemo pristno pričakovanje. Okrog nas je kultura takojšnje zadovoljitve vsake želje in potrebe. Če ni izpolnjeno takoj, na gumb, so ljudje že živčni in vzamejo v roke telefon ali si prižgejo cigareto, da bi se pomirili. Pri mnogih je **pričakovanje teža, ki je ne znajo prenesti**. Zakaj sploh čakati, ko ni nič od tega, samo muka in izgubljeni čas? Bojijo se, da bi čakanje razkrilo njihove boleče spomine in rane. Nočejo se srečati s svojim osebnim jedrom in z Bogom, ki prebiva v njih. Namesto tega bežijo v druge svetove in se obkladajo z dejavnostmi. Jezijo se, če kdo zamuja ali pozabi. Tudi hrana mora biti takoj pripravljena, na kar se spretno odziva zlasti **ameriška fast food ponudba**. Ta način stopa tudi v odnose in razmišljanje.

Hitenje in pritisk **ljudi duhovno otrdita in izpraznita**. Ne veselijo se tega, kar se bo zgodilo, ampak jih je strah in bežijo v umetne svetove. Odkrivajo daljne dežele in se pogovarjajo z različnimi ljudmi. Ne srečajo pa se s seboj, z bližnjimi in z Bogom. Še posebno verniki smo poklicani, da bi v družbi, ki nič več ne pričakuje in se je utopila v različnih odklopih, obhajali in živeli življenje kot pričakovanje. Življenje je

pričakovanje, ker nas more rešiti le ljubezen. Sami smo lahko le v peklju. V zaupanju tej ljubezni gledamo na cilj in pričakujemo, da ga bomo dosegli. Pričakovanje je **vmesni čas, v katerem moremo premisliti, kaj se dogaja**, in odkrivati nove možnosti našega uredničenja. Naš čas tako ni več obrobjen in prazen, ampak naseljen in napolnjen s smislom ter veseljem. V pričakovanju že nekako vidimo in čutimo, **kaj se bo zgodilo v prihodnosti**. Zato je marsikatero pričakovanje bolj polno in veselo od samega dogodka, ki ga pričakujemo. **Biti budni in potrpežljivi**

Življenje kot pričakovanje je tudi **kritičen pogled na resnico o nas samih in o naših izbirah**. Zavedati se moramo,

puščamo negativno v naših občutjih. Budnost je tudi bistvena za vero, da ne zaspimo v neki moralni varnosti, ampak, da se odpremo in vedno znova stopamo v odnose, se darujemo in odpuščamo. Drugih in Boga ne moremo sprogramirati, ljubezen zahteva svobodo v njenem podarjanju. Ti stopijo nepričakovano v naše življenje in nas nagovorijo. Biti budni in čuječi pomeni biti pripravljeni ljubiti.

Budnost in pričakovanje sta povezana s **potrpežljivostjo**. Ko smo posejali seme v zemljo, moramo čakati, da prehodi svojo pot in se iz njega rodi steblo ter obilen sad. Lončar mora velikokrat obdelati glino, da pride do zelenega izdelka. Tudi pri vzgoji in duhovni rasti sta

ki je cilj vseh potovanj. V njem se pomirijo vsi nemiri in izpolnijo hrepenenja. Predvsem pa nam vera in pričakovanje pomagata pri soočenju z minljivostjo in dejstvom smrti kot neizogibnega konca življenja. Advent je povezava pričakovanja in prisotnosti. Poudarek je na tem, kar še ni, pa bo prišlo, da se bomo srečali z njim.

Krščansko upanje in druga upanja
Pričakovanje je povezano z upanjem. To **predstavlja stvarnost, ki jo pričakujemo** in si jo želimo, **ni pa še gotovo, ali se bo naše pričakovanje izpolnilo**. Drža upanja je namreč bistvena za človeka, ki je telesno in duhovno bitje. Živeti pomeni upati, biti usmerjen v prihodnost, tvegati, se darovati. Zavedati se mora-

čnogledi. Toda pravzaprav si ne želijo izhoda in ne kričijo po osvoboditvi.

Ker ni nobene absolutne avtoritete in ljudje ne vidijo izvira življenja, so tudi zelo skeptični in previdni pri odnosu do poslednjega smisla.

Sebe in svet vidijo kot sad nekega slučaja, zdaj živijo in jih ne bo več. Iskanje globljega smisla, ki bi se mu pokoravali, se jim zdi umetno in kot, da ne odgovarja človekovi naravi. Vse je le določen tek, v katerega so potopljani in v njem iščejo svoje mesto. Prepričani so, da odrešenja ne more biti po drugem in od prihodnosti, ampak se more le sedanost napolniti in osvoboditi. Čas je tako treba odrešiti od prihodnosti. Tu se soočamo z dejstvom, da je nekoč prihodnost predstavljala obljubo, danes pa predstavlja grožnjo. Grozljivi nihilizem je vdrl globoko v čustva ter zavest ljudi, briše jim obzorja in jemlje moč njihovemu hrepenenju. Za takim pogledom sta napuh in lenoba, ki ne priznata presežnega smisla in ljubezni, zato se tudi zoži upanje in življenje postaja tragično.

Italijanski filozof Galimberti pravi, da je krščanstvo prineslo v zahodno kulturo izreden optimizem. Kjer je človeška psiha odprta proti prihodnosti, je zdrava. V današnjem času pa so mesto Boga zamenjali denar, kapital, tehnika in ljudje nimajo ničesar več, kar bi jim dajalo upanje v prihodnost. Zato se postavlja vprašanje, ali je v tem svetu, ki sta ga tako nažrti ameriško potrošništvo in samoodrešenje, še možno sprejeti oznanilo o Božji ljubezni in odrešenju.

Človeško in Božje upanje

Dejstvo, da se človeški upi izčrpajo in so negotovi, kliče po tem, da moramo človeško upanje povezati z Božjim upanjem. Samo Bog je končna oseba upanja. Ivančič pravi, da je mogoče reči, da je upanje Bog. V Svetem pismu je upanje povezano z vero. Sveta knjiga govori več o obljubah in pričakovanju kot o izpolnjenju. V upanju moremo izpolniti Božjo voljo in biti deležni sreče. Bog je vedno resničen, tudi takrat, ko ljudje zatemnijo svoj pogled in nočejo gledati naprej. Kdor prizna Božjo resničnost, sprejme tudi upanje in z njim pogled v prihodnost. Tako more že vnaprej videti dogodke in po tem pogledu oblikovati svojo sedanost. Človeško upanje je povezano z Božjim upanjem, ki nosi v sebi gotovost, da se bo to, v kar upa, tudi zgodilo. V tem upanju budno čakamo in sprejemamo tistega, ki je že prišel (Tit 2,13) in prihaja. Podobno kot Marija moramo to upanje prikazati pred drugimi in zanj pričevati. (1 Pt 3,15) Marija je ostala žena upanja tudi v najbolj temnih in težkih trenutkih življenja, ne samo v času nosečnosti, ampak tudi na križevem potu in pri Jezusovem umiranju. S pogledom upanja na drugačen način prenesemo težave in življenjske udarce. Križ ni le znamenje nemoči in nasilja, ampak tudi znamenje upanja. Na njem se razsvetli še tako temna pot. Tako ima človeško upanje v Božjem upanju gotovost, da se bo resnično udeležilo.

Upanje je povezano z vero

Upanje je v bistvu osrednja beseda svetopisemskega razodetja, in sicer tako zelo, da sta vera in upanje na nekaterih mestih zamenljiva. *Pismo Hebrejcem* tesno povezuje 'polnost vere' (10,22) in 'nespremenljivo izpoved upanja'. (10,23) **Upanje pomeni isto kakor vera** tudi v *Prvem Petrovem pismu*, ko apostol spodbuja kristjane, naj bodo vselej pripravljeni dati odgovor glede smisla in bistva svojega upanja. (3,15) Prvi kristjani so bili obdarjeni z zanesljivim upanjem, njihova prihodnost je bila trdno zasidrana v Kristusovem vstajenju. Upanje je dalo drugačnega duha njihovemu življenju. Zato so tudi tako pričevali zanj pred sodišči in hudimi preganjanji. Bogovi tedanjega poganstva niso dajali ljudem nobenega upanja, zato je bila tedanja kultura, podobno kot naša, zaznamovana z dramatičnostjo in črnogledostjo.

/ str. 13
Primož Krečič

da nismo mi središče življenja, ampak naš odnos z drugimi in z Bogom. Vsak dar potrebuje tistega, ki mu bo podarjen, in obenem odprtost ter čakanje, da sprejme darove drugih. Kdor ni buden in ne čaka, ne more sprejeti teh darov. Tako je pričakovanje nasprotje bežečega časa, da najdemo tisto, kar je trdno in vredno. Predvsem pa, da ne absolutiziramo tega, kar je minljivo. Pečat večnosti nastopi, ko sebe in bližnje spreminimo v dar in smo odprti za njihove darove. Tako s pričakovanjem odkrivamo poslednji cilj in smisel vsega, za kar smo na svetu, kar delamo in kam gremo. Delni cilji in zmage v daru ljubezni so že koraki k novim obzorjem in izizvom.

Zato moramo **biti budni**. Prevladujoča kultura nas uspava, potopljeni smo v njene izbire in umetne svetove, da ne vidimo ničesar, razen svojih telesnih in čustvenih zadovoljitev. Ljudje bi morali biti omamljeni in ne videti čez obzorje, ki jih vklepa. Predvsem pa, da ne bi videli ljudi ob sebi, njihovega veselja in težav, da se ne bi znali zasekirati in biti sočutni. Duhovno življenje pa vodi k budnosti, ne samo pri vožnji in pri delu ter vzgoji, ampak tudi v pričakovanju Božjih obiskov in darov ljubezni. Budnost je nasprotje brezbrzičnosti, da smo kritični do tega, kar smo in delamo. Budnost je usmerjenost k bistvenemu in odpravlja nesposobnost kritičnega pogleda. Morda se nam zdi, da je vse v redu, delamo, jemo in se trudimo, toda odmaknjeni smo od bistvenega, ne srečamo se s seboj in z drugimi,

potrebna pričakovanje in potrpežljivost. Ničesar ni mogoče izsiliti ali prehiteti. Drugim moramo dati možnost, da so nagovorjeni z našim darom in nanj odgovorijo.

Oseba je središče pričakovanja
S pričakovanjem **presečemo bežečo sedanost** in se usmerimo na cilj. Pomembno je, da je temeljni cilj pričakovanja tisti, po katerem hrepeni človeška duša. **Samo oseba more v polnosti napolniti naše hrepenenje**. Po osebah moremo spoznati sebe in hiteti k srečanju z Bogom, ki je Oseba. Zato so blagodejna mnoga srečanja, ki poglobljajo in poživljajo to pričakovanje. Veliko strahu in negotovosti odpade, če vemo in verujemo, da nas Bog drži v rokah in je cilj našega pričakovanja. **Advent je klic proti pozabi Boga**. Ta se nam bliža kot otrok, da bi napolnil naše najgloblje hrepenenje, kot je zapisal sveti Avgustin. Božji Sin je že prišel in prihaja. Vsako pričakovanje in srečanje z njim je nekaj novega, enkratnega. Pri tem ne smemo pozabiti, da je **njegov prihod dar in je pogosto drugačen od tega, kar si o njem zamišljamo**. Velicina ljubezni je v tem, da zna sprejeti drugačnost drugega in presenečenja, ki jih nosi s seboj. Božič je tako veliko presenečenje: avtor Boga, ki pride na svet in se rodi kot človeški otrok v betlehemske hlevu. Zato je Božič tako lep in blizu našim srcem, težak pa za vse, ki bi radi imeli Boga in druge po svojih načrtih in predalčkih. Božič je stvarna podoba življenja kot avanture, na katero smo stopili in na kateri nas pričakuje Oče,

mo, da smo poklicani v to prihodnost tako, da že sedanji čas živimo s pogledom v prihodnost. Upanje odpira vedno nova vrata: če se nam ena zaprejo, dobimo možnost drugih in zopet drugih. Nič ni zacementirano, nikoli ni pred nami nepremagljiva stena, vedno se nam podarja možnost izhoda. Obstaja razlika med človeškimi upanji in Božjim upanjem. Če zaupamo le v človeka, ne moremo imeti zares trdnega upanja, da se bo to, kar upamo, tudi zgodilo. Človeška pričakovanja in upanja nas odpirajo v prihodnost, ne dajejo pa nam gotovosti tega uresničenja. Zato se človeške zgodbe pokažejo tudi za krhke in tragične. Nimamo v rokah svoje usode, ker smo ustvarjeni od Boga in živimo v njegovih rokah. Prevladujoča kultura je zameglila zanimanje za koreniti smisel življenja in tudi za upanje, ki bi povezovalo sedanost s prihodnostjo. Religiozna razsežnost, ki je usmerjena le v privatno sfero in čustva, ne odpira razmišljanja o zadnjem smislu in vrednosti življenja. Namesto celovite stvarnosti, ki vključuje zunanjo stvarnost in presežnost, prihajajo v ospredje zgolj trenutna sedanost in omejena moč človeka, njegov razum, užitki in oblast, skratka imeti namesto biti. Že Nietzsche je poudaril, da je smrt Boga prinesla izgubo veselja in mladosti. Misel na posmrtno življenje pa se je usmerila v ustvarjanje raja na zemlji, kar pa ne uspe, in tega ne morejo uresničiti ne takšne ne drugačne ideologije. Zato se večajo razočaranja in strah, ljudje so utesnjeni, nemočni,

Pojdimo v Betlehem!

Tudi Bog šteje

Evangelist Luka v prvem poglavju evangelija zapiše: *“V dneh Heroda (...) je živel duhovnik, ki mu je bilo ime Zaharija” (Prim. Lk 1,5)*. V drugem poglavju, ki opisuje Jezusovo rojstvo, zapiše: *“Tiste dni je izšel ukaz cesarja Avgusta, naj se popiše ves svet” (Lk 2,1)*. Nato nadaljuje: *“Tudi Jožef je šel iz Galileje, iz mesta Nazareta, v Judejo, v Davidovo mesto, ki se imenuje Betlehem, ker je bil iz Davidove hiše in rodbine, da bi se popisal z Marijo, svojo zaročenko, ki je bila noseča” (Lk 2,4-5)*. Podobno Luka razvršča osebe tudi v tretjem poglavju, ko pravi: *“V petnajstem letu vladanja cesarja Tiberija, ko je bil Poncij Pilat upravitelj Judeje in Herod četrtni oblastnik Galileje (...), se je v puščavi zgodila Božja beseda Janezu, Zaharijevemu sinu” (Prim. Lk 3,1-2)*.

Lukovo razvrščanje oseb je provokativno, saj navaja najprej vplivneže in mogočnike tistega časa, zatem pa navidez neznane in nepomembne osebnosti, zato da stvari obrne na glavo. Mogočneži tega sveta služijo le za okvir dogajanja, ki je neskončno pomembnejše od Oktavijanovih bitk in Herodovih gradbenih podvigov. Luka omenja prvega cesarja rimskega imperija Gaja Avgusta Oktavijana, ki je postal cesar l. 29 pr. Kr., potem ko je v državljanski vojni premagal Marka Antonija, ki je skupaj s Kleopatro napravil samomor, Avgust (Vzvišeni) pa je Egipt priključil rimskemu imperiju. Vladal je do svoje smrti l. 14 po Kr., torej v času Jezusove mladosti. Evangelist omenja tudi Avgustovega naslednika Tiberija, v čigar času je bil Jezus križan, judovskega kralja Heroda Velikega, ki je obnovil jeruzalemski tempelj, eno izmed največjih čudes tistega časa, ter gradil mnoge palače, utrdbe, pristanišča in druge pomembne objekte. Evangelij omenja še Kvirinija, Poncija Pilata, Herodovega brata Filipa, Lizanija, Hana in Kajfa, torej ljudi, ki so jih zaznali takratni politični barome-

tri. Zatem pa Luka omenja takratnemu svetu neznane in nepomembne osebe: Zaharija, Elizabeto in Janeza Krstnika; Jožefa, Marijo

in Jezusa.

Leto 2019? Kdo so današnji avgusti? Odprem časopis. Velika Britanija zapušča EU, kar pomeni, da v EU med članicami ni ravno velike ljubezni; v Nigeriji samo letos nad tisoč pobitih kristjanov, preganjanje kristjanov v Pakistanu - koga to sploh zanima? Nekateri mediji o tem niti ne poročajo. V Nemčiji cerkveni dostojanstveniki menda trdijo, da je homoseksualnost nekaj normalnega in v skladu z Božjo voljo, zato je potrebno spremeniti katekizem katoliške Cerkve in črtati moralni nauk o sodomskem grehu.

Boj proti podnebnim spremembam? Je novi mesija, ki lahko reši človeštvo v časopisu Time izbrana osebnost leta, Greta Thunberg? Kolateralna škoda: panika in histerija zaradi skorajšnjega konca sveta, ekološka žalost in strah pred prihodnostjo. Za nekatere je pač usodnejša fobija pred klimatskimi spremembami kot same klimatske spremembe! Še dobro, da se je Jezus rodil v neki votlini med volom in oslom, ker v Betlehemu za njegovo rojstvo ni bilo primerne sobe. Bi bil primeren prostor za njegovo rojstvo kakšna izmed naših porodnišnic? Prihaja do razkritij, kako so v času SFRJ v porodnišnicah novorojenčke prodajali, materam pa hladnokrvno rekli, da so po porodu umrli. Če bi se Jezus rodil v SFRJ, bi bilo veliko dodatnih dvomov o njegovi identiteti. “Je to sploh Marijin sin”?, bi se spraševali največji strokovnjaki.

Danes je zmešnjava na svetu morda še večja kot ob Jezusovem rojstvu. Pogosto so tisti, ki se razglašajo za žrtve, preganjalci in tisti, ki jih javno mnenje razglašja za pokvarjence, žrtve. Tisti, ki poudarjajo, da se borijo za mir in za pravice preprostih ljudi, imajo v resnici ljudi za neumne in se v medsebojnih pogovorih hvalijo s svojimi ukanami. Tisti, ki na račun migrantov delajo biznis in imajo z njimi svoje načrte, se gotovo ne

borijo za njihovo dostojanstvo. To je povsem jasno, toda s pomočjo manipulacij dosegajo, da so množice zaslepljene, da tega ne opazijo.

V demokraciji, kot jo razlagajo današnji mogočniki, odloča večina. Je to vsa umetnost? Ko je večina za to, da se legalizira marihuana, se to izvede; ko je večina za evtanazijo, se po predpisnem postopku sprejme ustrezen zakon in asistenca pri samomoru je zakonita, podobno velja za abortus, za sprejetje ekološkega davka ... Fašisti, nacisti in komunisti so se ravnali po takrat veljavnih zakonih!

Kdor šteje prebivalstvo in vpliva na to, da za določeno odločitev dvigne roke zadostno število, ima moč. Avgust je štel prebivalstvo zaradi pobiranja davkov, podobno je danes. Seveda mora biti vse predstavljeno na simpatičen način. Oktavijan se je trudil za t. i. “Pax Romana” oziroma “Pax Augustea”, za harmonijo, za blagostanje. L. 13. pr. Kr. je v Rimu postavil Aro pacis - oltar boginji miru.

Šteje pa tudi Bog. Veliko natančneje. Preštete ima tudi vse naše lase na glavi. Tudi sredi vojn, terorističnih napadov, masakrov, tudi če pade atomska bomba ... Res preseñteljiva, humoristična trditve! Ko se sesipajo največje stavbe na svetu, ko je na tisoče nasilno umorjenih, ima Bog pod kontrolo vsako našo las. Ko o tem premišljujem, mi gre na smeh.

Ko štejejo močni, se je potrebno zglašiti na določenih uradih, dati prstne odtise, fotografirati glavo, se

priklanjati, skloniti glavo, prevzeti EMŠO in davčno številko.

Bog pa šteje zato, da se nihče ne bi izgubil, da bi vse odrešil, da ne bi zapravlil svojega dostojanstva. Pravi: “Dvignite glave! Niste številke”! Kje je zdaj Avgustovo kraljestvo? Koliko ljudi vsako leto praznuje Avgustov, Napoleonov, Stalinov, Hitlerjev ... rojstni dan? Tako ali dru-

gače, bolj ali manj zares praznujemo zgodovino odrešenja; na prvem mestu niso tisti, ki so šтели, temveč tisti, ki so bili preštet: Jožef, Marija, Jezus. Za cesarja Avgusta pravimo, da je umrl l. 14 po Kristusu, torej je Kristus veliko vplivnejša oseba kot Avgust. Res pa je, da nekateri “pred Kristusom” in “po Kristusu” nadomeščajo s “pred našim štetjem” in “po našem štetju”. Katerim našim štetjem? Kdo so bili naši pred letom 0 in kdo so naši po letu 0?

Kristjani verujemo, da se je Večni rodil v jaslih, da je postal umrljiv,

meso, kruh. Ker je Bog nor, ker je tako zaljubljen v človeka, ker nam hoče biti blizu, je iz svetih nebes prišel v temo, v hlev. Prihaja kot nemočen, ranljiv, preganjan. Ga sprejemam takega, kot je, ali iščem drugečnega, po človeških merilih močnega, uglednega in uspešnega boga? Ga bom sprejel ali zavrgel? Zanimivo, da se Bog razodeva tudi meni, nevrednemu grešniku. Veselo novico o Jezusovem rojstvu so angeli najprej sporočili pastirjem, v tistem času zaničevani in prezirani skupini ljudi. Veljali so za tate, nečistnike, lažnivce, nasilneže ... Ne le da so za take veljali, taki so v resnici tudi bili. Jezus najbolj ljubi zadnje. Okoli sebe ni, kot diktatorji, zbiral množice otrok, ki se s tem zavarujejo, da nanje ne bi bili izvedeni atentati. Pomislimo na Mussolinija v Kobaridu, na Titovo štafeto ... Jezus na prvo mesto postavi zadnje, take, ki mu ne morejo pomagati, celo umrl je med dvema razbojnikoma.

Nebeška vojska, ki ni šibka, kot so bile šibke Avgustove legije, nacistične, fašistične in rdeče armade, kot so šibke vojske današnjih samodržcev, pa tudi vojska Nata ..., ščiti zadnje, tiste, ki so za Boga prvi. Smo na pravi strani? Če smo, se nam ni treba bati, četudi je kdo med nami predsednik države, migrant, poveljnik najmočnejše armade na zemlji, človek z zločinsko preteklostjo, zasvojen z drogami, nemočen pri vzgoji otrok ...! Pojdimo v Betlehem in se pogovarjamo s Prvorojenim, ki nas čaka v glavnem štabu Vesoljstva.

Bogdan Vidmar

Z 12. strani

Pričakovanje in upanje ...

Pavel je opozoril Tesaloničane, naj ne bodo žalostni kot ljudje, ki nimajo upanja. (1 Tes 4,13) Tudi današnji kristjani, ki živimo vero v krščanskega Boga ljubezni preko toliko generacij prednikov, komaj še dojamemo, kaj pomeni imeti upanje iz vere, bi morali zopet odkriti, kako vera preoblikuje naše življenje in se po njej osvobajamo od nesvobod. V veri tudi dobimo moč, ki nas podpira tudi v največjih preizkušnjah. Vera je tako podstat za upanje in polno življenje. Predvsem pa, da je svetel naš pogled, da so taka naša razmišljanja, pogovori, dejanja. Vzgoja je upanje, da bodo iz otrok zrasle zdrave osebe in razvile pozitivne odnose. Predvsem pa je pomembno, da svoje upanje in zaupanje postavimo na Gospoda. On je neizčrpni vir življenja in ljubezni, ki premaga vse krhkosti in ovire vsakdanjosti. Zato se ni treba bati, kako bomo živeli tudi tedaj, ko bo težko in bodo preizkušnje. Z Gospodom moremo potovati proti cilju in ga doseči. Upanje je odprtost za ljubezen in skrb, da ne bi nikoli zanemarili svobode.

V moči upanja smo usmerjeni v večno življenje in vanj verujemo. Čeprav se mnogim zdi brez pomena govoriti o tej stvarnosti in skrivnosti, je že tu na zemlji očitno dejstvo, da smo večji zgolj od tega življenja v krhkem telesu. Zato nas sredi različnih življenjskih

okolščin priganja upanje, tudi ob padcih, težavah in ob dejstvu smrti. Jezus je povedal učencem, da jih bo po smrti spet videl in da se ga bodo razveselili. (Jn 16,22) Ob takem upanju je slovo od ljudi veliko lažje in bolj celovito. Vendar še vedno ostajata pri nekaterih vernih in nevernih določena praznina in črnina, ki nista pripravljeni povsem sprejeti Jezusovega oznanila o posmrtnem življenju. Krščansko upanje je usmerjeno v življenje z Jezusom v nebesih. Tam ne bo nihče sam, ampak bo v skupnosti in v izpolnjenem življenju. Življenje v Cerkvi je nekajšen predokus te skupnosti v večni blaženosti.

Če je bil v določenem obdobju zgodovine močno poudarjen ta pogled v nebesa in prihodnost, se je danes obrnil v vsakdanjost in ljudje ne vidijo nikamor naprej. Prepričani so, da si bodo z razumom, voljo, napredkom, zvezami, kapitalom in užitki pripravili nebesa na zemlji. Tudi sociala želi rešiti vse želje po varnosti, kar zlasti levi politiki spretno izkoriščajo. Zato pa smo pristali v temi in mraku, ki je ni poznal niti mračni srednji vek. V tem smislu je nujno soočenje sodobne misli in načina življenja z vero in njenim upanjem. Pravega razvoja človeštva ni mogoče zajamčiti le s strukturami, pa čeprav so dobre. Človeka ne odrešujeta

znanost in um, ampak je odrešen po ljubezni. Kdor jo izkusi in doživi v svojih globinah, ga odpira in mu prinaša smisel. Vendar je

ljubezen tudi vedno ogrožena, marsikdaj enostranska in sebična, povezana z nasiljem ali pozabljenjem. Zato potrebuje čustvena ljubezen še brezpogojno ljubezen, ki prinaša gotovost, ki je niti smrt ne more uničiti. V tej brezpogojni ljubezni je človek v Božjih rokah. Sveti Pavel pravi, da živi v veri v Božjega Sina, ki ga je vzljubil in zanj dal samega sebe. (Gal 2,20) Kdor ne pozna Boga in njegove ljubezni, ima lahko veliko upov, a je naposled brez upanja, ki bi nosilo življenje. (Ef 2,12) Le Bog more biti naša trdna prihodnost in varna sedanjost. Kristus je to pokazal s svojo žrtvijo, ki je šla do konca. (Jn 13,1; 19,30) Kogar se dotakne ta ljubezen, začne slutiti, kakšno bi bilo dejansko življenje, in začne z njo sodelovati. Če smo v odnosu z Jezusom, potem 'živimo'. V njem in z njim se odpiramo k drugim in živimo zanje. Jezus pa se zavzema za nas in ne obupa, čeprav ga zapustimo, se mu upiramo in nanj pozabljamo. Njegova ljubezen je močnejša od vseh nemoči in težav. Zato je izvir nezlomljivega upanja. Ob tem temeljnem upanju morejo polno zaživetiti tudi druga človeška upanja in more nastati svet, ki bo odprt ter človeku naklonjen. Menihi so imeli pravilo: Moli in delaj! Krščansko upanje povezuje nebo in zemljo, človeka in Boga, nič ni odpravljeno, skrito ali podcenjeno.

Bog se nam razodeva v človeškosti, da bi mi mogli razviti svoje duhovne močnosti in darove. Bistvena podpora upanja je **molitev**. Če nam nihče drug ne prisluhne, nas Bog vedno posluša. V molitvi poglajlamo pričakovanje in zaupanje vere v to pomoč, ki pa se marsikdaj razlikuje od tega, kar smo prosili. Ljubezenski dar je drugačen in tako ga moramo sprejeti. Velikokrat je v zgodovini zraslo upanje v težkih preizkušnjah. Tedaj se je upanje prečistilo in postalo odprto za Božje odrešensko delovanje. Molitev in premišljevanje Božje besede sta usmerila pogled na Božje obljube in okrepila upanje. Benedikt XVI. je zapisal, da je molitev dejavno upanje, v katerem se borimo za to, da se stvari ne končajo narobe. (Rešeni v upanju, št. 34) Krščansko upanje je tudi upanje za druge, da jim s svojo izkušnjo pomagamo gledati naprej in se veseliti življenja.

Posebno se moč upanja pokaže v stiskah in boleznih. Ta stanja sodijo k naši končnosti in krhkosti ali pa so sad lastnih napak, lahko tudi nasilja drugih. V boju s trpljenjem mnogi izgubijo vero in zaupanje. Včasih kričijo k Bogu in čutijo, kot da jih ne sliši. Toda Bog ne daje drugega odgovora kot ljubezen in trpljenje njegovega Sina. On z žrtvijo odpravlja vsemogočnost nasilja in brezihodnost človeškega trpljenja. V veri v ta dar, ko se je spustil v globine našega greha in trpljenja, raste upanje in pogum, da vztrajamo ter gremo naprej. Ne, da bežimo od trpljenja, ampak, da njegovo ostrino spremenimo v dar ljubezni za druge. V preizkušnjah

spoznamo prijatelja, Mnoge izkušnje kažejo na preobrazbo trpljenja po upanju, ki izhaja iz vere. (Rešeni v upanju, št. 37) Kristusova odrešenska smrt je svetelnik upanja za človeštvo, po njegovi žrtvi zmaguje v ljudeh dobro in ne zlo. Pomembno je, da se to upanje širi tudi v družbo in s sočutjem ter pozornostjo sprejema vse trpeče in uboge. Sotrpljenje ljudi je povezano s sotrpljenjem Boga, ki se je začelo v betlehemskelem hlevu in končalo na križu. Ob Jezusovi sotrpelci ljubezni se vnmajmo darovi sotrpljenja med ljudmi, ki se podarjajo drugim in vsej skupnosti kažejo smer upanja. Advent in Božič nas odpirata v prihodnost in rešitev, ki se je začela z Jezusom Kristusom in odslej premaguje vse vzele človeške nemoči ter brezupa. Kristjani bi morali biti v moči svoje vere kronični ljudje upanja, ker je Bog in Bog nikoli ne obupa nad nami. V mraku in temi tragičnosti sodobnega življenja je izredno pomembno oznanilo upanja, ki ni ideja ali želja, ampak stvarna prihodnost na temelju Božje ljubezni, ki nas prehiteva. Pri tem nam Jezusova Mati Marija sveti s svojo izkušnjo, ki je šla skozi mnoge preizkušnje in ostala trdna v zaupanju. Če bomo šli po njeni poti, bomo tudi na njen materinski način ljudje upanja in mnogim pomagali prižgati svetlobo v mračnem času. S tem se bodo spremenili odnosi in ne bomo ravnodušni. Upanje nam bo dalo svežino in pogum, da bomo odprli vrata, ki so morda že dolgo zaprta. Predvsem pa bomo preprosti in se prepustili daru, ki nam prihaja naproti.

Del drugega nadstropja Trgovskega doma sta prevzeli glasbeni šoli

“Praznik za vso Gorico!”

S podpisom sporazuma z Deželno Furlanijo Julijsko krajino sta Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel in Glasbena matica v četrtek, 12. decembra 2019, v popoldanskih urah uradno prevzela prostore v drugem nadstropju Trgovskega doma v goriškem mestnem središču, ki naj bi jima bili na razpolago za skupne dejavnosti in projekte. Ob prisotnosti koordinatorja komisije za Trgovski dom Livia Semoliča, goriškega župana Rodolfa Ziberne, krovnih organizacij SSO in SKGZ ter seveda glasbenih šol je predstavnik deželne uprave Lara Carlot tudi izročila predsednikoma GM in šole Komel, Mileni Padovan in Blažu Kerševanu, ključke.

Zbrani so si najprej ogledali drugo nadstropje, ki je v kar dobrem stanju, saj so bile v tistih prostorih (dodeljenih je

bilo šest sob) do pred kratkim pisarne pravosodnega ministrstva. Po glasbeni točki, ki jo je ponudila mlada kitaristka Neja Volčič, je Semolič dejal, da gre za posebno pomemben trenutek za slovensko skupnost v Gorici. Postopek uresničevanja zaščitnega zakona, kar se tiče Fabianijeve palače, že traja kar 17 let: leta 2002, leto po odobritvi zakona, so namreč v drugem nadstropju našli mesto uradi omenjenega ministrstva. Takrat so začeli dialog z ministrstvom in državno domeno, nikdar niso nameravali poslati ven nikogar, temveč so vselej iskali dialog in sodelovanje, je poudaril Semolič, ki je tudi prebral zadnje, pomenljivo sporočilo direktorja pravosodnega ministrstva. Ottavio Casarano mu je 15. novembra 2018 napisal, da je še isti dan oddal ključke Trgovskega doma. Izrazil je zadovoljstvo, da

Slovenci lahko spet prevzamejo lastništvo doma, kar naj bo “delna odškodnina, po sto letih, za žalitve, ki jih je prizadela zgodovina”. Semolič je med drugim še povedal, da so se v vseh teh letih pogovarjali z različnimi predstavniki Dežele FJK, domene, ministrstva, z direktorji in funkcionarji: “Z nekaterimi smo delali dobro in so nam pomagali, z drugimi pa so bile težave in so zadeno zavirali”, zaradi česar je izrazil zahvalo sedanjim sodelavcem, ki so pomagali zgladiti pot. Ziberna je izrazil upanje, da bi se postopek

čim prej končal bodisi zato, ker glasbeni šoli rabita druge prostore, pa tudi zato, ker stavba ima velik simbolni pomen. To ni praznik nekoga,

temveč prazničen dan za vse mesto, je še dejal župan. “Zadovoljna ni le slovenska skupnost, zadovoljno je vse mesto”, je še potrdil. Trgovski dom naj bo vedno bolj kraj, kjer se ljudje srečujejo, saj ima npr. pritličje lepo dvoraničo, ki jo slovenska

manjšina daje na razpolago vsemu mestu. Birokratski časi so žal pogosto dolgi, saj kvestura npr. čaka na nove prostore že vsaj šest let. Predsednik SCGV Emil Komel Blaž Kerševan je dejal, da je po-

stopno vračanje stavbe zelo pomembno za Slovence na Goriškem, na tak način “bomo tudi obogatili kulturno dogajanje v Gorici”. Predsednica Glasbene matice Milena Padovan pa je dodala, da se posebno veselijo vrnitve v Fabianijevo palačo, kjer so pravzaprav začeli svojo glasbeno pot. V zadoščenje jim je, da bodo z mladimi, glasbo in kulturo obogatili ne le našo skupnost, temveč celo Gorico. Po slovesnem delu so se vsi navzoči premaknili v pritlične prostore, kjer so Lara Carlot, Padovanova in Kerševan podpisali sporazum. To je “pomembna pridobitev za slovensko manjšino”, nam je v mikrofon povedal predsednik SCGV Emil Komel Blaž Kerševan. Ob tem je želel poudariti, da glavni sedež šole Komel ostaja seveda na Drevoledu 20. septembra, kjer bo še naprej potekala redna dejavnost centra z vsemi predmeti, ki jih tam že poučujejo. Kar se tiče drugih dejavnosti, “imamo malo denarja, veliko pa idej”. V novih prostorih naj bi ponujali kaj novega, je bilo rečeno. In o tem seveda že razmišljajo. Najprej je treba

razumeti, kaj se tam lahko sploh dela. “Gotovo je, da bomo lahko kulturno obogatili vso Goriško, saj smo posebna ustanova, ki si je s časom priborila svoj prostor in ugled. Z delovanjem v središču mesta bomo lahko samo še bolj utrdili svojo prisotnost in težo v mestu”. V Trgovskem domu bo potrebno še marsikaj urediti, je poudaril: v prvi vrsti dokumente v zvezi z varnostjo; prostore bo treba tudi primerno opremiti. Vprašanje, kdo bo kril te stroške, za zdaj še nima jasnega odgovora. Šola Komel mora, med drugim, v petih letih vrniti deželni upravi 159 tisoč evrov t. i. “izrednega prispevka” ... Prostor v Trgovskem domu so po Kerševanovih besedah kar v redu, razen ene sobe, ki je trenutno neuporabna, saj voda pušča in je pokvarila pod. Dan pred podpisom so se na sestanku s predstavniki ustanov, ki so in bodo po novem prisotne v Fabianijevi palači, začeli meniti, kako bi zadevo skupno upravljali. Med drugim so sklenili, da bo treba natančno proučiti, kako bi stavbo, ki ima svoja leta in svoj pomen, vzdrževali v času, podobno kot se dogaja v stanovanjski hiši, kjer vsi skupaj skrbijo za skupno lastnino. Šola, ki nosi ime po Emilu Komelu, uglednem profesorju glasbe v Trgovskem domu pred več kot sto leti, torej ne bo doživela posebne revolucije; ta se bo kvečjemu zgodila v Trgovskem domu, kjer naj bi prostore bolj smotrno uredili, kot tudi določajo predpisi, in ki bo drugače zaživel. Kar se tiče delovanja, pa lahko pričakujemo še kakšno presenečenje.

DD

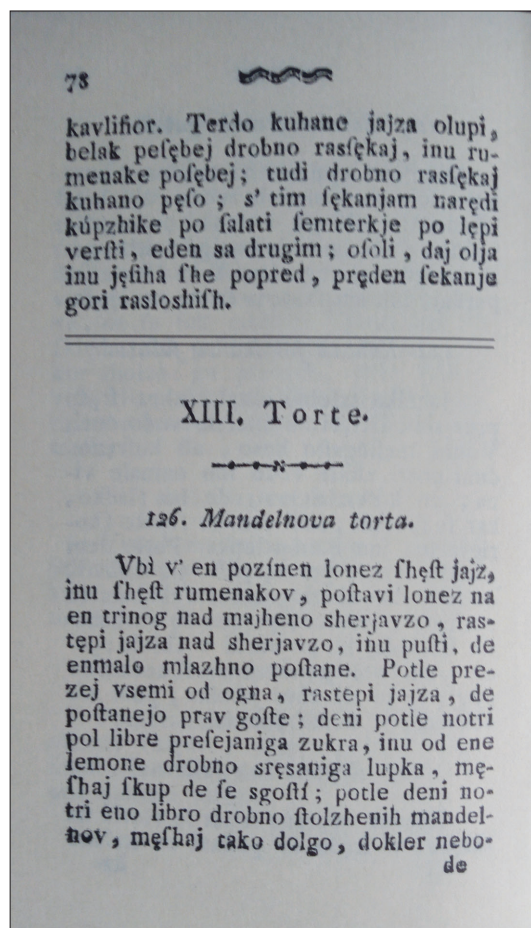
Žar božičnih praznikov O Vodniku, kuharicah in mandelnovi torti

Izteka se leto, ki so ga po razsvetljencu Valentinu Vodniku poimenovali Vodnikovo (ob dvestoletnici njegove in Zoisove smrti leta 1819). Njegovo delovanje v času slovenskega narodnega preroda je zajemalo širok spekter področij od didaktično prosvetilskega do časnikarskega in jezikoslovno literarnega. Leposlovna dejavnost je bila tedaj še v povojih, zato je izid Vodnikove zbirke *Pesme za pokušino* (1806) predstavljal nekakšno odskočno desko za razvoj slovenskega posvetnega pesništva.

V času dolgoletnega poučevanja na višji šoli sem pri pouku poglobljala različne vidike Vodnikovega dela. Tako sem se vživela v pedagoško vlogo, da sem z dobršno mero optimizma, ki so ga (bili) mladostniki in mladostnice bodisi zaradi osebnih iskanj kot tudi zaradi ožjega in širšega družbenega konteksta potrebni, poudarjala pomen budnic *Dramilo*, *Vršac*, *Zadovoljni Kranjec* in drugih. Z memoriranjem mladi niso imeli težav. Po poglobljeni analizi motivov, pomena in sporočilnosti pe-

sniškega besedila (kasneje tudi Prešernovih *Gazel*, Jenkovih *Obrazov* in latinskih pesnikov) so bili pripravljeni na vaje iz pomnjenja verzov, ki so si jih izbrali sami. Ko sem jih veliko let kasneje srečevala, se je tako zgodilo, da mi je kdo na cesti ponosno kar stresel iz rokava začetne verzve Vergilijeve prve *Ekloge*. Ob tem je ugotavljal, kako koristno in prijetno (*utile et dulce*) je osvežiti lepe verzve in spomine na višješolska leta. Mnogokrat je med klopni razvnel ritem alpske poskočnice z deklamiranjem Dramila. Živ (ahn) ost pouka se je v naslednjih urah stopnjevala ob obravnavi Vodnikovih didaktično poučnih priročnikov in slovnice. Ob knjigah *Babištvo* (1818) in *Kuharske bukve* (1799) je bilo lažje spregovoriti o zvrstnosti slovenskega jezika, pomenu knjižne slovenščine in znanstvenem, poljudnem, časnikarskem, praktično spoznavnem jeziku. Sledila je domača naloga: *Prinesite kako slovensko kuharsko knjigo in izpišite recept priljubljene slačice*.

Kaj vse so dijakinje in dijaki prinesli v šolo! Marsikdo se

je moral pošteno potruditi, da je v narodnostno mešani družini, kjer se je govorilo pretežno italijansko, izbrskal slovensko kuharico. Drugi so v kuharski knjigi našli izvirne ročno zapisane recepte, denimo tort, potic in krofov (šolska obravnava je marsikdaj sovpadala s pustnim časom). Še najbolj sem se razveselila

ene prvih izdaj legendarne *Slovenske kuharice Felicite Kalinšek*, ki jo je doma izbrskal dijak in zaradi odkritja pravega knjižnega bisera doživel pohvalo. Iz *Kuharskih bukev* (faksimilirane izdaje Mladinske knjige 1999) sem fotokopirala nekaj strani: iz predgovora odstavke o rabi slovenskih kuharskih izrazov in o zdravi kuhinji (sledil je pogovor na to temo), pa še recept

mandelnove torte. Kot dodatna popestritev je zvenelo vabilo, naj dijaki doma poskusijo pripraviti torto, in če jim uspe, naj jo prinesejo poskusit v šolo. Tudi sama sem doma večkrat spekla posodobljeno varianto, ki se navdihuje pri pripravi receptu iz *Kuharskih bukev*, le da sem jo pripravila

s pomočjo električnega stepalnika in ščepcem pecilnega praška. Njena posebnost je, da med sestavinami ni moke, zato je primerna tudi za alergike na gluten.

Mandelnova torta

Sestavine: 40 dag zmletih mandelnov, 20 dag sladkorja, 5 jajc, nastrgana lupinica neškropljene limone, žlička pecilnega praška.

Stepemo pet beljakov s petimi žlicami vode, počasi dodajamo rumenjake, nazadnje pa zelo rahlo mešanico zmletih mandelnov in sladkorja s ščepcem praška ter limonino lupinico. Zmes stresemo v z maslom namazan in moko potresen pekač (26 cm premera) in pečemo pri 180 °C od 25 do 30 minut.

Če torto ponudite po prazničnem božičnem obedu namesto potice, jo lahko okrasite s sladko smetano. V originalnem receptu je več jajc, sestavine pa Vodnik navaja v librah (pol libre presejanega sladkorja, eno libro mandelnov itd.)

V različnih šolskih letih je sledilo kar nekaj uspešnih in kak neuspešen poskus peke. Spomnim se dveh dijakov, ki sta obljubila, da bosta doma spekla torto. Prvič se jima je podvig ponesrečil, drugič – bilo je za osmi marec – pa sta dekletom in profesorici pripravila sladko presenečenje. Kasneje sem sicer zvedela, da je torto pravzaprav spekla nana enega od njiju. Sta se pa

delala zelo važna! Odlično mandelnovo torto je pred kakimi desetimi leti spekla podjetna Mija, ki je nato med odmorom tortine rezine ponujala kolegicam in dijakom klasične vzporednice. Aktualiziran in s stvarnostjo povezan sladki pouk slovensščine! Najslajši pa je zame spomin na mandelnovo torto, s katero sem z zakusko ob upokojitvi sklenila svojo profesorsko pot.

Za literarne sladokusce

Pri Celjski Mohorjevi družbi so leta 2011 izšle *Kuharske bukve Valentina Vodnika*, ki vsebujejo faksimile s prevodom v sodobno slovenščino. Uvodno študijo je napisal Janez Bogataj, doktor etnoloških znanosti in profesor zgodovine umetnosti, ki se posveča raziskovanju slovenske kulturne dediščine. V barvni prilogi so fotografije Janeza Pukšiča nekaterih jedi, ki jih je po receptih iz Vodnikovih *Kuharskih bukev* pripravil kuharski mojster Slavko Adamlje, tako da jih je prilagodil današnji kuhinji. Letos je ista založba izdala knjigo etnologa Janeza Bogataja *Leto okusov z V. V.*, v kateri dvanajst kuharskih mojstrov in mojstrov predstavljajo sodobno interpretacijo 48 jedi iz Vodnikovih *Kuharskih bukev*.

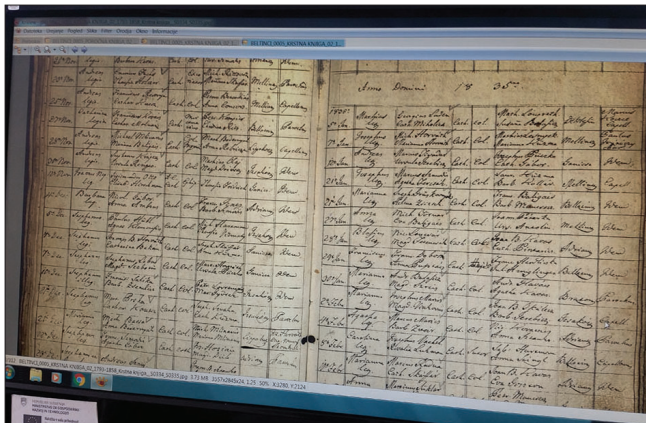
Vsem želim mirne in sladke božične praznike ter srečno in zdravo novo leto 2020!

Majda Artač Sturman

Nadškofija Maribor / Dobrodošla novost Mariborski škofijski arhiv na spletu

Mariborski nadškofijski arhiv bo, po zgledu mnogih zahodnih škofij, kmalu ogromno gradiva predal svetovnemu spletu. Slovenski škofje so določili, naj se digitalizirane matične knjige mariborske nadškofije vrnejo na internet. Na spletni strani škofovske konference piše: "Škofje so sklenili, da bo Nadškofija Maribor na spletu objavila matične knjige, ki vsebujejo podatke, starejše od sto let". S tem bodo sledili avstrijskemu zgledu, kjer so škofije matične knjige digitalizirale in postavile na internet.

Mariborska nadškofija je namreč skupaj z graško škofijo med leti 2010 in 2013 digitalizirala obsežno gradivo, da bi se tako ohranilo pred poškodbami in zobom časa. Graška škofija je nato vse digitalizirane matice dala na splet, mariborska pa je to storila le za nekaj tednov. Poslej pa so digitalizirane matice mariborske, celjske in murskosoboške škofije dosegljive samo na računalnikih v čitalnici Nadškofije Maribor. Po odločitvi škofov je vršilec dolžnosti ravnatelja arhiva Bernard Geršak na spletnih straneh Nadškofije Maribor pojasnil: "V Nadškofijskem arhivu Maribor smo z veseljem vzeli na znanje sporočilo plenarne seje Slovenske škofovske konference, da so škofje potrdili objavo starejših matičnih knjig mariborske škofije na spletu (matične knjige, ki vsebujejo podatke, starejše od sto let).

Takoj smo pristopili k izvrševanju tega sklepa, vendar pa bo za izpolnitev potrebno izvesti še nekaj prilagoditev. Predvsem moramo nadgraditi tehnično infrastrukturo in posodobiti podatkovno bazo zbirke digitaliziranih matičnih knjig. Prav tako še nimamo potrjenega dogovora z upravljavcem spletnega portala. Časovni načrt izvedbe tako trenutno še ni pripravljen, ker to ni odvisno samo od nas. Podrobnejše informacije v zvezi z objavo matičnih knjig

bomo objavljali na naši spletni strani". Neuradno smo izvedeli, da so težava vpisi v starih knjigah, ki so bili narejeni naknadno. Če se je, denimo, nekdo rodil leta 1885, mu je župnik ob poroki leta 1920 dopisal datum poroke. Knjiga je torej dostopna, podatek iz 1920 pa je v Sloveniji premlad za objavo. V Avstriji to ni problem, saj so taki vpisi dostopni na internetu. Dostopni so celo indeksi posameznih knjig, ki segajo v 21. stoletje. Na Zahodu to večinoma ni noben problem, saj zakonodaja za 100 let štiti samo podatke iz

rojstnih knjig, poročni vpisi pa so dostopni že po 50 letih, mrliški pa celo takoj. V Sloveniji je zakonodaja verjetno najbolj stroga na svetu, saj so celo mrliške knjige dostopne šele po 100 letih. Matične knjige, ki so na državnih upravnih enotah, pa sploh niso dostopne javnosti ali zgodovinarjem, razen, če ima kdo pravni interes.

Projekt za digitalizacijo štajerskih matičnih knjig je bil financiran večinoma z državnim in evropskim denarjem. Skupni proračun je znašal 780.000 evrov (Operativni program Slovenija – Avstrija 2007-2013). EU je dala 655, Dežela Štajerska 87, Republika Slovenija 26, Škofija Maribor pa 10 tisoč evrov. V opisu projekta ni pisalo, da bodo matice dostopne

na internetu, čeprav je to graška škofija storila takoj: "V okviru tega projekta se ne načrtuje možnost dostopa preko interneta, lahko pa se to omogoči kdaj v prihodnosti". Doslej slovenske matične knjige še niso bile dostopne

na internetu. Izjema so le civilne matične knjige za Prekmurje in nekaj matičnih knjig za Izolo in Piran, ki pa so objavljene na spletnih straneh Cerkve LDS, bolj znane pod imenom mormoni. Matične knjige za zamejstvo pa so že v celoti objavljene za avstrijske dele Koroške in Štajerske. To je dragoceno tudi s stališča obstoja in promocije slovenske manjšine, saj številni slovenski priimki v objavljenih matičnih knjigah dokazujejo zgodovinski obstoj slovenstva v krajih, kjer danes slovenske besede ni več slišati.

Tino Mamić

TKS / Razstava del Deziderija Švare: Marine Slike nagovarjajo gledalca z žarečimi barvami

V tem času je v Tržaškem knjižnem središču na ogled razstava Deziderija Švare z naslovom *Marine*. Slikarska dela v tehniki akrila na platnu in lesenitu, ki so posvečena motivu, ki ga ricmanjski likovnik že vrsto let razvija, nagovarjajo obiskovalce z žarečimi barvami. Gre za prikaz minimalističnih interpretacij slikarjevega doživljanja obzorja, ki prinaša v razstavni prostor veselje. Kot je na odprtju pojasnil Švara, ga je obzorje od nekaj pritegovalo. Prvi spomin na vodoravni stik le-sketajočega morja z nebom, ki ga je s svojega ricmanjskega doma videl v daljavi, sega pri njem v zgodnje otroštvo. To spominjanje predstavlja temelj, na katerem se njegova ustvarjalnost razvija.

O avtorju in razstavljenih slikah je na odprtju izčrpno spregovorila likovna kritičarka Jasna Merku'. Dela, ki jih umetnik prvič predstavlja, so manjšega formata in pestrih barv. "Pasovi različnih višin si sledijo na obzorju in zaradi simultanih barvnih kontrastov zavirajo, kot bi zapele večglasno". Pogled na slikarska dela prinaša vrednino in omogoča, "da občutimo, da lahko najsvobodneje zaživimo v prostoru, ko dobimo pravi zalet,

izhajajoč iz globin nas samih". Na odprtju se je Merkujeva zauzela tudi pri metafizični razsežnosti obzorja ("Antonie de Saint-Exupery je videl v horizontu skrivnost, razprostran prostor, ki ga Bog ponuja naši želji po rešnici") in poudarila pozitivno naravnost Švarovih del. Obzorja so po njenem mnenju tesno povezana tudi s sanjskim svetom.

Foto damj@n

Slikar z barvno izbiro izpoveduje gledalcem svoje sanje in obenem prodira v bistvo. V pogovoru, ki se je razvil ob koncu odprtja, je Švara dejal, da ga je kot otroka k likovnemu ustvarjanju spodbudil pogled na veliko in lepo fresko, ki v ricmanjski cerkvi ponazarja t. i. dobro smrt. Sam pri sebi je takrat odločil, da bo risal. Ker je izhajal iz preproste družine, je bil edino izrazno sredstvo pri hiši košček oglja iz domačega

"špargerta". Z njim je popical steno sobe, zaradi česar je bil kaznovan.

Ker ga je v odraslih letih vseskozi spremljalo zanimanje za umetnost, je dokončal študij likovne umetnosti v Benetkah in Bologni. Ima se za srečno osebo, ker je z vztrajnostjo in prepričanostjo marsikaj dosegel. "Moja največja darova sta dober spomin in rado-

vednost. Ta me opogumlja in mi daje energijo", je ugotavljal. Barve, s katerimi je ustvaril v Trstu prikazane slike, je izbral na osnovi razpoloženja. Sicer pa prav zdaj svoja dela razstavlja tudi na gradu Rajhenburg v občini Krško. Z likovnim ustvarjanjem Švara išče osebno zadoščenje in hkrati komunicira s sočlovekom. Razstava bo v Tržaškem knjižnem središču odprta do 31. decembra.

Mch

SNG Nova Gorica / Premiera: Božična pesem Čarobna pravljica, ki ogreje še tako zakrknjeno srce

Današnja potrošniška družba, ki ji ni mar za tiste, ki živijo v pomanjkanju, prisega le na denar in nas tudi v tem adventnem času pričakovanja božičnih praznikov sili le k nakupovanju, tudi nepotrebnega, v siju omamno bleščečih prazničnih luči in drugih okrasov, ki se v mestih pojavljajo zmeraj bolj pomaknjeni v žalostne novembrske dni. Ob tem pa nam misel beži daleč od tistih, ki bi morda od nas poleg materialnih dobrin želeli toplo bližino, stisk prijateljske roke, pristrčen objem...

Prav v brezbrizno družbo, ki ne loči dobrega od zla, naperi kritično ost in na strune srčne dobrote, ki premaga in prežene lakomnost, skopuštvu, zavrtost, pohlepnost, neusmiljenost, zai-gra *Božična pesem* (A Christmas Carol), ki jo je znani angleški pisatelj Charles Dickens (1812-1870), literarna zvezda viktorijske dobe, napisal le v nekaj dneh in je takoj po izdaji v decembru l. 1843 posla že na božični večer. Baje je z njo Dickens spodbudil spet tistega božičnega duha, ki je bil z leti pozabljen: da je sveti božični čas, čas, ko se družine zbližajo, ko človek odpre svoje srce bližnjemu, ki morda ni tako srečen kot on, in čas, ko naj bi tudi družba

postala bolj človeška, pravičnejša, ne pa usmerjena le v dobičcarsko donosnost. Dickensova *Božična pesem* je bila od svojega nastanka prevedena v mnogo jezikov in povsod je požela veliko uspeha. Zgodbo so prelili v odrsko in filmsko delo, risanke... Večkrat jo spletajo celo v balet *Hrestač* (tudi v prikazu SNG Opera in balet Ljubljana; vsakič, ko ga uprizarjajo, beleži vse razprodane vstopnice!). Izredno čarobna gledališka priredba *Božične pesmi*, v kateri so res mojstrsko prepletene različne gledališke zvrsti in prepoznavni razni žanri, se je zarisala na odru Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica in doživela sijajen premierni sprejem v četrtek, 28. novembra 2019, v privlačni sočnosti slovenskega prevoda Ane Duše. Praizvedba muzikala *Božična pesem*, prave vezene, nadrobno stkane iz glasbenih, likovnih, scenografskih in svetlobnih draguljev, je bila prav v predbožičnem času, ko si še sami želimo zasukati svoje življenje v drugačno smer, se pogledati vase in se odpri sočloveku, postati bolj človeški, manj zagledani in zazrti vase, bolj velikodušni. Prav to je v očarljivi odrski postavitvi, za čarobno skrivnostnost katere so prišli v poštev raznovrstni možni

odrski triki in tehnični pripomočki, s katerimi je dobro opremljen oder SNG Nova Gorica, iz

teksta izvabila in jasno poudarila režiserka Ivana Djilas, že nekajkrat gostja v SNG Nova Gorica. Naj spomnimo le na njeno briljantno režijo bizarne operete *Peter Kušter*, ki je doživela izjemen uspeh in laskave nagrade. Tokrat je ob sebi kot asistenta imela Marka Bratuša, umetniškega vodjo novogoriškega gledališča. V tej čarobni pravljici je protagonist nergaški skopuh, pohlepnež, grabežljivec, ljudomrznik, zavrt bogatin Ebenezer Scrooge, ki ne mara Božiča in ga ne praznuje nikdar. Svoje uslužbenca še na samo božično vigilijo priganja k delu in jim grozi z odpoved-

jo. Gre mu le za denar, ki ga z zadovoljstvom prestavlja iz roke v roko, da lahko posluša njegov vabeči žvenket. S trdo besedo odklanja tudi vsakoletno prijazno nečakovo povabilo na skupno božično večerjo. Raje ždi sam na svojem kavču in se odeva s priljubljen odevico. A na tokratni božični večer se mu dogodijo neverjetne stvari. Z onstranstva se mu ob skrivnostnem migotanju medle sobne luči prikaže pokojni sodelavec-solastnik

Patrizia Jurinčič Finžgar, Ana Facchini, Urška Taufer, Peter Harl, Radoš Bolčina; (foto SNG Nova Gorica/Peter Uhan)

njegovega podjetja Jacob Marley. Noge mu oklepajo težke verige, ki jih za kazen mora z veliko muho vleči prav zaradi tega, ker se je celo življenje pehal le za službo in bil velik stiskač. Marley mu napove, da ga bodo obiskali trije duhovi, preteklosti, sedanjosti in prihodnosti, ki mu bodo prikazali njegovo preteklo, sedanje in prihodnje ravnanje ob božičnem času. Prijateljeva pri-

kazen ga opozarja, naj se ne obotavlja storiti vse, kar mu bodo duhovi naročili, ker drugače ga v onstranstvu čaka prav takšna kazn kot njega. Scrooge ves drgeta ob tej misli in v smrtnem strahu opazuje, kaj mu kažejo duhovi. Ob zori se ves presrečen, da je še živ, otrese dotedanje mržnje do vseh in se spremeni v popolnoma drugačnega človeka, postane dober, spravljiv, darežljiv dobrotnik svojih uslužbencev, pa še k nečaku se veselo napoti na božično večerjo. V strah vzbujajoči nočni izkušnji se spoznal, da človeka lahko osrečita le človečnost in velikodušnost.

Zahteven opis spreobrnjenja z vrtega nergača in skopuha je res do potankosti enkratno izrisal Radoš Bolčina. Ne da bi nikdar zabredel v patetične vode, je ustvaril več ganljivih trenutkov, ki sežejo do srca. Imeniten je bil v podobi neizprosne godrnjave bogatina kot tudi človeka, ki se ob prikazni iz onstranstva zaveda svojih zablod in jih skuša takoj popraviti, preden se izteče njegov zemeljski čas. Značajske poteze lika in njegovo duševno stanje je Bolčina zelo učinkovito dograjeval s povednimi gibi in gestikulacijo. Vsi preostali igralci novogoriškega ansambla, Ana Facchini, Peter Harl, Patrizia Jurinčič Finžgar (še posebno čarobna kot Duh preteklosti v mojstrsko izdelanem belem kostumu in vsej dodani odrski "mašineriji"), Jure Kopušar, Matija Rupel, Marjuta Slamič, Urška Taufer, Andrej Zalesjak (vsem je dala izrazite poteze izpovedno

močna maska Tine Prpar), so poglobljeno in izredno učinkovito izoblikovali več različnih likov in se spet izjemno izkazali v homogeni skupinski igri, ne da bi kakorkoli stremeli po izstopajočem solističnem nastopu. Res so čudoviti! Vseskozi krasni in doživeti so tudi njihovo petje (oglašajo se znane slovenske in angleške božične pesmi) in izvedba domiselnih, a zelo zahtevnih koreografskih figur, avtorica katerih je koreografinja Maša Kagao Knez. V kostume iz časa nastanka te magične pravljice je igralce oblekla kostumografinja Jelena Proković. Tudi animacija ogromne lutke igralcem ni delala nikakršnih težav, saj jih je v to umetnost zanesljivo uvedla Barbara Bulatović. Skladatelj Boštjan Gombač je avtor glasbe z mestoma prav skrivnostnim nadihom, ki popolnoma usklajeno diha s predstavo in jo odeva v mehko ali bolj poudarjeno zvočnost, ki sta jo v živo poustvarjala glasbenika Blaž Celarec in Joži Salej. K pravilničnemu vzdusju je prispevala tudi osvetlitev odra oblikovalca Jake Varmuža.

Dickensova *Božična pesem* v različici SNG Nova Gorica je izredno očarljiva predstava, prepojena s premišljeno izbrano glasbo in napetostjo, ki ne popusti do konca, in se s svojo poudarjeno vsebinsko sporočilnostjo neposredno močno dotakne človekove zavesti in duše. Od nje gledalec odhaja obogaten in s trdnim sklepom, da se bo še sam potrudil postati boljši, kajti nihče ne ve, kaj nas čaka na onem svetu...

Iva Koršič

75^{let} zgodb o miru in sožitju

V letu 2020 praznuje Primorski dnevnik 75. obletnico obstoja, dolga zgodba o vsem tem, kar smo bili, kar smo in kar bomo Slovenci v zamejstvu. Naša zgodba je zato predvsem vaša.

Potrdite tudi letos naročnino na Primorski dnevnik in izkoristite vse njene prednosti:

dostavo časopisa na dom že v zgodnjem jutru, brezplačen dostop do digitalne izdaje in do člankov na spletni strani v celoti, brezplačno objavo neokvirjenih malih oglasov in čestitk.

Za podrobnejše informacije pokličite nas ali obiščite našo spletno stran.
Vabimo vas, da pohitite!

 Primorski
dnevnik

Primorski dnevnik

za informacije:

Trst: 040 7786300 Gorica: 0481 356320
www.primorski.eu

POGOVOR Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec

“Moja drža v tej zakonodajni dobi je dokaj atipična”

Najprej nekaj besed o deželnem finančnem zakonu. Lani ste razpravljali komaj po šestih mesecih nove uprave, letos pa je minilo celo leto, kakšna je situacija?

Deželni finančni zakon, ki ponazarja letni deželni proračun, je vreden skoraj štiri milijarde in pol evrov, od katerih gre dobra polovica zdravstvu in socialno-skrbstvenim politikam. V tem se situacija ni bistveno spremenila v razmerju s prejšnjimi zakonodajnimi dobami. Poleg zdravstva, ki je kljub raznim reformam iz leta v leto dejansko dražje in bolj zapleteno, ostaja cela vrsta stalnih postavk, na katere zakonodajalec ne more bistveno vplivati. Mislim na vse redne stroške za vzdrževanje javne uprave in osnovnih storitev, ki jih je ta dolžna zagotavljati. Občutek imam, da nova deželna vlada ni bila voljna ali zmožna posebej pogumnih odločitev. Bodejo v oči sorazmerno visoke postavke za varnost, recimo za nastavitve video nadzornih aparatov, in načelni ukrepi, ki jih vladna večina razlaga kot podporo družinam. Res gre v finančnem zakonu zabeležiti več kot štiridesetmilijonsko postavko, ki sestavlja t. i. družinski paket. Gre za prispevke za organizacijo poletnih središč, za nakup letnih avtobusnih vozovnic, za obiskovanje otroških jasi in za enoletno podaljšanje prispevka za novorojenčke. Vprašanje pa je, ali tovrstni ukrepi zadostujejo oz. ali sploh odgovarjajo na osnovne probleme zlasti mladih družin. Preveč je poudarka na podpihovanju namišljenih groženj, ki naj bi izhajale iz povečanja kriminala in številu pribežnikov. Sam sem mnenja, da sodobno družbo bolj za skrbljajo gospodarska nestabilnost, negotovost delovnih mest, skromne razvojne perspektive, ki tudi naše mlade silijo v tujino. Splošen občutek negotovosti pogotuje tudi odločitev za sklepanje novih zakonskih zvez in spočetje otrok. Oboje namreč predstavlja dolgoročen načrt, ki pa gre v navzkriž z ritmi sedanje 'instant' družbe.

Če osredotočimo pozornost na vprašanja slovenske narodne skupnosti, pa nimam večjih ugovorov. Tudi nova deželna vlada spoštuje in podpira suverenost manjšine, da oblikuje svoje predloge in izraža prioritete. Finančna dotacija iz državnega zaščitnega zakona je potrjena na nivoju približno desetih milijonov evrov, kar je, bomo si iskreni, čedna vsota. Primarnim organizacijam bo namenjena enaka vsota kot lani. Izrednega finančnega prispevka bodo tudi letos deležni Kmečka zveza, Slovensko deželno gospodarsko združenje in Sklad Mitja Čuk in nekatere druge stvarnosti, katerim se, med drugim, letos prvič iz izrednim prispevkom v višini petindvajset tisoč evro pridružuje tudi Mladinski dom v Gorici. Deset odstotkov manjšinskega proračuna pa gre v rezervni sklad, s katerim bomo razpolagali med letom in bo, tako si nadajam, odgovarjal na nove potrebe, na načrtovanje novih pobud in, če bo le mogoče, tudi novih pristopov. Pri vsem tem ima odločilno vlogo in besedo deželna posvetovalna komisija, v kateri izstopa seveda usmeritev, ki jo skupaj določata obe krovni organizaciji SSO in SKGZ kot izraz slovenske civilne družbe.

Finančnemu zakonu, ki ga deželni svet izglasuje decembra, med letom sledi več rebalansov. Glavnega sprejememo sredi poletja, navadno julija. So pa tudi vmesne korekture, ki jih narekujejo spremembe ali tudi samo dokončne potrditve državnih dotacij. Gre za priložnosti, ko lahko kot deželni svetniki in tudi kot skupnost izrazimo nova pričakovanja in zahte-

neke stabilne in jasno določene volilne baze. Večkrat ni niti strank in tiste, ki še obstajajo, so daleč od vloge kovačnice političnega razreda in državljanske soudeležbe, ki ga je strankam pripisovala ustava. Tudi deželni svet vse bolj spominja na združbo kimavcev. Svetniki večine podpirajo sklepe vlade, ne da bi z argumenti podkrepili in utemeljevali svoje zadržanje. Opo-

ve. Deželni svet je že v minulih dneh na mojo pobudo sprejel vrsto formalnih obvez: med temi to, da deželna vlada podpre z novimi ukrepi naložbe v kmetijsko gospodarstvo in pospešitev omizja za razvoj Krasa, da podpre delovanje Koordinacijskega odbora skupne lastnine (ki povezuje juse in srenje) in da okrepi deželni sklad za Slovence, tudi za načrt prevajanja v slovenščino digitalnih šolskih redovalnic.

Ta je tvoj tretji mandat, kaj se je spremenilo na deželi v teh letih?

Res, ta je zame tretja in po vsej verjetnosti tudi zadnja zakonodajna doba. Svet se je v tem času zelo spremenil, tudi na deželni ravni in tudi v deželnem svetu. Doživel sem svoj prvi mandat v klopih opozicije v času Tondove uprave, nato petletje v večini predsednice Debore Serracchiani in danes ponovno v opozicijskih klopih z vladočo premočjo Salvinijeve Lige in predsednika Massimiliana Fedrige. Naj mi nobeden od kolegov ne zameri, vendar ne morem ne ugotavljati, da se je nivo političnega razreda stalno nižal. Toliko, da smo v tej zakonodajni dobi res dosegli neko povprečje, ki je daleč prenizko. Isto verjetno velja tudi za vsedrjavni parlament. Včasih je bilo tako, da so bili za zakonodajalce izvoljeni taki, ki so v desetletjih postopno politično in upravno zrasli v vseh vmesnih nivojih, od rajonskih (mestnih) svetov, preko občinskih svetov in uprav, pokrajin. Ritem, slog in logika sodobne politike nagrajujejo prej kričastvo kot pa zavzetost, umirjeno in strokovno poglobljanje odprtih vprašanj. Posledično so izvoljeni taki, ki so se znašli na pravi listi, v pravem kraju, v pravem času, s pravim prijetelstvom. Z njimi navadno ni neke političnopravne izkušnje, ni

zicija navadno vrešči, da je vsak vladni sklep apriorno zgrešen. Rezultat vsega je, da v deželni skupščini le izjemoma nastane tiesto soočenje različnih mnenj, pogledov, argumentov, ki v sintezi lahko privedejo do široke podpore ali celo soglasja.

Spričo povedanega je moja drža v tej zakonodajni dobi dokaj atipična. Na osnovi volilno-političnega sporazuma formalno spadam v svetniško skupino Demokratske stranke, kjer mi je prav tako formalno priznana vsa avtonomija odločanja, nastopanja in glasanja. To nemalokrat ustvarja nejevoljo in slabo kri v odnosu do kolegov v isti skupini, ki so z razliko od mene vezani na stranki-no disciplino in tudi širšo, vsedrjavno usmeritev. Fizično sedim zraven dveh kolegov svetniške skupine furlanskih avtonomistov Pakta za Avtonomijo, s katerima delim pogled na vlogo manjšinskih jezikov in skupnosti v FJK, marsikatero politično pobudo in tudi zadržanje v samem deželnem svetu. Kot tretje pa gojim, kako bi definiral, zelo pragmatični in vsekakor neideološki odnos do deželne vlade in njene večine. Zlasti z odbornikoma Zanierjem (kmetijstvo) in Robertijem (manjšina in javne uprave) sem v kar se da rednem stiku. Pa tudi s predsednikom Fedrigo nimam nobenih težav, pa čeprav sem politično in idejno zelo daleč od njihove stranke. Moje prizadevanje je vedno in vsekakor usmerjeno v reševanje konkretnih vprašanj, v iskanje sintez, v ponujanje stikov in povezav, naj bodo med našimi ljudmi in deželno upravo ali tudi čezmejnega značaja. Moj pristop je torej v tej zakonodajni dobi še posebej institucionalen in kot tak verjetno res bela muha na političnem prizorišču.

Kaj čaka stranko Slovenska skupnost v letu 2020?

Prva strankina pobuda v letu 2020 bo že tradicionalni novoletni sprejem, ki bo tokrat v samem tržaškem mestnem središču v petek, 24. januarja zvečer, v hotelu Savoia Excelsior. Gre za pričakovano in zato tudi politično pomembno priložnost, ko po praznikih in vstopu v novo leto kot slovenska zbirna stranka potegnemo črto pod opravljenim delom, ocenimo trenutno politično stanje in še zlasti usmerimo pogled v naslednje obdobje. Sprejema se vsako leto udeležujejo številni strankini člani in somišljeniki, pa tudi ugledni politično-institucionalni predstavniki iz Italije in Slovenije.

Takoj zatem stopimo v živo s pripravi na strankin redni kongres, ki bo volilnega značaja in bo torej tudi dragocena priložnost, da svoja stališča, programe, načrte, vizije in, ne nazadnje, vodstvene organe čim bolj osvežimo. Nam si nadajam, da se na kongres pripravimo z vrsto tematskih soočenj, na katerih razvijemo svoj pogled še najprej na vrednote, ki naj nas združijo in opredelijo. V sodobni politiki so namreč prav vrednote potegnile krajši konec, kar ljudje še kako občutijo in verjetno kaznujejo tudi z vse bolj mlačnim odzivom. Začnimo torej pri temeljih, torej pri vrednotah, ki so za najstarejšo preživelo stranko v tej deželi bistvenega pomena. Strategije in volilne povezave pridejo kasneje, saj teh ne more biti, kot tudi konsenza ne, če si prej nismo razjasnili odgovorov na ključna vprašanja. Naj jih naštejemo: kdo smo, kam gremo, s katerimi cilji, v čigavi družbi. Jeseni bo na vrsti 3. deželna konferenca o slovenski manjšini, za katero sem od predsedstva deželnega sveta prejel pooblastilo, da koordiniram njeno organizacijo. O tem podrobneje naslednjič. Leto 2020 bo torej kar se da pestro leto. Upajmo vsaj, da ne bo predčasnih volitev ...

MČ

Varni v objemu svetega Roka

In zdej n's varje svj'ti Rok je naslov koledarja za leto 2020, ki so ga v sredo, 11. decembra, predstavili v prostorih SKD Igo Gruden v Nabrežini. Pri njegovi sestavi so sodelovale vaške organizacije (SKD Igo Gruden, AŠD Sokol, Jus Nabresina Gemeinde, Župnija sv. Roka, Godbeno društvo Nabrežina in Združenje staršev OŠ Virgila Ščeka), ki so minulo poletje z raznimi dobro obiskanimi prireditvami počastile farnega zavetnika.

Naslov domačijsko zasnovanega koledarja je vzet iz nabrežinske himne. V njem objavljene fotografije prikazujejo prizore s praznovanja sv. Roka, naravno lepoto vaške okolice, kraško arhitekturo, obalo in vinograd. Posnetki so bili ob tej priložnosti narejeni tudi z zvonika sv. Roka, saj "se pod njim počutimo vsi doma, varni v njegovem zavetju, vsi praznično in prijateljsko razpoloženi", je na predstavitvi dejala Vera Tuta Ban. Meddruštveno povezovanje omogoča uresničevanje boljših zamisli in doseganje večjih rezultatov, je ugotavljala kulturna delavka.

Vsakemu mesecu so uredniki v koledarju dodali tudi ustrezno misel ali verz iz slovenske literarne zakladnice. V koledarju objavljene fotografije so prispevali Damjan Balbi, Damjan Gerl, Lucia Lalovich, Zulejka Paskulin in Igor Zadnik. Koledar je na razpolago v omenjenih društvih in ustanovah. / Mch

Nedopustno dejanje!

V soboto, 14. decembra, so se na Opčinah pojavili žaljivi plakati skrajnodesničarskega gibanja Casa Pound, ki so nesramno prikazali borbe za osvoboditev in ustreljene na openskem strelišču za teroriste. Naslednji dan se je na openskem strelišču zbrala velika množica, ki je bodoči park miru ob spominjanju na 78-letnico usmrtitve žrtve fašizma zapolnila do zadnjega kotička. Na proslavi v spomin na žrtve je bil prisoten tudi tržaški župan Roberto Dipiazza, ki je prav tako obsodil dejanja skrajnodesničarskega gibanja.

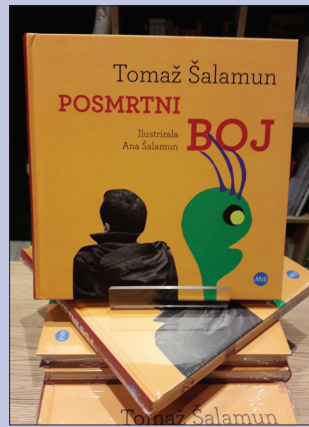
Stališče deželnega svetnika in tajnika SSK Igorja Gabrovca
"Stranka Slovenska skupnost pričakuje, da bodo pristojne oblasti brez oklevanja kaznovale neofašistično gibanje Casa Pound, ki brez vsakega sramu podpisuje letak, ki žali spomin na zgodovinsko priznane antifašistične borbe in obsojenje na drugem tržaškem procesu. Mimo vsebine je kaznovanje vredno tudi dejstvo, da so domači obritoglavci svoje blodnje polepili na nedovoljenih prostorih, kar se enači kot čisto mazaško akcijo z agresivno politično vsebino. Novodobni nestrpnosti označujejo naše junake in odporne za teroriste, tako kot jih je leta 1941 obsodilo posebno fašistično sodišče. Se pravi sodišče, ki ga je neposredno usmerjal sam rimski duce in sta mu bili pravičnost in zakonitost kar se da tuja pojma. Na provokacijo, ki gibanje Casa Pound postavlja na isto raven fašističnih krvnikov izpred osem desetletij, odgovorimo z množično udeležbo na letošnji proslavi na openskem strelišču".

Tržaška predstavitev Šalamunove pesniške zbirke

"Premalo se zavedamo tega, da je Tomaž Šalamun tudi tržaški pesnik", je na predstavitvi njegove posmrtno izdane pesniške zbirke z naslovom Posmrtni boj, ki je v četrtek, 12. decembra, zvečer potekala v Tržaškem knjižnem središču, dejal njegov kolega in dolgoletni prijatelj Miroslav Košuta. Prisočno srečanje, ki ga je ob peti obletnici Šalamunove smrti priredil Slovenski klub, je bilo spominskega značaja. Udeležila se ga je tudi pesnikova hčerka Ana Šalamun.

Večer, ki ga je povezoval novinar Sandor Tence, je osvetlil, v kolikšni meri je bil pokojnik povezan s Trstom. Šalamunova mama Dagmar Gulič se je rodila pri Sv. Ivanu. Družina je iz bližnjega Kopra, kjer se je po večkratni selitvi zasedrila, po vojni pogosto obiskovala Trst. Šalamun v mnogih pesmih govori o Trstu. Kot študent je v Ljubljani redno obiskoval prireditve v Klubu zamejskih študentov. In ne nazadnje je njegova prva mladostna ljubezen bila iz Barkovej.

Košuta je v študentskih letih in pozneje s Šalamunom prijateljeval v Ljubljani. Z njim je tudi po vrnitvi v Trst ohranil prijateljske stike. Iz pisma, ki sta si jih dopisovala, je razvidna Šalamunova navezanost na naše mesto. V enem izmed teh pravi, da bi rad s Košuto delil Mihka in Jakca. Omeniti velja tudi pesem z naslovom Acquedotto, v kateri se avtor spominja trinadstropne hiše na današnjem Drevoredu 20. septembra, v kateri so živeli njegovi predniki.

V Ljubljani so primorski študentje in avtorji tesno sodelovali. "Med sabo smo se podpirali. Takrat nismo pričakovali, da nam bo ta lepi fant, Tomaž, nekega dne zrastle čez glavo", je dejal tržaški pesnik in dodal, da je bilo sicer kmalu jasno, da je v Šalamunu "nekaj posebnega".

Košuta se je zaustavil tudi pri njegovem zelo inovativnem pisanju in umetniški skupini OHO, ki je delovala v drugi polovici 60. let prejšnjega stoletja. Njeno prenovitveno delo ni bilo nujno protirežimsko usmerjeno, je bilo pa provokativno in novo, je ugotavljal tržaški pesnik. Na srečanju, ki ga je obogatilo pričevanje sorodnice Majde Samsa, je tekla beseda tudi o pesnikovi družini. Tudi nanjo so bili mladi Primorci navezani. Na očeta Branka, ki je bil po poklicu pediater in je zaslužen za obnovo primorskega zdravstva, so se mladi obračali za zdravstvene storitve in nasvete. Oče je redno obiskoval predstave SSG-ja in razprave na Dragi. Mama je bila knjižničarka v Kopru in tudi drugače zelo angažirana ženska. Košuta je s Šalamunom in Kovičem leta 2003 predstavljal slovensko pesništvo na mednarodnem srečanju v Bologni.

Ilustratorica Ana Šalamun je v svojem pričevanju izpostavila, da je bila likovna oprema zadnje očetove zbirke, ki je izšla pri založbi Miš, "zelo težko delo". Šalamun je bil takrat že neozdravljivo bolan in je hčerki, ki ga je vsakodnevno obiskovala, narekoval verze, da jih je lahko zapisovala. / Mch

Kratke

Večjezična pravljica Timava in njeni zakladi

Pravljice niso namenjene le otrokom, ampak tudi odraslim. Da je tako, so spoznali udeleženci predstavitve večjezične pravljice Timava in njeni zakladi, ki je v sredo, 11. decembra, potekala v prostorih SKD Igo Gruden v Nabrežini. Srečanje, ki spada v sklop pobud Citta' che legge, je potekalo v sodelovanju z devinsko-nabrežinsko občino.

Lično oblikovana in opremljena knjižica, za katero je izvirno besedilo napisal tržaški avtor Fedele Boffoli in je ilustracije prispevala Jasna Merku', se navdihuje pri legendarnem mitu o Argonavtih. Izročilo pravi, da so se ti v davni napotili po reki Timavi navzgor.

Pravljica pripoveduje o življenju, točneje o rojstvu, rasti, minevanju in prerojenju. Voda ponazarja vitalno silo. Obravnava reka povezuje tri države: Reka izvira na hrvaški strani gore Snežnik, teče po slovenskem ozemlju do Škocjana, kjer ponikne, daleč stran pa spet pride na površje pri Štivanu, kjer izvira kot Timava.

Umetniško-literarno delo, ki je nastalo v italijanščini, je prevedeno v tri jezike: slovenski prevod je prispeval Marko Kravos, hrvaškega Sanja Širec, angleškega pa Adriana Ostuni. Grafično je knjigo opremil Jakob Jugovic.

V pravljici nastopajo Jazon, Medea in drugi junaki. Svečenica nagovorja božanstva reke Timave in prerokuje o univerzalnih in alkimističnih etapah človeške biti: "Eno brez Drugega ne obstaja, ni Sonca brez Meseca, vzpetina se pojavi ob globini, osrčje je možno pod površjem..." Z univerzalnim sporočilom vodi pravljica k premagovanju ovir, ki se pojavljajo v življenju. Modro nagovarja bralca, da "obstoje vsake stvari dobi potrditev v lastnem dvojniku: življenje ob smrti, svetloba ob temini. Dvojno je v resnici Eno".

Ob tej priložnosti sta bili v Nabrežini na ogled tudi razstava ilustracij Jasne Merku' (Timava in njeni zakladi) in fotografski prikaz (Presenza). V tem je Boffoli predstavil lepoto, ki jo je med svojim dolgoletnim obiskovanjem območja izvira Timave lovil v svoj objektiv. / Mch

Koncertna mreža Nativitas bogati predpraznični čas

Tretji adventni konec tedna je prinesel v zborovske kroge USCI dvojno zadoščenje: koncertna mreža Nativitas je obogatila predpraznični čas s skoraj štiridesetimi glasbenimi dogodki. Na sporedu so bile zborovske revije, obujanje starih tradicij, simfonično-zborovski koncerti, glasbeno-gledališki projekti, pevska srečanja za solidarnost in integracijo, tudi dogodki na prostem za praznično vzdušje na trgih.

Tržaška je bila tokrat najbolj pojoča pokrajina. Dogodki so se seveda prepletali tudi v organizaciji slovenskih društev. V petek, 13. decembra, je bila cerkev v Barkovljah prizorišče vsakoletne zborovske revije Bila je luč, bila je pesem. Z domačo žensko vokalno skupino in z mladinsko skupino Glasbene kambrce, ki ju vodi Aleksandra Pertot, je tokrat nastopil gostujoči Komorni zbor Musica Viva iz Tolmina, pod vodstvom Erike Bizjak. V cerkvi sv. Andreja v Trebčah je društvo Krasje priredilo zborovski koncert z naslovom V strunah mladosti, saj sta na njem

nastopili obe mladinski skupini dirigenta Mirka Ferlana, Dekliški zbor Igo Gruden (na sliki/foto MČ) ter Fantovska skupina Devin Nabrežina.

Pevci zborovskega društva Rilke pa so pod vodstvom Barbare Corbatta zapeli najprej v soboto v domu za ostarele Stuparich v Sesljanu, nato v nedeljo v cerkvi Ribiškega naselja, kjer bo na sporedu 27. izvedba zborovske revije Božične Note.

Kraji in ure vseh koncertov Nativitas so objavljeni na spletni strani www.uscivg.it

Devin / Cerkev Sv. Duha

8. čezmejno srečanje mladinskih zborov

Glasba povezuje. To dokazuje tudi Čezmejno srečanje mladinskih zborov v organizaciji Zveze cekerhrih pevskih zborov in Slovenske prosvete iz Trsta, ki sta koncert organizirali že osmič.

V cerkvi Svetega Duha v Devinu je bil 13. decembra koncert, na katerem so nastopili Župnijska pevska skupina Sv. Ivan iz Trsta, Dekliška vokalna skupina Segno iz Vipave in Dvojezični otroško-mladinski pevski zbor Melodija iz Bilčovsa. Kot po navadi so se na koncertu zbrali zbori, ki prihajajo iz različnih slovenskih krajev: Slovenci iz Italije, Slovenci iz Avstrije in Slovenci iz Slovenije.

Prvi so se publiki predstavili domačini, in sicer Župnijska pevska skupina Sv. Ivan, pod vodstvom Karmen Koren, na klavir jih je spremljala Alenka Cergol. Mladi pevci so ubrano zapeli *Iz prosojne višave, Psalm – Advent, Psalm – Velike reči je gospod storil za nas,*

Brat sonce, sestra luna, Pace a te in Kje bili ste angelci.

Koncert so nadaljevala dekleta Dekliške vokalne skupine Segno iz Vipave, ki jih od letošnjega leta vo-

tke, ki jih družijo ljubezen do petja. Sodelujejo pri pobudah v župniji Vipava, pa tudi drugod. Njihov repertoar obsega ritmično duhovno pa tudi ostale glasbene zvrsti, kar

Foto MC

di Meta Praček. Skupina deluje v Vipavi od leta 2014, v njej se zbira- jo v glavnem višješolke in študen-

so pokazale tudi na koncertu v Devinu. Tudi vipavska dekleta je na klavir spremljala Alenka Cergol.

POGOVOR Ilde Košuta

Knjiga je najbolj primerno božično darilo

Ste zadovoljni z delom v preteklem letu?

Leto je bilo pozitivno, obiski in promet so bili sicer podobni prejšnjim letom, kar je gotovo spodbudno. Še bolje bi bilo, če bi številke povečali, upamo, da se bo to zgodilo v naslednjem letu. Zelo spodbudno je, da veliko otrok obiskuje našo knjigarno in tudi dosti Italijanov, ki se učijo slovenščino. To je naša gonilna sila, saj nobena knjigarna v Trstu ne prodaja slovenskih slovnice za Italijane, ki bi se radi naučili slovenščine. Prodaja teh učbenikov in zanimanje Italijanov za naš jezik se vsako leto večata, kar je zelo pozitivno za naše mesto in našo kulturo, predvsem v teh časih, ko nekateri skušajo ljudi zopet deliti in ogroziti mir med narodi. Moram povedati, da nas Italijani stalno obiskujejo, ne le za slovensko slovnico, ampak tudi za literaturo oz. prevode naših avtorjev, predvsem Alojza Rebule, Borisa Pahorja, Srečka Kosovela, Miroslava Košuta itd. Obstaja zato veliko zanimanje za slovensko narodno skupnost v Italiji in sosednjo Slovenijo.

Prav tako prodajamo dosti

otroških knjig, na srečo so še starši in nonoti, ki skrbijo, da imajo otroci v rokah tudi knjigo in ne le elektronske naprave.

Poleg knjižne oz. knjigar- niške ponudbe imate tudi veliko predavanj in dogodkov...

Tako je, tudi predstavitev, kulturna jutra in večeri ter razstave pripeljejo različne ljudi v

živahno. Zdaj imamo v gosteh slike našega tržaškega slikarja Deziderija Švare; toplo priporočam njihov ogled. Ta teden pa imamo še zadnja kulturna srečanja.

Kako pa je s prodajo v decembru, ko se bliža Božič? Letos smo opazili, da so ljudje nabavili darila za sv. Miklavža bolj zgodaj kot ponavadi, in sicer že na polovici novembra.

Foto MČ

naše središče in nezanemarljivo je tudi to, da deluje kot izložba, saj se mimoidoči zavedo, da se pri nas, ki smo v mestnem središču, vedno kaj dogaja. V glavnem skušamo organizirati skupaj z založbami in društvi od dva do tri dogodke na teden, tako da je kar

Za Božič pa se za zdaj ni še tako razživila prodaja daril. Glede ponudbe pa so seveda naši avtorji in naše založbe vedno v ospredju. V četrtek, 19. decembra, na letošnjem zadnjem srečanju v TKS, bomo imeli "božični sejem" naših dveh založb, Mladike in ZTT, tako da

si bodo lahko obiskovalci kupili knjige po ugodnih cenah in na tak način tudi obogatili domačo knjižnico.

Kaj bi si želeli izboljšati v letu 2020? Kaj bi povedali bralcem v razmislek?

Za novo leto si želim, da bi obisk in prodaja vsaj ohranila take številke kot letos, čeprav se vedno trudimo, da bi jih seveda izboljšali. Kar si posebno želim, je, da pridejo novi ljudje, ki nas še ne poznajo. Opazili smo, da tisti, ki pridejo enkrat, postanejo potem tudi redni obiskovalci knjižnega središča, saj spoznajo našo ponudbo in so z njo zadovoljni. Želim si pa tudi več sodelovanja s slovenskimi vrtci in šolami. Ne bi bilo slabo, če bi enkrat na leto prišli na obisk v knjigarno in spoznali naš prostor in delovanje.

Božično misel bi namenila staršem in jim povedala, naj ne pozabijo na knjige in na branje, ki bogatita naš jezik, kulturo in znanje. Otrokom naj za Božič kupijo primerno, zanimivo in poučno knjigo raje kot kakšne elektronske igrice, naprave, s katerimi so itak vsak dan v stiku.

Matevž Čotar

Dobrodelni božični sejem na šoli Žiga Zois
Dobrosrčnost je še prisotna

Vsi ugotavljamo, da so danes prazniki vedno bolj pod vplivom potrošništva in da zmanjkujejo dragocene, tradicionalne vrednote, ki bi morale zaznamovati vsak praznik. Tudi šola, ki namenja pouk ekonomskemu in trajnostnemu razvoju, in šole, ki se posvečajo humanističnim vedam, ne morejo mimo te problematike, je v ponedeljek, 16. decembra, v prostorih zavoda Žiga Zois povedala ravnateljica dr. Maja Lapornik.

Zato so si na šoli zamislili boljši božični sejem s prostovoljnimi prispevki, na katerega so dijaki prinesli veliko ročnih izdelkov, prilagojenih in ponovno restavriranih okraskov ter kulinaričnih dobrot. Božični sejem, pri katerem sta sodelovala tudi humanistični in družbeno-ekonomski licej A. M. Slomšek in tehnični zavod Jožef Stefan, so si med dnevom ogledali številni obiskovalci, med katerimi so bili starši, dijaki in radovedneži. V organizaciji

dijakov so potekale tudi številne delavnice, na katerih so bili udeleženci tudi nagraje-

Zoran Sosič. Tudi Sosič je bil zelo presenečen nad pobudo in nad končnim rezultatom, čestital je vsem, ki so sodelovali pri organizaciji, in se toplo zahvalil za prispevek.

MČ

POGOVOR Svetnik SSk in podpredsednik občinskega sveta Igor Švab

Prisotna je nestrpnost, ki ogroža rast mesta

Kako ocenjujete minulo leto na občini?

Delovanje na Občini Trst je leto potekalo precej mirno. Kot vedno smo seveda zabeležili pozitivne in negativne plati. Kar vzbuja skrb, je naraščanje populizma v mestu, sovraštva, ki se kaže v pomanjkanju dialoga in sodelovanja. Zmanjkale so tople besede in se izgublja tiste dragocene vrednote medsebojnega spoštovanja in človeškega dostojanstva. Upam, da se bo v novem letu kaj spremenilo. Žal se to dogaja v vsakdanjem življenju in v politiki, kjer seveda vsak razmišlja po svoje, a tudi tu ne smemo pozabiti na zdrave človeške odnose in spoštovanje. Letos se je dogajalo, da so večkrat padale težke besede in osebne žalitve, ki ne vodijo nikamor. Prisotna je nestrpnost, ki ogroža kulturno rast mesta.

Tudi do Slovencev?

Moje razmišljanje je bilo bolj globalno, ker je Trst stičišče več kultur in ker opažam, da ni človeške strpnosti in odprtosti, ki

sta potrebni za to od nekdanjega multikulturno mesta. Slovenci smo vsekakor v letih pridobili spoštovanje pri Italijanih, ki nas priznavajo kot aktivni in pomembni deli Trsta. Tudi s slovensko narodno skupnostjo nastajajo trenja, a mislim, da so to bolj politična oz. da so ti kratki stiki bolj v politiki kot v civilni družbi.

Kaj bi ocenili kot letošnji pozitivni dosežek, kaj pa negativni?

Mislim, da je pozitiven dosežek predvsem za nas Slovence ta, da se je končno po toliko letih uredila dokumentacija za opensko strelišče. Naša narodna skupnost je dobila upravljanje kraja, ki nam je zelo pri srcu in je za nas zgodovinsko zelo pomembna. Zdaj je naloga občine, da začne to območje obnavljati in da tam uredi načrtovani park miru, kot se je obvezala.

Kar zelo obžalujem, pa je, da večina v občinskem svetu nima skoraj nobenega posluha za opozicijo, predvsem ko gre za fi-

nančno plat občine oz. za proračun. Dejansko ni bilo nobene pozornosti do konkretnih predlogov in nasvetov opozicije. Prejšnja leva uprava in še prej desna je imela vedno posluš za opozicijo. Vedno so sprejemali

Foto MC

razne popravke, o katerih so menili, da so pozitivni za mesto. Letos pa ni bilo tako, saj nam jih je ta uprava načelno zavračala. Mesto ni last enega ali drugega,

vsak lahko prispeva svoj delež. Trst ima pred sabo ESOF 2020 (prestolnica znanosti) in mora še dalje razvijati načrte za staro pristanišče, zato je tako obnašanje večine nesprejemljivo.

Kakšni pa so upi za leto 2020?

Upam in pričakujem, da bo Občina Trst nadaljevala plodno sodelovanje z okoliškimi tržaškimi občinami in tudi čezmejnimi in da se bo primerno spomnila dveh obletnic, ki sta za nas Slovence in za mesto zelo pomembni: to sta 100-letnica požiga Narodnega doma in 90-letnica ustrelitve Bazoviških junakov. Velika želja je, da bi lahko Slovenci v občinskem svetu, kot v Gorici, spregovorili v svojem jeziku, vsaj kar se tiče svetniških in aktualnih vprašanj. Sicer se bo to težko zgodilo v tem mandatu, ker je to delikatna zadeva in je treba spremeniti poslovniki. To priložnost smo žal zamudili v prejšnji upravi, ko smo bili v večini.

MČ

Na Slovenski matici v Ljubljani

O samostojnem slovenskem političnem nastopanju v Italiji

Slovensko matico v Ljubljani odlikuje posluš za enoten slovenski kulturni prostor. Tako je 13. decembra imela v gosteh predstavitev knjige tržaškega Društva Vergil Šček in goriškega Anton Gregorčič o samostojnem političnem nastopanju Slovencev v Italiji, *Boj za narodne pravice in demokracijo* ter knjige Županovi iz Lonjerja, Krožka za družbena vprašanja Vergil Šček ter Mladike. Gre za posodobljene bogate izsledke dveh zadnjih simpozijev. Objavljeni so spisi Nevenke Troha, Raoula Pupa, Nine Lončar, Petra Černica, Iva Jevnikarja, Vilje-

ma Černa in Erika Dolharja. O lonjerski rodbini Čokov – Županovih pa pišejo Gorazd Bajc o diplomatu in politiku Ivanu Mariji Čoku, pokojna Lida Debeljak o

šolniku Andreju Čoku, Tomaž Simčič pa o Ukmarjevem sobratu Andreju Čoku. Objavljena sta še prispevek Vere Čok Vesel z uvodno besedo k zgodovinski družbe-

Nabrežina / Predstavitev knjige o kraških kamnih

Kraška dediščina nam mora biti v ponos

Ko je obiskoval domove po kraških vaseh za zbiranje gradiva za prejšnjo knjigo, je odkril, da se na borjačih, vrtovih in v notranjosti hiš nahaja veliko lepih ročno izdelanih kamnitih predmetov večje in manjše velikosti, ki so skriti očem javnosti. Zakaj bi jih ne predstavili v publikaciji, opremljeni s fotografijami, si je dejal in se lotil dela. Tako pravi nabrežinski ljubitelj kraške snovne in nesnovne dediščine Luca Monet, ki je svoje delo *Le nostre pietre-Naši kamni* predstavil v Nabrežini v kletnih prostorih družine Petelin.

“V času, ko Kitajska preplavlja trge s ceninimi predmeti iz kamnitih materialov z vsega sveta, moramo ovrednotiti to, kar ima za sabo plemenito zgodovino in je naše”, je svoje prepričanje izpovedal avtor na predstavitvi. Dvojezično delo, ki je razdeljeno v dvajset poglavij, je poljudnega značaja. Namenjeno je ljubiteljem kraške arhitekture, umetniških in obrtniško izdelanih kamnitih izdelkov, tako domačinom kot tujim gostom, ki radi spoznavajo zanimivosti Kra-

sa. Lahko bi rekli, da gre za slikovno in drugim gradivom bogato opremljeno publikacijo, ki spada v vsako knjižnico, društvo, na turistično kmetijo, v osmico ali kavarno. Povsod tja, kjer se ljudje v devinsko-nabrežinski in drugih kraških občinah zbirajo. Avtor se je namreč pri sestavi dela z ozemeljskega vidika omejil na odkrivanje “skritih kamnov” v vaseh najzahodnejše občine na Tržaškem. V delu spregovori o portalih (kalunah), koritih, mejnih kamnih, kamnitih strehah, žlebovih in vodnjakih (štirnah). Pozornost namenja tudi zemljepisnim in katastrskim mapam, ki veliko pripovedujejo o prostoru, ki sega od morja do državne meje in od izliva Timave do kamnitih stebrov ob cesti med Križem in Nabrežino. Kdor vzame lično knjigo v roke, spozna orodje, ki ga uporabljajo kamnoseki, različne vrste obdelave kamna, način gradnje podpornih zidov za terase (paštne) pod kraškim robom, območja, na katerih so vidni ostanki strelskih jarkov iz časa prve svetovne vojne, stalagmite in stalaktite, ostanke poljskih ap-

nih peči in še marsikaj drugega. Posebno poglavje namenja Monetu v delu vodi, ki je bila na Krasu vselej zelo dragocena, saj je v sušnih mesecih primanjkovala. Med odkrivanjem gradiva v fondih goriške nadškofije je naletel na dokumente, ki pričajo o nekdanjem obstoju cerkvice sv. Antona, ki je stala ob makadamski cesti, ki Slivno povezuje s Šempolajem. Zanimivost predstavlja tudi prikaz gradnje “štirn” in kleti. S knjigo, za nastanek katere so zasluzni domačini, ki so s svojimi pričevanji avtorju posredovali veliko ustnega gradiva, da ga je ta lahko obdelal in objavil, želi Mo-

net prispevati k ozaveščenju ljudi, naj stare kamnite izdelke ne odvržejo. “Potrebno jih je ovrednotiti, ker kamni so večni in moramo biti nanje ponosni”, je poudaril na predstavitvi. Za Kras vidi veliko razvojno priložnost v turizmu, ki pa ne razpolaga še z ustreznimi storitvami. Medtem ko naši sosede znajo izvrstno tržiti znamenitosti svojih manj lepih geografskih območij, pri nas zamujamo. Knjigo si je mogoče nabaviti v baru Ob drevoredu, ki se nahaja nasproti bolnišnice v Nabrežini blizu železniške postaje in v gostilni Suban pri Trnovci.

Mch

Kmetija Milič
Zagradec 2, Zgonik - Trst
tel. 040 229289
info@agriturismomilic.it
www.agriturismomilic.it

ODPRTO PETEK, SOBOTA, NEDELJA
OSTALE DNEVE LE ZA SKUPINE NAD 20 OSEB

DEVINSKI PEVSKI ZBORI

vabijo na
51. koncert božičnih pesmi
BOŽJI NAM JE ROJEN SIN

na Štefanovo,
v četrtek, 26. decembra, ob 18. uri,
v novi cerkvi sv. Janeza Krstnika v Štivanu

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

tradicionalni božični koncert

*Čuj, o preljubi
sosed moj ...*

stolnica sv. Justa v Trstu
nedelja, 12. januarja 2020, ob 16. uri

Obvestila

Slovensko dobrodelno društvo opozarja univerzitetne študentke in študente slovenske narodnosti iz Furlanije Julijske krajine, da 31. decembra zapade rok za sodelovanje pri 33. natečaju za študijske nagrade “Mihael

Flajban” in za nagrado “Irena Srebotnjak” za akademsko leto 2019–20. Vsi podatki se dobijo na spletni strani www.dobrodelno.it, za morebitna pojasnila pa je na voljo e-naslov urad@dobrodelno.it.

Darovi

V spomin na brata Borisa Slamo daruje sestra Dina za višarsko cerkev, za sestre pri Sv. Ivanu v Trstu, za Novi glas po 100 evrov.
Za rojansko glasilo Med nami darujejo: Marija Ferluga 20, Majda Cibic 20 in Iza Arban 10 evrov.
Misijski krožek Rojan je prejel:
Za slovenske misijonarje: N. N. 100 evrov.

Vsem Slovenkam
in Slovincem
vesel Božič, zdravja
in zadovoljstva
v novem letu 2020 želi
IGOR ŠVAB,
podpredsednik
tržaškega
občinskega sveta

**MoPZ FANTJE
IZPOD GRMADE,
OPZ LADJICA
in DEVINSKI
MLADINSKI KROŽEK**
voščijo vesel Božič
in srečno 2020!

**SLOVENSKA
VINCENCIJEVA
KONFERENCA**

želi vsem rojakom,
svojim tržaškim in goriškim
članom, sodelavcem
in dobrotnikom,
lepe božične praznike
in mnogo dobrega
v novem letu 2020

ŽELEZNINA TERČON SNC
ŽELI VESEL BOŽIČ
IN SREČNO 2020

ODPRTO OD PONEDELJKA DO SOBOTE ZJUTRAJ
Nabrežina 124, tel. - faks 040 200122

Vesel Božič
in srečno
novo leto!

Malalan
OTTICA OPTIKA

ul. Vrb 1 - Opčine
tel. 040 213957 - faks 040 213595

**Draguljarna
Skerlavai**

ulica Battisti 2 - 34125 Trst
tel. 040 7606012

Že
25 let
z vami!

Benečija Ambiciozen načrt

Skupni in drugačni običaji Slovencev v Italiji

“**N**arod morajo za-
deti različne ne-
sreče, na njega
morajo pritiskati verige hude-
ga hlapčevanja, pa iztrebiti se
ga ne more, dokler se svojega
jezika in svojih navad zvesto
drži”. Tako je v Slovenski čbe-
li, že sredi 19. stoletja, o potre-
bi, da se ohranjajo ljudske na-
vade, zapisal koroški duhov-
nik Matija Mayer. Giorgio
Banchig je, kot predsednik
Združenja don Eugenio Blan-
chini, pomen
teh besed
poudaril v
uvodni pred-
stavitvi zani-
mivega pro-
jekta *Skupni
in drugačni
običaji Slo-
vencev v Itali-
ji*.

Gre za ambi-
ciozen načrt,
ki si želi po
eni strani
poudariti in
prikazati
skupne ele-
mente starih
šeg in navad
med Slovenci
v Italiji, po

drugi pa izpostaviti tudi dru-
gačnosti, ki dodatno bogatijo
našo jezikovno in kulturno
dediščino. Nositelj in pobud-
nik raziskave je Združenje don
Eugenio Blanchini, načrt pa je
podprla dežela Furlanija Julij-
ska krajina z denarnimi sred-
stvi za projekte neprimarnih
ustanov. Vrednost celotnega
projekta je 27.000 evrov, od te-
ga je 22.225 evrov deželnih
prispevkov.

Delo je potekalo na domačih
tleh, tako da so vanj neposred-
no vključili tako slovenska
društva in ustanove kot tudi
posameznike. Med sodelu-
jočimi partnerji naj omenimo
Združenje Don Mario Cernet,
Inštitut za slovensko kulturo,
Zadrugo Most, skupino Mladi
v odkrivanju skupnih poti, KC
Lojze Bratuž, Krožek Anton
Gregorčič, Kmečko zvezo,

SKRD Jadro ter Narodno in
študijsko knjižnico iz Trsta. K
projektu so pristopile občine
Srednje, Sovodnje, Špeter,
Grmek in Naborjet-Ovčja vas.
Sodelovali sta tudi Večstopen-
jska šola s slovenskim učnim
jezikom v Doberdolu ter
Državna večstopenjska šola s
slovensko-italijanskim dvoje-
zičnim poukom P. Petričič.
Delo je potekalo, tako da so
ljudje zbirali gradivo v svojem
kraju, vsako društvo je po-

skrbelo za slike, videe, zapise
in dokumentacijo šeg in na-
vad na ožjem območju svoje-
ga delovanja. Odziv je bil ne-
pričakovano dober, tako da
zdaj koordinatori razpolagajo
z več kot 4000 slikami,
pričevanji in videoposnetki.
Namen projekta je bil realiza-
cija videa, ki bo namenjen
širšemu občinstvu, ne le stro-
kovnjakom, in bo vsem inte-
resantom na razpolago na
spletu. Namen multimedial-
nega projekta je namreč pre-
buditi splošno zanimanje za
našo tradicijo, za številne na-
vade in šege, ki so bile ali so
še žive med Slovenci, ki živi-
mo tostran nekdanje meje.
Kot je poudaril Giorgio Ban-
chig, že ob samem branju ti-
ska, ki izhaja v Benečiji, Mata-
jurja in Doma, lahko ugotovi-
mo, da je veliko šeg, ki so bile

še v navadi sredi prejšnjega
stoletja, žal že prešlo v poza-
bo. Zapis vsega, kar se od Re-
zije in Kanalske doline pa do
Tržaškega zaliva še dogaja, bo
vsekakor pomagal, da ne bo
šla ta dragocena kulturna ded-
iščina v pozabo, organizator-
ji pobude celo upajo, bo video
pri mladih vzbudil nova zani-
manja za našo tradicijo in kul-
turo.

Na tiskovni konferenci je vi-
deo, ki bo v kratkem na razpo-
lago na sple-
tu, sledile pa
mu bodo raz-
ne poglobitve
posameznih
vsebin, pred-
stavil koordin-
ator projekta
Albert Deve-
tak. Gradiva je
toliko, še pri-
haja in ga še
pregledujejo,
tako da so si
morali koor-
dinatorji za-
misliti še na-
slednjo, do-
datno fazo, ki
sicer ni bila
predvidena.

Ker je škoda,
da ne bi uporabili vsega zbra-
nega materiala, bodo po reali-
zaciji videa posamezne doku-
mente, posnetke in pričevanja
predelali, shranili in dali na
razpolago javnosti na spletni
strani Združenja don Eugenio
Banchig. Pri realizaciji projek-
ta so sodelovali Hijacint Jussa,
upokojeni profesor zgodovine
umetnosti in izvedenec za rea-
lizacijo multimedijskih izdel-
kov, mladi asistent Daniel Pe-
teani, študent Tehnoloških
multimedijskih znanosti na
univerzi v Vidmu, Ilarii Ber-
gnach, ki končuje študij na
oddelku za etnologijo in kul-
turno antropologijo Filozof-
ske fakultete v Ljubljani, pa sta
bila zaupana pregled in sinte-
za zbranih podatkov. Za logo
je poskrbel ilustrator Moreno
Tomasetig.

Suzi Pertot

Ljubljana / V Cankarjevem domu predstavitev knjige Jožeta Možine

Okupacija, revolucija in začetki protirevolucionarnega upora

V četrtek, 11. decembra
2019, je publicist, zgodo-
vinar in televizijski vodi-
tel več odmevnih oddaj dr. Jože
Možina v Cankarjevem domu v
Ljubljani predstavil svojo dolgo
pričakovano knjigo *Slovenski
razkol*.

Za Slovensko tiskovno agencijo
je avtor Jože Možina po-
vedal, da v knjigi piše o
razlogih in povzročiteljih
razkola slovenskega nara-
da in posledičnega brato-
mora med drugo svetov-
no vojno. Posebna odlika
knjige je tudi uporaba do
zdaj neznanih oz. neupo-
rabljenih virov.

“Bolj kot naslov, ki je po-
litičen (o razkolu bolj go-
vorijo tisti, ki bi nas radi
odvrnili, da se ukvarjamo z
osvetljevanjem
zločinov in krivic), je vse-
bino knjige dr. Jože
Možina opredelil s pod-
naslovom *Okupacija, re-
volucija in začetki proti-
revolucionarnega upora*.

S temi tremi izrazi je pravilno
opisal medvojno dogajanje med
drugo svetovno vojno na Slo-
venskem, vse ostalo, od “razko-
la”, državljanske vojne do kola-
boracije so samo izrazi, s kateri
želijo nekateri prikriti bistvo
dogajanja. To bistvo pa je bilo,
da so med vojno komunisti iz-
koristili okupacijske razmere za
izvedbo komunistične revoluci-
je, za nasilni pohod na oblast,
za neke vrste državni udar v po-
gojih sovražne okupacije. Obo-
rožene vaške straže in domo-
branci so bili le krik v sili, (sa-
mo) obramba pred nepopisnim
nasiljem komunistične paravojs-
ke partizanov in Vosa. Vse to je
Jože Možina opisal zelo podrob-
no ter na osnovi številne litera-
ture in virov, tudi takšnih, ki do-
slej še niso bili uporabljeni”, je
po predstavitvi za spletno
Družino napisal Ivo Žajdela.

Knjiga bo poslej zelo dragocen
pripomoček za boljše razume-
vanje zgodovine druge svetovne
vojne na slovenskih tleh, je pa
razširjena doktorska disertacija
Jožeta Možine. V središču obrav-
nave je eno najbolj občutljivih
poglavij polpretekle zgodovine,

namreč nastanek oborožene
obrambe kot odgovor na revo-
lucionarno nasilje.

Knjigo dr. Jožeta Možine so v
prepolni Kosovelovi dvorani
Cankarjevega doma predstavili
publicistka Erika Jazbar, njena
recenzenta, zgodovinarja dr.
Mitja Ferenc (tudi mentor

Foto Tajana Splival

Možinove doktorske naloge) in
dr. Tamara Griesser Pečar ter
sam avtor. Prisotni so bili tudi
predstavniki Mohorjevih za-
ložb, za Goriško Mohorjevo
družbo msgr. Renato Podbersič.
V knjigi *Slovenski razkol, oku-
pacija, revolucija in začetki pro-
tirevolucionarnega upora* dr.
Jože Možina išče odgovore na
nekaj večjih vprašanj novejših
slovenske zgodovine: zakaj je
med drugo svetovno vojno
prišlo do razkola in do brato-
morne vojne, kdo jo je začel in
pod kakšnimi pogoji.
Kot je dejal za Slovensko tisko-
vno agencijo, je v njej tudi
vprašanje, kakšna je bila dina-
mika med kolaboracijo, revolucijo
in uporom proti okupator-
ju, ter na drugi strani uporom
proti partizanom.

“Zelo pomembno in ključno za
razumevanje nadaljnega pote-
ka vojne v Sloveniji je, kaj je bilo
prej”, je dejal Možina. V knjigi
je raziskal, kje vse so se upori
proti partizanom zgodili naj-
prej, pojasni pa je tudi, da je bilo
ozadje vsega tega “zelo an-
gažirano revolucionarno nasil-
je”.

Pri pisanju monografije se je dr.
Jože Možina opiral na vse raz-
položljive vire, tako literaturo
kot tudi na arhivske vire.

“Za zgodovinarja je nujno, da
jih upošteva v kontekstu časa in
prostora, kritično pretrese raz-
lične vire in potem naredi ne-
kakšno sintezo”, je dejal. Meni,

da je to v *Slovenskem
razkolu* zelo dobro
uspelo, obenem pa je
imel nekaj srečnih oko-
liščin. Uspelo mu je
namreč pridobiti arhi-
ve, ki so bili do zdaj nez-
nani. Mednje spada več
desetletij zakopan arhiv
stražarjev, ki po avtorje-
vih besedah vsebuje
“prvovrstne dokumen-
te in fotografije vseh
treh strani, tako protire-
volucionarne in revolu-
cionarne ter celo itali-
janske”. Dodaten vir pa
so Možini predstavljala
še pričevanja ljudi, tudi
iz oddaje *Pričevalci* na
TV Slovenija, katere av-

tor je prav on.

Vse zgodovinske knjige govorijo
o preteklosti, a Možina se je pi-
sanja *Slovenskega razkola* lotil
tudi ob zavedanju novih spoz-
nanj na področju epigenetske
znanosti. Kot je namreč dejal, se
travme naših prednikov ne pre-
našajo zgolj v nekih vedenjskih
vzorcih, ampak se vtisnejo tudi
v genski material. “Se pravi, da
mi, naša nacija, zdaj podoživlja-
mo travme naših prednikov,
čeprav jih sami nismo doživeli”,
je razložil za STA. Spoznavanje
preteklosti na strokoven in ar-
gumentiran način je tako po be-
sedah avtorja pravzaprav na-
ložba v prihodnost, v kateri vidi
razbremenitev nacionalne trav-
me. Gradivo za knjigo je dr. Jože
Možina zbral dobrih dvajset let,
prav o tej temi pa je na ljubljans-
ki filozofski fakulteti tudi dok-
toriral.

O knjigi *Slovenski razkol* bomo
podrobneje poročali po srečan-
ju z avtorjem in predstavitvi
knjige v Gorici v nizu večerov
Pod lipami, ki jih organizira
Kulturni center Lojze Bratuž.
Predstavitve knjige bo v četrtek,
23. januarja 2020.

Benečija / Seja in družabno srečanje ZSKP

Glavni cilj delovanja je ohraniti kulturno dediščino

Mesečna seja uprav-
nega odbora Zveze
slovenske katoliške
prosvete je bila decembra v
Benečiji. Člani odbora so iz-
koristili priložnost, da so se

srečali s predstavi-
niki združenj
Blankin in Cer-
net, ki spadata
pod okrilje ZSKP.
Na seji - družab-
nem srečanju, ki
je bila 10. decem-
bra v prostorih
znane gostilne v
Hlodiču (občina
Grmek) in katere
se je udeležil tudi
predsednik SSO
Walter Bandelj, je
prisotne najprej
pozdravila pred-

sednica ZSKP Franca Pado-
van, za društva iz videmske
pokrajine pa Giorgio Ban-
chig. On je tudi na kratko
spregovoril o projektu, ki ga
je financirala Dežela FJK s

sredstvi, namenjenimi ukre-
pom v korist slovenskim kra-
jevnim govoricam, ki se upo-
rabljajo na Videmskem, in
katerega glavni cilj je bil
ovrednotiti in ohraniti kra-

jeveno kulturno dediščino.
Zvezi se je zahvalil za pomoč
in podporo, ki jo namenja
društvom v Benečiji. V zvezi
s tem je predsednica pouda-
rila, da se pri pristojnih ura-
dih na Deželi Furlaniji Julij-
ski krajini vseskozi zavzema,
da bi ZSKP povečali finančna
sredstva. Odbornika Roberti-
ja, ki je pristojen za manjšin-
ska vprašanja, je Franca Pa-
dovan povabila, naj pride
obiskat slovenski kulturni
hram v Gorici, da se seznani
z delovanjem naših ustanov.
Nadalje je predsednica opisa-
la dejavnosti, ki jih bo ZSKP
izpeljala v prihodnjem letu
in zadevajo predvsem prazno-
vanje 60-letnice ZSKP. Fe-
bruarja bo v KCLB odprtje
fotografske razstave o delo-
vanju ZSKP in njenih članic,
jeseni pa slavnostni koncert.
Bližajoči se božični prazniki
so bili tudi priložnost za iz-
menjavo voščil. Društva so v
dar dobila koledar in knjižno
zbirko Goriške Mohorjeve
družbe.

Z 10. strani

Zajetna publikacija ...

Žal je del, namenjen
spominskim zapisom,
dolga, ker smo letos
izgubili veliko
pomembnih osebnosti, ki
se jih avtorji v Koledarju
občuteno spominjajo, to
so neutrudni kulturni,
politični in verski delavci
Lojzka Bratuž, Dino De
Antoni, Jože Markuža,
Mario Gariup, Luigi
Tavano, Tomaž Pavšič, Saša
Martelanc, Diomira Fabjan
Bajc, Pavel Zlobec, Slavko
Klanjšček, Lovro Petricig
in Hieronim Žveglič.
Koledar se končuje z zapisi
o naši prosvetni in
kulturni dejavnosti, in
sicer o delovanju Zveze
slovenske katoliške
prosvete, Slovenske
prosvete in društev v Trstu,
Kulturnega centra Lojze
Bratuž, SCGV Emil Komel,

ZCPZ Gorica, ter s
prispevkom o našem
izobraževanju (število
vpisov v lanskem šolskem
letu, izobraževalne in
poklicne izbire) in
nazadnje s slovensko
bibliografijo v Italiji.
Kot vedno bogatijo
zbornik tudi letos poezije,
ki so jih prispevali Majda
Artač Sturman, Vladimir
Kos in Bojana Daneu Don.
Priznani fotograf Vincenc
Gotthardt je po naročilu
poslal dragocene slike iz
Koroške, ne le romantične,
ki jih je to območje polno,
ampak živeto pokrajino, to
so slovenski sledovi iz
preteklosti in sedanjosti,
naši ljudje, naše ustanove,
naši napisi itd., s katerimi
sta zbornik in stenski
koledar bogato
opremljena.

V Ljubljani namesto adventa in nabožne glasbe, balkanske manire

Odnosi med Slovenijo in Hrvaško postajajo dramatični!

Blišč luči in barv v slovenskih krajih, posebno razkošnih v Ljubljani, Mariboru in Kopru, pa hrup s skoraj nebrzdanim veseljačenjem v znaku zlovesčega veselega decembra, ima v Sloveniji zdaj poseben pomen. S temi dogodki in posebnim stanjem naj bi namreč oblastniki vsaj za krajši čas prikrili resnične razmere in brezizhodnost pri reševanju perečih vprašanj in zapletov v slovenski družbi in državi. Razmere, odnose in vzdušje je nemara najbolje ocenila Alenka Rebula, psihologinja, predavateljica, pisateljica ter ljubiteljica kulture miru. V intervjuju, objavljenem v novoletni, praznični številki novogoriške revije Navdih, je povedala, "da smo Slovenci zagrenjena družba, potrebna olajšanja, sprave in usmiljenja. Zato bi morali opustiti stare vzorce, zamere in lahkočno stopiti življenju naproti".

V Sloveniji je zdaj prevladujoča državna in politična tema mnenje generalnega pravobranilca sodišča Evropske unije, da le-to ni pristojno za obravnavo slovenske tožbe proti Hrvaški, v povezavi s hrvaškim zavračanjem

odločbe arbitražnega sodišča o meji med Slovenijo in Hrvaško. Pri nas se bojijo, da bi sodišče EU v nadaljnjem postopku pritrdilo trditvam oziroma navedbam generalnega pravobranilca, s čimer bi pravnoveljavno sedanjo državno mejo med državama postavili v dvom in o njej ponovno začeli razpravljati in odločati, za kar si prizadeva Hrvaška. Predsednik države Borut Pahor, predsednik državnega zbora Dejan Židan, predsednik državnega sveta Alojz Kovšca in premier Marjan Šarec so na hitro pripravljenem srečanju sporočili oziroma ponovno opozorili, "da je meja med Slovenijo in Hrvaško določena, tako je odločilo arbitražno sodišče, tega ne more spremeniti nič, niti stališče generalnega pravobranilca sodišča EU, ne. Na Hrvaškem pa ostajajo trdno in neomajno pri svojih pogledih in stališčih, ki jih je njihova predsednica države Kolinda Grabar Kitarović povzela v trditvi, "da je arbitražna mrtva".

Odnosi s Hrvaško so na vseh področjih slabi, nobeno izmed spornih vprašanj ni rešeno, incidenti med slovenskimi in hrvaškimi plovili v

Piranskem zalivu se nadaljujejo, tako da je sedanje odnose med državama, menim, moč označiti za dramatične. Kljub temu pa državni poglavar Borut Pahor zatrjuje, "da Slovenci radi pesimistično presojava razmere". Po njegovem "moramo biti vztrajni, ker imamo dejstva in dokaze na svoji strani. Hrvaška vtrajno išče načine, da ne bi izpolnila tistega, kar je dolžna, to je priznati obstoječo mejo med državama. Nobena politična sila, zdajšnja ali nova, ne bo toliko predrzna, da bi začela nova pogajanja o meji s Hrvaško, ker si od njih ne more obetati več, kot pa je Sloveniji dodelilo arbitražno sodišče".

Na omenjenem vrhu predstavnikov slovenske države pa žal niso izrekli niti besede o tem, da so za slabe odnose s Hrvaško, kot tudi za druge težave v mednarodni politiki, krivi tudi slovenski oblastniki. Navajam predsednika države Boruta Pahorja, nekdanjega zunanjega ministra Karla Erjavca pa dr. Mira Cerarja, sedanjega zunanjega ministra. Obstajajo celo mnenja, da sodišče EU dejansko sploh ni pristojno za odločanje o sporih med

državami članicami poveza-ve, kar naj bi nekdanji premier dr. Miro Cerar vedel, a je njegova vlada tožbo vseeno vložila. "Dr. Miro Cerar je največji krivec za klofuto, ki jo je Slovenija prejela od generalnega pravobranilca sodišča EU, zato naj stroške postopka, ki jih je generalni pravobranilec nameril Sloveniji, dr. Miro Cerar poravna iz svojega žepa", se je odzval predsednik SDS, Janez Janša.

V prenapolnjeni Kosovelovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani je dr. Jože Možina, časnikar, zgodovinar, politik in narodni buditelj, predstavil svoje novo delo, monografijo z naslovom *Slovenski razkol*. Delo je sad njegovega 20-letnega raziskovalnega dela, ki ga je prikazal, utemeljil in brnil tudi v svoji doktorski disertaciji ter pomeni dragocen prispevek k boljšemu razumevanju zgodovine druge svetovne vojne in obdobja po njej na slovenskih tleh. V središču njegove poglobljene analize je eno izmed najbolj občutljivih vprašanj slovenske polpretekla zgodovine. Pisec je vsebino knjige opredelil s podnaslovom *Okupacija, revolucija in začetek protirevolucionarnega upora*.

Dr. Jože Možina pravi: "Bitstvo vsega je bilo, da so med vojno komunisti izkoristili okupacijske razmere za izvedbo komunistične revolucije, za nasilni pohod na oblast, za neke vrste državni udar v pogojih sovražne okupacije. Oborožene vaške straže in domobranci pa so bili krik v sili. To je bila samoobramba, o čemer je objavljenih veliko virov, tudi doslej neznanih arhivov. Delo z naslovom *Slovenski razkol* obsega kar 624 strani, je v barvnem tisku, novo uspešnico dr. Jožeta Možine pa so s svojimi mnenji in ocenami predstavili časnikarka, publicistka in političarka dr. Erika Jazbar, zgodovinar dr. Mitja Ferenc in zgodovinarica prof. dr. Tamara Griesser Pečar.

S slovensko polpreteklo zgodovino se v svoji novi knjigi z naslovom *Usodne prevare partizanov in domobrancev*, v skladu s svojim svetovnim nazorom in v življenju pridobljenimi resnicami, ukvarja tudi 93-letni prof. dr. Zdenko Roter. Gre za zaključno delo v njegovi knjižni trilogiji, v njej pa zatrjuje, "da je odgovornost za bratomor na Slovenskem, torej za medsebojno ubijanje slovenskih vojakov, deljena.

Polpreteklo zgodovino slovenskega naroda v svojih delih obravnava tudi prof. dr. Matevž Kos, ki deluje pod okriljem Slovenske matice. Po njegovem je zgodovina "temna snov". Legitimnost upora proti okupatorjem naj bi bila omadeževana zaradi

revolucionarnega nasilja med vojno in množičnih pomorov po vojni. Legitimnost odpora zoper revolucionarno nasilje pa je omadeževano zaradi kolaboracije (sodelovanja) z okupatorjem.

Posreden odziv na trditve in pričevanja o naši polpretekli zgodovini je v tedniku Demokracija objavil časnikar in politik Miro Petek. Takole razmišlja: "Kakšna je ta slovenska duša, da si izbiramo trpljenje, da trpimo prсто-tvoljno, predvsem pa po neumnem in nepotrebnem, saj bi s pametnim razmislekom sebi in drugim lahko urejali boljše življenje. Kaj je torej v naravi in duši slovenskega volilca, da se sam uničuje. Žal je slovensko ljudstvo uspavano že dobrih 30 let".

Zgražanje, kritike in proteste je v dobršnem delu javnosti povzročilo dejstvo, da je župan Zoran Janković očitno že skoraj povsem balkaniziral Ljubljano. Namesto adventnega vzdušja po slovenskem glavnem mestu nastopajo srbski trubači, plešejo srbsko kolo, s stojnic pa se širi vonj čevapčičev. Mestna svetnica Ana Zagožen, iz Slovenske demokratske stranke, je zahtevala, da o spreminjanju Ljubljane v balkansko oziroma srbsko mesto razpravlja Mestni svet. Poslanec Žan Mahnič, tudi iz SDS, pa Ljubljano primerja z Gradcem v Avstriji, "kjer pri stojnicah in lesenih hiškah trobilni kvarteti igrajo adventno in božično glasbo".

Marijan Drobež

Istrabenz in njegovo umiranje na obroke

Obdukcija

Okoli Istrabenza, nekoč slovenskega gospodarstvenega velikana, se zadnjih nekaj mesecev pripravlja prvi pravcati "de profundis". Bolje rečeno, gre za umiranje na obroke. Podjetje je bilo pred poskusom prevzema Igorja Bavčarja skupaj s Petrolom najpomembnejši slovenski naftni trgovec. Bavčar ga je hotel spremeniti v velikana na področju turizma, a se je pri tem uštel s poskusom prevzema. Zgodba je zaradi nevzdržnosti prevzemnega načrta, ki ni imel finančne podlage, propadla. Umiranje pa še traja in traja. Predvsem zaradi premoženja koprškega podjetja, ki je bilo marsikomu všeč.

Konec brez konca

Začetek konca Istrabenza gre iskati v leto 2009, ko so začele pokati po šivih vse večje prevzemniške pustolovščine slovenskih tajkunov. Prvi med njimi je bil Bine Kordež z Merkurjem, takoj nato sta sledila Boško Šrot s Pivovarno Laško in Igor Bavčar z Istrabenzom. Gre za tri menedžerje, ki so ob začetku svetovne gospodarske krize prav zaradi svojih prevzemniških apetitov postali najbolj izrazit primer tajkunstva v Sloveniji. Skozi dobro desetletje sta se Pivovarna Laško in Merkur iz krize nekako izvila, predvsem po zaslugi tujih investitorjev. Istrabenz pa je klinično mrtev. Že dalj časa. Konec novembra je bila sklicana skupščina, na kateri naj bi to stanje tudi uradno potrdili. Največji upnik koprškega podjetja, državna Družba za upravljanje terjatev bank (ali po domače DUTB oziroma kar "slaba banka"), je predlagal likvidacijo in ukinitve

podjetja. Predlog pa ni dobil zadostne podpore delničarjev, imetnikov 75 odstotkov kapitala. Šlo je za tiste delničarje, ki so imeli

svoje poslovne razloge, da se umiranje na obroke še nadaljuje. Mor-da bi tukaj omenili predvsem dva dejavnika.

Prvi je še edino preostalo premoženje v lasti Istrabenza. Gre za 50 odstotni delež v družbi Adria-fin. Da bomo jasnejši, gre za družbo, ki obvladuje podjetje Vinakoper. Nekateri delničarji, ki so na skupščini 26. novembra glasovali proti likvidaciji Istrabenza, so s to potezo želeli preprečiti, da bi ta delež postal del stečajne mase in bi ga tako čakala negotova prihodnost. V ospredju je bilo tukaj podjetje BSL, ki se je že dalj časa zavzemalo za odkup Istrabenzovega deleža v Adriafinu. BSL pred tem niti ni bil delničar.

Turistični sektor

Svoj "ne" k stečaju Istrabenza pa

je na skupščini prispeval še en delničar. Gre za hrvaško podjetje na potrdju turizma, družbo "Hoteli Cavtat". To je drugi posamični delničar družbe Istrabenz (15,88 odstotkov), ki je v koprsko družbo vstopil leta 2015. Delež je odkupil od goriške finančne družbe KB 1909 (več o tem v okvirju). Takrat je bil Istrabenz finančno sicer že

postavljeno povedano, smo tudi v tem primeru gledali projekte brez realne finančne osnove) in je danes v prisilni poravnavi. Čeprav se je deleža v Istrabenzu oklepala do zadnjega, ga je morala tik pred skupščino prodati. Kupec je bila slaba banka, ki je tako z 21 odstotki (5 odstotkov je imela že prej v lasti) postala prvi delničar v Istrabenzu le nekaj dni pred novembrsko skupščino. Pred skupščino je likvidacijo družbe predlagala prav slaba banka. Ker je prav DUTB največji upnik Istrabenza, bi ob stečaju bil deležen tudi največjega deleža iz stečajne mase. Savi to ni bilo v interesu, a je delnice prodala pred skupščino. Postopek pa sta zaustavili že prej omenjeni družbi BSL in Hoteli Cavtat. Dnevnik Finance je pisal, da je za podjetjem "Hoteli Cavtat" srbski podjetnik Miodrag Kostić, ki je bil med drugim poslovni partner podjetja Sava.

Od kranjskega podjetja je namreč odkupil večji delež Gorenjske banke in tako sam postal v tej banki večinski delničar. Podjetje BSL, ki je skupaj s Hrvati trenutno zaustavilo postopek stečaja Istrabenza, pa je svoj delež kupilo prav od Gorenjske banke. Skratka, nekaj interpretacij zadnjega dogajanja gre v smer, po kateri naj bi blokado začetka stečaja Istrabenza po Kostiću sprožil krog okoli Save. Ni pa nujno, da so take interpretacije pravi odsev dogajanja.

Izzivljanje nad Istrabenzom

Razumeti je namreč treba, da je v tem trenutku koprsko podjetje lupina brez vsebine. Sava pa je preizadovoljeno podjetje, ki je podvrženo postopku prisilne poravnave. Sama na sebi torej nima realne specifične teže.

V ospredje stopa v tem primeru dejavnik države. Lastnik slabe banke je vlada. V analizi zdajšnjega stanja mora biti jasno, da je DUTB preostalo premoženje Istrabenza, ki ga je še zanimalo, unovčil že aprila. Govorimo o turistični dejavnosti. Aprila je DUTB unovčil zastavljene delnice v družbi Istrabenz turizem, krovni družbi, ki se je znotraj holdinga Istrabenz ukvarjala s hotelirstvom. To je bilo tisto premoženje, ki je ustvarjalo denarni tok. Hkrati pa je vlado zanimalo ta del Istrabenza unovčiti čim prej, ker ima vladna strategija prav v turizmu enega od nosilnih stebrov. Med stvaritelji te gospodarske strategije je resorni minister Počivalšek, ki je to vlogo imel tudi v prejšnji, Cerarjevi vladi. Pred tem pa je bil... direktor Term Olimia, torej še enega velikega turistično-hotelir-

skega kompleksa. Seveda, zadeva je še kompleksnejša, saj znotraj vlade obstaja več frakcij, ki bi se želele polastiti dodane vrednosti denarnega toka, ki ga prinaša ta panoga. Zaskrbljenost okoli tega dogajanja pa je upravičena, saj se v nekoliko drugačni preobleki ponavljajo vzorci, ki so se ob poku krize izkazali za škodljive. Govorimo o politično in strankarsko vodenem državnem gospodarstvu. Država bi ustvarila velik turistično-hotelirski pol, s katerim bi prosto razpolagala. Ta bi lahko v prihodnosti vzbujal številne politične apetite. Hotelirsko-turistični steber bi tako lahko postal predmet političnega kupčkanja in poligon merjenja politične moči. Obdukcija Istrabenza, kot ga izvajajo državni organi, je zato repriza že videnega.

AC

Stanje družbe

Revizijska družba Deloitte je za poslovanje v letu 2018 izdala mnenje s pridržki zaradi tveganja pri izpolnjevanju zavez iz izpolnjevanja načrta za prestrukturiranje družbe. Istrabenz je imel ob koncu lanskega leta 73 milijonov evrov negativnega kapitala, finančni dolg pa je znašal 117 milijonov evrov. Znani pa so tudi že nerevidirani podatki za prvih devet mesecev letošnjega leta. Dejstvo, da je v tem obdobju slaba banka unovčila zastavljene delnice družbe Istrabenz turizem, je nekoliko spremenilo splošno sliko, ki pa vsekakor ostaja še vedno globoko v rdečih številkah. Kapital je negativen v višini 64 milijonov evrov. Finančni dolg po novem znaša 73 milijonov evrov.

Vez z Gorico

Istrabenz ima v zdaj v lasti tudi manjši delež goriške finančne družbe KB 1909. Gre vsekakor za medsebojno prepletenost. Goričani so namreč v Istrabenz vstopili leta 2012 in vse do leta 2015 ohranili 16 odstotni delež in bili drugi posamični delničar. Marca 2015 so ga potem prodali hrvaškemu turističnemu podjetju Hoteli Cavtat. Denis Tavčar, direktorica založnika Mladine, ki je hčerinska družba KB 1909, je bila v tistem obdobju imenovana v nadzorni svet Istrabenza in to funkcijo še opravlja.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (65)

Božič je bil vedno najbolj pričakovan praznik v letu. Tudi danes večinoma najraje preživljamo božični dan v objemu družine, način,

kako se na ta dan pripravimo, pa je v primerjavi s preteklostjo bistveno različen. V sodobnem času se mudimo po trgovinah in živčno iščemo darila po spletu, nekoč pa je pričakovanje Božiča imelo čisto drugačen čar.

V adventnem času je veljalo pravilo, da se verniki niso smeli udeleževati plesov in praznovanj. Hodili so v župnijsko cerkev k adventnim mašam, ki so bile zgodaj jutraj, že pred zoro, zato so jim rekli "zornice" ali "svitnice", devet dni pred Božičem pa so se med "devetdnevnico" duhovno pripravljali na veliki praznik. Ponekod so pekli tudi božični obredni kruh, "poprtnik" ali "župnek", ki je stal na mizi za vse tri božiče - Božič, novo leto in sv. Tri kralje in ga je bila deležna tudi živina v hlevu.

Večjim otrokom so mame zaupale pisanje voščilnic in razglednic, ki so jih svojim dragim izročili ročno ali poslali po pošti sorodnikom in prijateljem, ki so živeli daleč. Že samo nakupovanje razglednic je bilo zelo zabavno, saj so za vsakega sorodnika izbrali primerno: prijatelju, ki je rad plesal, so kupili razglednico, na kateri je bil mlad parček, ki je kotalkal na ledu; sorodniku, ki je ljubil hribe, so namenili razglednico z zasneženimi gorami. Sprva so bile voščilnice preproste, ilustrirane z verskimi, božičnimi ali zimskimi motivi, potem pa so jih na zahtevo potrošnikov začeli tudi bolj okraševati.

Že dva tedna pred petindvajsetim decembrom so otroci šli nabirat mah za jaslice. Iskali so najlepšega, najbolj zelenega, niti bilke ni smel imeti, nato so ga lepo očistili zemlje in posušili. V gozdu so nabirali tudi šore, korenine, palčke in "špičke" za izdelovanje ograj na jaslicah in majhne kamenčke za cestice. 13. decembra, na god sv. Lucije, so v plitve posodice dali kaliti pšenično zrnje, tako da je do Božiča ozelenelo in so ga lahko dali k jaslicam.

Jaslice in božično drevesce so nekoč pripravljali na božični večer, na "viljo", ko se je v hiši zbrala cela družina. Za pripravo jaslic so na leseno desko ali mizo pritrdili platnen prt, na njem so z mahom in lesom oblikovali griče in gore, v ozadje so postavili moder papir, na katerega so z lepilom oz. mešanico moke in vode zalepili papirnate zvezdice, majhno očetovalo ogledalo za britje pa je postalo jezerce. Ko se je nona poročila, ji je oče, ki je bil mizar, izdelal pohištvo za dom in lep lesen hlevček, ki je še danes udobno zavetje za Sveto Družino v naših jaslicah. Na mahu so mirno stali glineni ali leseni pastirci, ovčkam pa je bilo dovoljeno se redno sprehajati, tako da so lahko vsak dan jedle svežo travico. Velikokrat so bile figure v jaslicah tudi iz lepenke in papirja - te so otroci sami izrezali in okrasili.

Navada krašenja božičnega drevesca se je v naših krajih razširila šele po drugi svetovni vojni: nekaj dni pred Božičem je šel tudi oče v gozd iskat brinje za božično drevesce, nekateri pa so imeli smrečico

v vazi, ki so jo lahko več let okraševali za to priložnost. Na veje zimzelenega drevesca so nekoč vezali papirnate okraske, orehe, mala jabolka, bonbone, male gomolje repe, zavite v svetlikajoče se papirčke. Na manjše kolobarje so vezali tudi koruzne storže, kasneje steklene barvane kroglice in seveda majhne svečke, ki so jih na vejice pritrdjevali s posebnimi ščipalkami - včasih je bilo treba božično drevesce tudi gasiti. V hiši je dišalo po smoli, na drevesce so "za sneg" otroci dali tudi koščke puhastega bombaža - "pavole", srečneži pa obeske iz čokolade, ki jim jih je prinesel sv. Miklavž. Te je bilo prepovedano jesti, malčki so jih lahko samo gledali, skušnjava pa je bila prevelika, tako da so na skritih mestih drevesca obeski postopoma začeli izginjati. Med pravo jaslic so v družinah navadno molili in prepevali božične pesmi, none pa so pripovedovale zgodbo o novorojenem Jezuščku. Nekoč je namreč otrokom nosil darilca najprej sv. Miklavž, za Božič pa

Jezušček - rdečega Božička in Dedka mrza pri nas nihče ni poznal. Jezušček je nosil mandarine, orehe, lešnike, roziče, pletene volnene nogavice, kape in šale. Na božični večer je hišni gospodar na ognjišče ali v špargert dal božični "čuok", ki ga je zmočil z vodo, vinom ali žganjem. Čim več časa je moral

"čuok" goreti, v spomin na Sveto Družino pa je gospodar "s pušpanjem požegnal" vse hišne prostore in stalo. V pričakovanju polnočnice so jedli "štokfiš" s polento; ko so bile jaslice končane in drevesce okrašeno, so igrali tombolo. Malo pred polnočjo so se odpravili k maši; vsi so bili praznično oblečeni in na sebi so morali imeti nekaj novega. Po poti so se srečevali s sosedi in prijatelji in vsi skupaj mirno hodili proti cerkvi. Voščili so si sreče, medsebojnega razumevanja, ljubezni in zdravja, po maši pa so odšli domov, saj so otroci nestrno pričakovali odpiranje skromnih paketkov. Naslednji dan je vse čakalo dobro božično kosilo - meso, prikuhe, za odrasle "češnje v šnopcu", za otroke "češnje s cukrjem in vodu". Ponekod so imeli nekoč navado, da je najstarejša ženska v hiši med kosilom imela prazen krožnik, vsak od članov družine pa ji je dal nekaj svoje hrane in ji tako simbolično oljubil pomolč v starosti. Pri nas so za Božič kuhali tudi zouč, ki je trajal več dni in so ga gospodinja lahko ponudile gostom, ki so prihajali na obisk. Pekli so sladek božični kruh, "gubance" in piškote, ki so jih večkrat tudi obešali na vejice božičnega drevesca.

BOŽIČNA DREVESCA

Sestavine:

250 g moke, ščepec soli, 125 g masla, 1 jajce, 200 g sladkorja, 100 g zmletih mandljev, 100 g zmletih lešnikov, 100 g rozin, 100 g mešanega kandiranega sadja, sladkorni okrasji.

Priprava:

Zmehčano maslo dobro vmešamo s sladkorjem, dodamo jajce, moko, mandlje, lešnike. Ko postane testo gladko, dodamo še rozine in kandirano sadje, nato ga damo v hladilnik, kjer mora počivati vsaj 30 minut. Testo razvaljamo in z modelčkom izrežemo drevesca, okrasimo jih s sladkornimi okraski in z debelejšim zobotrebcom naredimo na vrhu luknjico za trak. Pečemo pri 175-180 stopinjah Celzija za približno deset minut. Ohlajene lahko potresemo s sladkorjem v prahu. Bog žegnaj in vsem vam srečen Božič!

Tradicionalen Praznik miru in prijateljstva v Štandrežu

Praznično vzdušje ob petju malih in velikih pevcev

Večletna štandreška tradicija je predbožično srečanje, ki poteka v vzdušju miru in prijateljstva. Letos je bilo v nedeljo, 15. decembra, v domači cerkvi. Bogat program so oblikovali otroci štandreškega vrtca Pika Nogavička, učenci osnovne šole Fran Erjavec in Mešani

voščili vesele božične in novoletne praznike. Sledile so tri božične pesmi, ki jih je doživetno zapel MePZ Štandrež pod vodstvom Zulejke Devetak. Prezbitarij cerkve so nato napolnili učenci štandreške osnovne šole Fran Erjavec, ki so s pesmijo in z recitacijami pričarali praznični

pred cerkvijo družabno srečanje, na voljo so bili voščilnice osnovnošolskih otrok, lepo okrašene ikebane in venčki ter druge dobrote. V ponedeljek, 16. decembra, so osnovnošolci, razdeljeni po skupinah, obiskali najstarejše vaščane, ki so dopolnili 85 let. Teh je v Štandrežu več

pevski zbor Štandrež. Praznovanje organizira združenje skultura 2001. Predsednik Marjan Breščak je uvodoma pozdravil številne prisotne, se zahvalil nastopajočim in povedal nekaj misli o vsebini praznika, ki je danes še posebno aktualen, saj je mir ogrožen na več krajih zemeljske oble in tudi prijateljstvo je vrednota, ki je vedno bolj omejena na manjše skupnosti zaradi tehnoloških pripomočkov komuniciranja. Najprej so pred oltar pogumno prikorakali najmlajši, ki so navdušeno zapeli nekaj božičnih melodij in vsem

čas, ko zaplešejo snežinke in se drevesa ogrnejo z belim oblacilom. To je čas božičnega razpoloženja in lepih novoletnih voščil in želja. Mir in prijateljstvo sta vrednoti, ki ju je treba stalno gojiti. Tudi učenci osnovne šole so voščili doživete božične praznike in vso srečo v novem letu. Lepa prireditve se je končala z najbolj znano božično pesmijo *Sveta noč*, ki so jo zapeli vsi nastopajoči, tudi iz publike je bilo slišati prijetne glasove. Na harmoniji je vse otroke spremljala in vodila učiteljica Martina Hlede. Po prireditvi je bilo na trgu

kot petdeset. Otroci so starejšim sovaščanom podarili cvetje in božične dobrote, še posebno so bili obdarovanci veseli lepih voščilnic, ki so jih sami izdelali, ter božičnih pesmi, ki so jim jih ob obisku zapeli otroci.

V nedeljo, 29. decembra, je napovedana mednarodna dobrodelna baklada, ki se bo s trga pred cerkvijo začela ob 17. uri. Udeleženci se bodo na nekdanjem mejnem prehodu srečali s pohodniki iz Vrtojbe. Skupno bodo nato krenili v Jeremitišče, kjer si bodo voščili vse najboljše.

DP

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (272)

Dobrota in notranji mir

Čas je za praznike, čas je za Božič, čas je za obdarovanje, smo na to pripravljeni? Vsak si za božične praznike želi miru, dobrote, prijaznosti; ali smo zmogni dobrote in prijaznosti? Tiste pristne, brezkompromisne!

Lahko je govoriti, težje je delati. Lahko je govoriti, kako si želim miru, vendar za mir nič ne storim. Radi bi lepo besedo, a sami jo znamo dajati? Dejanja so težje izvedljiva, sploh tista prava dejanja - ne zaigrana. Veselje lahko zaigramo, začudenje in presenečenje tudi, težko pa je zanetiti pristno iskrico veselja in radosti v srcu nekoga, saj za to potrebujemo pristno in čisto srce, brez mask! Svet od nas danes terja masko lepote, veselja, idealne harmonije, dobrote. To je značilnost velike večine delovnih sestančkov, prošenj za zaposlovanje itd.

Kako doseči pristno harmonijo in veselje? S trdim delom na sebi!

Oseba, ki je polna toksinov, npr. ki je predebela, nima v sebi harmonije, kajti toksini v telesu zmaličijo encimatske in fiziološke procese organizma, takrat oseba lahko tudi nima bolezenske diagnoze, ima pa veliko težav, kot so nespečnost, razdražljivost, zaprtost. Kar naenkrat postane jezna, vsaka malenkost ji dvigne

pritisek in ji gre na živce. To so toksini, ki norijo, ki nadzorujejo telo, če se obotavljamo pri semaforju, ko se prižge zelena luč, nekateri kar znorijo od živčnosti, drugi so nestrpni in prehitevajo tudi v naselju itd. Osebe so lahko črnogledne, vse kritizirajo in pravijo, da delo ni narejeno dobro, da bi bilo lahko boljše, in res si to mislijo, ne znajo pohvaliti, ne znajo ceniti dela drugih, ker nimajo miru v sebi, vse to zaradi toksinov. To so ljudje, ki uživajo, če je kdo bolan, če komu ne gre dobro. To so tisti ljudje, ki se ponoči zbudijo in se potijo, vroče jim; zjutraj so izmučeni, potrebujejo tri skodelice kave, da se zbudijo.

Taki ljudje so polni toksinov, ti toksini jih delajo jezne. Dobrota je v tem človeku skrita, saj mu gre preveč stvari na živce, da bi lahko občutil dobroto, da bi lahko v velike večine delovnih sestančkov, prošenj za zaposlovanje itd.

miru razmišljal, molil, telovadil. Taka oseba nima potrpljenja, ker toksini motijo fiziološke procese organizma. V opisanem primeru govorimo o jetrnem deficitu. V naslednjih številkah bomo videli druge primere toksemije telesa in emocionalna stanja, ki iz teh izhajajo.

Znebimo se toksinov in bo dobrota, ki je v naših srcih, lahko prišla na dan!

Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travniki 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 17. decembra 2019, ob 13. uri

Hitenja je vse preveč

Vse in vsega (2)

Tako sta se kavi počasi pridružila še časopis in nazadnje pametni telefon. Mož me sicer grdo gleda, a priznam, da sem tudi sama padla v virtualni svet telefonskih klepetov.

Časi se spreminjajo, življenje tudi. Včasih pomislim, da sem menda stara, ker se tako rada spominjam, kako je bilo v preteklosti. A vendar ... ko so za nami dolga leta izkušenj, radi primerjamo sedanjost s preteklostjo. V kavarinah se je vse spremenilo. Najbolj to seveda, da ni nikjer več cigaretne dima. Tistega, ki se je nekoč vil od miz proti stropu in je dajal času počasnejši utrip, prostoru pa svojevrstno sivorumen barvo. Prepričana sem, da za naše zdravje cigaretne dim ni bil dober. Tisti večeri, prepojeni z dimom in polzenjem, čas, ki se je počasi zatikal v porumenele stene, in ljudje, ki so dolgo ugašali ogorek ter srebali zadnje požirke kave, pa so bili odsev dnevo, ki jih ni več. In ki jih močno pogrešam. Zdravju navkljub. Občutek imam, da so cigarete nadomestili telefoni. Da si dal času smisel, si si nekoč prižgal cigareto. Zdaj "prižigamo" vsi telefone in iščemo, kaj je novega. Morda, kot pravi prijateljica Tamara, iščemo samo toplino, bližino. Zdaj se toplina izraža s smeški in srčki. Vse

skupaj pa je in ostaja le virtualno. Skodelica je prazna, plačam in se vrnem v trgovino, da kupim še zadnje malenkosti. Spet tonem v hrup, v ponavljajoče se božične melodije, ki nas vsako leto spremljajo, dva, morda celo tri dolge mesece. Na hodniku veleblagovnice je Miklavž, pa še nekaj plišastih prikazni, ki objemajo otroke in z njimi plešejo. Mame jih pridno "fotkajo" s pametnimi telefoni. Skušam se spomniti, kako je bilo, ko sem bila sama otrok. Menda so tudi tedaj po mestu postopali Miklavži in Božički. Menda so tudi tedaj objemali otroke. Pametnih telefonov seveda ni bilo. Nas pa, najmlajše, je bilo celo nekoliko strah nenavadnih prikazni. To so bili časi, ko smo še verjeli v sv. Miklavža. To so bili časi, ko so se v dimu cigaret tu pa tam še iskriale pravljice in pripovedi. Črni petek se izteka in pretaka v december. Povsod je slutiti ta najlepši mesec v letu. Vse ta blišč, dogajanje, vse to, kar Slovenci z eno besedo imenujemo *veseli december* in je v resnici zakulisje velike decembrske potrošnje ne pa praznikov, ki so bili nekdaj in kot so bili nekdaj. Po "črnem petku", ko smo kupci odhajali domov s polno torbo poceni artiklov, je zdaj na vrsti še dolgi in pisani december. Ve-

seli potrošniški december, v sklopu katerega bomo in smo popolnoma pozabili na Božič.

Da se skriva za vsem tem, kar dajamo v torbe in pozneje v prtljažnike in omare, kar precejšen zaslužek, ni dvoma. Kljub za nas privlačno nizkim cenam na črni petek trgovci zaslužijo tudi ob prodaji prazničnih "panettonov", katerih cena je tri, štiri evre za tri četrt kilograma. Če pogledamo sestavine, naj bi bili v njih jajca, moka, kvas, suho grozdje in sadje, maslo, sladkor, in verjetno sem še marsikaj pozabila. Prišteti moramo še delo tistih, ki "panettone" proizvajajo, embalažo, prevoz, pa zaslužek trgovcev. Logično vprašanje, ki bi si ga morali ob vsem tem postaviti, je, kakšna je kakovost take poceni hrane in kaj sploh jemo. Pa kdo to dela in

koliko je za svoje delo sploh plačan. S štirimi evri se vseh teh stroškov zagotovo ne da kriti, kje je šele dobiček.

Ah, dobiček, pomislim, ko hrup z vseh strani grabi po meni, ko od vsepovsod slišim znane božične melodije. Ko mi vzdolž prepolne hale pot prekriža predebel Miklavž z brado iz bele vate. Črni petek in veseli rdeči december se mi iz prepolnih izložb smejeta v odgovor. Pridi in kupi, me vabijo luči in napisi. Pojdi, mi velewa srce, ki hrepeni po mirnem večeru s prijatelji v vaški gostilni, kjer igrajo harmonike. Zares lepega večera s pesmijo in besedami si zaželim v tem žalostno vselem decembru, ki se začneja s črnim petkom. V

mrzličnem valu nakupovanja in obdarovanja.

Da bi samo sebe potolažila, iščem spomine na otroštvo. Črni petkov in veselih decembrov tedaj ni bilo. Mama pa me je kljub vsemu vlačila po trgovinah in v dolgih vrstah sva čakali na popuste. Še zdaj se spomnim, kako je bila vzhicena in nestrpna in kako se je oče potem jezil, ko je domov prihajala s polnimi torbami nepotrebne šare. Nakupovalna mrzliza sploh ni nekaj novega. Pa naj bo to črni petek, veseli december ali tisti stari Miklavžev ali Andrejev sejem, na katerem smo kupovali in prodajali zijala, ko veleblagovnic še ni bilo in smo še vedeli, kaj pomeni Božič.

/ konec
Suzi Pertot

Vsakoletno predpraznično srečanje v Ljubljani

OKS sprejel slovenske športnike iz zamejstev

Slovenski športniki iz zamejstev se vsako leto v tem predprazničnem času predstavljajo na tiskovni konferenci v Ljubljani, na sedežu Olimpijskega komiteja Slovenije. Srečanje z novinarji ob koncu leta je bilo tokrat v petek, 13. decembra, v izobraževalnem središču OKS. Delegacije iz Avstrije, Italije in Madžarske so sprejeli sam predsednik slovenskega olim-

Madžarskem Jože Hirnoek. Predsednik Slovenske športne zveze na avstrijskem Koroškem Marijan Velik je kot vizitko dejavnosti tamkajšnje slovenske manjšine prinesel Europeado 2020, nogometno evropsko prvenstvo narodnih manjšin, ki ga organizirajo koroški Slovenci s srcem dogajanja konec junija v Celovcu.

Športno gibanje Slovencev v Italiji pa so letos zastopali pred-

pod geslom #preporod, ki bo do pri nas potekale v letu 2020. Ne gre le za športne dogodke, kot je 50-letnica Združenja slovenskih športnih društev v Italiji, pač pa nas čaka 100-letnica požiga Narodnega doma in 90-letnica ustrelitve Bazo-viških junakov. Septembra pa bo ZSSDI organiziralo v Trstu 18. Igre prijateljstva, pobudo je predstavil predsednik skupščine Iger prijateljstva Miran Jerman z Zavoda za šport kulturo, mladino in turizem Novo mesto. Prisotnim predstavnikom medijev so na srečanju v Ljubljani poleg svojega delovanja in uspehov tvorci športne srenje v treh zamejstvih govorili tudi

pijskega odbora Bogdan Gabrovec, načelnica komisije za zamejski šport (Združenje športnih zvez) pri OKS Sonja Poljšak in ambasador fair playa, legenda slovenskega športa Miro Cerar.

Bolj skromno dejavnost v Porabju je predstavil podpredsednik Zveze Slovencev na

sednik ZSSDI Ivan Peterlin, selektor in kapetan nogometne reprezentance, ki bo nastopila na Europeadi – Mario Adamič in Alen Carli, ter tekmovalka in trenerka atletskega odseka Športnega združenja Bor Meta Šterni in Nastja Gherlani. Predstavniki iz našega zamejstva so spregovorili tudi o nizu pobud,

o razmerah, v katerih delajo, in problematikah, ki jih tarejo. Organizatorji tiskovne konference iz vrst OKS pa so imeli za goste iz Avstrije, Italije in Madžarske laskave besede na račun njihovega športnega udejstvovanja, pa tudi narodne zavesti.

HC

JURIJ PALJK

OBROBNOSTI

15

Čez 20 let bo vsak tretji prebivalec Nemčije migrantskega porekla, je nedavno poročala Slovenska tiskovna agencija. To novico je za časnik Welt povedal vodja raziskovalnega oddelka za migracije v nemškem raziskovalnem inštitutu trga dela IAB. Že zdaj ima približno četrtina prebivalcev v Nemčiji migrantsko poreklo, nemška država pa bo v prihodnje le še bolj raznolika, napoveduje Herbert Brücker.

"Zdaj ima približno četrtina prebivalcev Nemčije migrantsko poreklo. Čez 20 let bo ta delež najmanj 35-odstoten, lahko celo več kot 40-odstoten", je dejal Brücker. Najbolj se bo ta težnja odražala v večjih mestih, kjer bo morda tudi do 70 odstotkov prebivalcev migrantskega porekla. "Kar zdaj opažamo v velikih mestih, bo postalo normalno za celotno državo", je ocenil nemški ekonomist, ki je tudi prepričan, da bo to potrebno tudi za zagotavljanje stabilnosti gospodarstva. V IAB menijo, da bo Nemčija potrebovala okoli 400.000 priseljencev na leto do leta 2060, če se želi izogniti krčenju gospodarstva.

Vendar pa bo za državo največji izziv predvsem v privabljanju visokokvalificiranih priseljencev. In ker se bazen delavcev iz južno in vzhodnoevropskih držav počasi prazni, se bo morala Nemčija odpreti tudi za priseljence iz drugih držav, je še menil Brücker.

Pri tem je kot pozitiven primer navedel Portugalsko. Ta država je privabila več deset tisoč predvsem pomožnih delavcev iz Indije, Nepala in Bangladeša, ki lahko upajo tudi na portugalski, s tem pa evropski potni list. Brücker je menil, da to ne bi smelo pomeniti večjega problema za ostalo Evropo. "Vidim predvsem priložnosti", je za časnik Welt dejal nemški strokovnjak za migracije.

Pri nas smo v zadnjih desetih letih tudi priča hitremu spreminjanju družbe, v naši deželi je to še najbolj očitno v Trzinu, kjer deluje ladjedelnica, ki zaposluje več tisoč delavcev iz Bangladeša ter drugih držav, posredno ima seveda to velik vpliv na sestavo prebivalstva in mesta samega. Trst je bil od nekdaj narodnostno mešano mesto, zadnje čase poleg številne srbske narodne skupnosti opažamo vse več drugih narodnosti, ki so v mestu zato, da bi v njem tudi ostali. V Gorici je največ mladih mater z otroki arabskega porekla, to je očitno in vidno vsem. Mladi prišleki, ki čakajo v vrstah na nekdanjem mejnem prehodu v Rožni Dolini, kjer urejajo dokumente, nam povedo, če jih prijazno vprašamo, da bi radi šli od tod proti severu Evrope, predvsem zato, ker na Goriškem in širše v Italiji ni dela. Pred kratkim mi je mladenič iz Afganistana jasno povedal, da je prišel zato, da bi našel dobro službo, nato bi za njim prišla družina. Zamejci, ki sem ga srečeval pred veliko trgovino v Spodnji Furlaniji in mi je dejal, naj ga kličem Joseph, si je uredil dokumente in je pri nas vztrajal kar nekaj časa, živel je v stanovanju, ki ga je njemu in vrstnikom dajal na voljo krajevni Caritas, a pred dobrim mesecem je izginil, baje je šel proti Nemčiji, s svojim blagim nasmehom, ožnostjo in željo po stalnem delu. Drugi zamejec, ki je prišel na njegovo mesto pred omenjeno trgovino, kjer prosi vbojajme, ima zelo poškodovan obraz, na prvi pogled ne razumeš, ali je slo za nesrečo ali vojno rano, nima veliko sreče, najbrž tudi

zaradi dejstva, da se ne more lepo smejeti.

Vsako jutro na poti proti Gorici v Furlanski nižini srečujem zamorca na kolesu, ki se odpravlja na delo, še zdaj ne vem, kam gre, a vem, da gre na delo, ker nosi kravato in je vedno lepo urejen. Tudi zamorca, ki je leta in leta ob sobotah nevsiljivo zvonil pri nas doma in mirno čakal, da smo mu kaj dali, ni več, baje je odšel na Holandsko, nadomestil ga je drugi, ki mu je vidno nerodno, da mora prosjačiti. Tudi v hišo ni hotel zadnjič, ko sem ga povabil, naj poje z mano krožnik komaj skuhanih testenin, povedal mi je le, da ne more še iskati stalne službe, ker nima urejenih dokumentov. V drugi trgovini, tudi v Spodnji Furlaniji, sem z veseljem poslušal bistrega fanta indijskega rodu, kako je mami z blagim obrazom in visokemu očetu v italijanski govori, kaj morajo kupiti, onadva pa sta z indijsko mirnostjo odgovarjala v svojem jeziku, fant je pa kar naprej čebľal po italijansko. Mama se mi je nasmehnila, ko sem fanta prepoznal in mu čestital, odlični dijaki je namreč, živi v isti furlanski vasi kot jaz, mama in oče skrbita za krave v edinem velikem hlevu v vasi, otroka pa se pridno učita.

Pred dnevi me je sosed, ki je iz Maroka, ogoril, ko sva zvečer istočasno parkirala vsak svoj avto na cesti; povedal je, da bosta z ženo in otroki šla v Maroko za nekaj časa, zato bom v njegovem stanovanju nekaj časa videval njegovega bratranca z družino. Povprašal sem ga po sinčku, ki mi z balkona vedno veselo kriči in maha, nasmehnil se je in odvrnil, da je poreden, ter izginil na stopnišču sosednje hiše.

Če bi sam iskal nekaj skupnega, kar nas druži, mene in te prišleke, bi lahko odkrito zapisal, da predvsem samota.

Svoje slovenstvo živim v tem okolju, hodim k maši v kraju, kjer živim. In se seveda sprašujem na tem obrobju, kam gremo, kaj postajamo.

Koroška Slovenka Milena Olip, režiserka, učiteljica, igralka in svetovna popotnica, je nedavno bistro odgovorila v koroških Novicah na vprašanje o trdoživosti koroških Slovencev. Takole je dejala: "V primerjavi s trinajstimi obglavljenimi in tudi vsemi drugimi, ki so zaradi jezika dali življenje in prostost, se ne moremo in ne smemo imenovati kot trdožive in pokončne, ker to namreč nismo. Če bi omenjeni v svoji narodni zavesti takrat bili šibki, kot smo to mi zdaj, nas kot narodne skupnosti ne bi bilo več. Lahko trdite, da so moji pogledi ekstremni in ozkogledi, vendar sem prav v razsežnostih širnega sveta prišla prav do tega spoznanja. Vsak mora spoštovati in negovati svoje korenine, če hoče živeti v pisanem vrtu raznolikosti. Rožnato polje dvojezičnosti na Koroškem z ostro koso reže naša lepa in upravičena želja po miru in sožitju, ki se pa na žalost udejanja v obliki prilagajanja in dopuščanja kompromisov, pri katerih samo dajemo in malokaj dobimo nazaj".

Vesel sem, da sem prebral te besede mlade izobraženke, kot bom vesel, da mi bo ob Božiču prijazno voščil pri jutranji maši v slovenščini naš zlati don Pino, ki ne bo pozabil voščiti niti poljskim, moldavskim in romunskim goscem, ki skrbijo za ostarele in bolne po raztresenih in samotnih hišah v furlanski vasi, kjer živim.

VESEL BOŽIČ IN SREČNO 2020

TRST
GORICA
TRIESTE
GORIZIA

www.zkb.it